

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ
นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณทิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2564

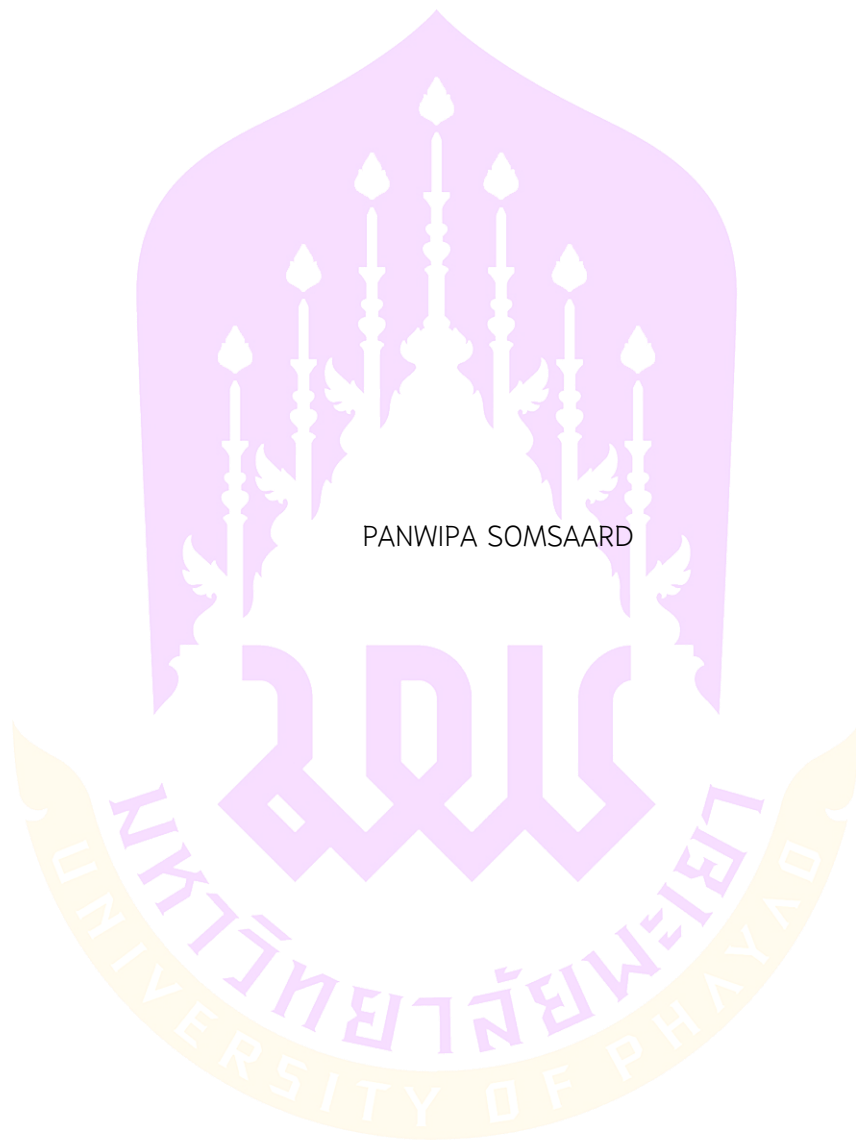
ลิขสิทธิเป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ตุลาคม 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ACADAMIC ADMINISTRATION MODEL TO ENHANCE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF
STUDENT IN SECONDARY SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATUON
COMMISSION

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy in Educational Administration
October 2021
Copyright 2021 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของ พรรณวิภา สมสะอาด

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ฉลอง ชาตธูประชีวิน)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภกา อำนวยรัตน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา วรรณศรี)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

เรื่อง:	รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย:	พรรณวิภา สมสะอาด, วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา
คำสำคัญ:	รูปแบบการบริหาร, การบริหารงานวิชาการ, สมรรถนะทางวิชาชีพ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสอบถาม และศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาขยาย และตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 58 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และ 4) ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

Title: ACADAMIC ADMINISTRATION MODEL TO ENHANCE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF STUDENT IN SECONDARY SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATUON COMMISSION

Author: Panwipa Somsaard, Dissertation: Ph.D (Educational Administration), University of Phayao, 2021

Advisor: Assistant Professor Dr. Sopa Umnuayrat Co–advisor Associate Professor Dr.Sombat Noparak Assistant Professor Dr.Namfon Gunma

Keywords: Academic Administration, Admimistration Model, Enhance Professional Competencies

ABSTRACT

The research aimed at developing an academic administration model to enhancing the professional competence of students in secondary schools under the office of the basic education commission. The research procedures followed 3 step, 1) studying the components and guidelines for academic administration to enhance professional competence of students in secondary schools through related research and documents, Used questionnaires and Investigated guidelines for academic administration to enhance students' professional competence in 5 best practice schools. Data analysis was made through content analysis, means and standard deviation. 2) Constructing and validating the model of an academic administration to enhancing the professional competence of students in secondary schools on the data obtained from step 1, validating the model by FGO with 9 experts, 3) Valuating the model of an academic administration to enhancing the professional competence of students in secondary schools by data analyzed using were means and standard deviation. The research found, the model of an academic administration to enhancing the professional competence of students consisted of 4 components: 1) principles and objectives 2) the committee of academic administration, 3) the administrative process of services and 4) Productivity and success factors.

The constructed model has been validated and evaluated by school administration as possibility at high and at the highest usefulness.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภภา อำนวยรัตน์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่อง นำมาซึ่งคุณภาพวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่กรุณาให้วิชาความรู้ ให้คำแนะนำละเอียดรอบคอบและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสม ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภู) โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนร่วมงานทุกท่านให้การสนับสนุนและเป็นแรงใจสำคัญ ทำให้ผู้วิจัยมีพลังแห่งความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าทั้งหมดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขภูมิตเล่มนี่ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึก และบูชาพระคุณแต่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่านทั้งที่อยู่เบื้องหน้าและเบื้องหลังการวางรากฐานทางการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พรรณวิภา สมสะอาด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	19
แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	41
แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ	55
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ	85
แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	98
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	107
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	125

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	126
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	130
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน.....	140
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน.....	144
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	148
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	148
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	190
ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	228
บทที่ 5 บทสรุป.....	236
สรุปผลการวิจัย.....	237
อภิปรายผลการวิจัย.....	244
ข้อเสนอแนะ.....	253
บรรณานุกรม.....	255
ภาคผนวก.....	266
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	267

ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	268
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	269
ภาคผนวก ง รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 78 แห่ง	335
ประวัติผู้วิจัย	337

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	62
ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการแบ่งกลุ่ม	132
ตาราง 3 แสดงแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล	139
ตาราง 4 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	149
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในภาพรวมทุกด้าน	151
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร	152
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้.....	154
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล	157
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.....	159
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	162

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา	163
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการแนะแนว	165
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ..	167
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	169
ตาราง 15 แสดงจำนวนองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	171
ตาราง 16 แสดงผลการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	203
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ภาพรวมทุกส่วน.....	225
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	226
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน.....	226
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน.....	227
ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ	228
ตาราง 22 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	229
ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในภาพรวมทุกส่วน.....	230
ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	231
ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน.....	232
ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	233
ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ	234

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 วงจรคุณภาพ ตามแนวคิดของเฮดเวิร์ด เดมมิง	44
ภาพ 2 รูปแบบองค์ประกอบของวิธีระบบและการวิเคราะห์ระบบ	54
ภาพ 3 กรอบการบริหารจัดการศึกษา 7 โมดูล	88
ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	125
ภาพ 5 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1.1.....	127
ภาพ 6 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1.2	128
ภาพ 7 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2.....	129
ภาพ 8 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3.....	130
ภาพ 9 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	202
ภาพ 10 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการพิจารณา ความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ	210
ภาพ 11 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของสมบูรณ์ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมบูรณ์ ที่ผ่านการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์.....	235

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในบริบทใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคทั่วโลก การเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดน การแข่งขันและความร่วมมือระดับโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจโลกที่มาพร้อมกับการอุบัติของภาคอุตสาหกรรมและวิชาชีพ ภาคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมนุษย์ การที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนี้ การตื่นตัวและการเตรียมความพร้อม เพื่อความอยู่รอดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ให้มีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ผู้ที่ขาดทักษะดังกล่าวก็ต้องจมปลักอยู่กับงานที่ใช้ทักษะน้อยและค่าจ้างต่ำ ความเชี่ยวชาญในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงถือเป็นสิ่งจำเป็นในยุคนี้นี้ ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ๆ ที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้านนวัตกรรม (Learning and Innovation) 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Digital Literacy) และ 3) ทักษะการทำมาหาเลี้ยงชีพและการดำเนินชีวิต (Career and Life) ด้วยเหตุนี้เอง ประชาคมโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างกำลังคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะการทำงานหรือทักษะในการประกอบอาชีพจัดเป็นหนึ่งในทักษะด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพและการดำรงชีวิตที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษนี้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการคาดการณ์ว่าภายใน 10 ปี ข้างหน้าประชากรเยาวชนประมาณ 1.2 พันล้านคน จะเข้าสู่โลกของตลาดแรงงาน จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างโอกาส และเตรียมเยาวชนให้พร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับ “ระบบการศึกษา” และ “การเสริมพลังการเรียนรู้” ให้กับเยาวชนเพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้และการทำงานตลอดจนทัศนคติต่อการเห็นคุณค่าการทำงานในโลกตลาดงานยุคใหม่

สำหรับประเทศไทยคาดการณ์ว่าประชากรไทยในอีก 10-20 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มจะก้าวสู่สังคมวัยวุฒิ แต่ด้วยผลกระทบจากกระแสเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวโน้มความต้องการแรงงานและการจ้างงานที่หลากหลายก็สูงขึ้นด้วย รวมถึง การก้าวสู่ประชาคมโลกซึ่งต่างเป็นแรงผลักดันให้สังคมไทยต้องเตรียมพร้อมรับมือกับ

การสร้างทักษะการเรียนรู้และการทำงานของคนรุ่นใหม่ ๆ ให้ก้าวทันต่ออาชีพที่หลากหลายพร้อมทั้งเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ แต่การศึกษาไทยในปัจจุบัน พบว่า ไม่เพียงแต่ยังไม่สามารถตั้งหลักรับมือกับแนวโน้มที่จะมาถึงได้แล้วนั้น กลับยังประสบปัญหาทับซ้อนมากมายที่จุดรั้งคุณภาพคนให้อ่อนด้อยอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำลง เห็นได้จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2563 โดย IMD World Competitiveness Center (2560, [สื่อออนไลน์](#)) พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในลำดับที่ 28 จาก 64 เขตเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564, [สื่อออนไลน์](#)) นอกจากนี้ในด้านการผลิตกำลังคนของไทย พบว่า ยังไม่สอดคล้องกันทั้งปริมาณและคุณภาพ พบว่า ตลาดแรงงานต้องการกำลังคนในสายอาชีพ แต่ในความเป็นจริงมีการผลิตกำลังคนสายสามัญมากกว่า รวมถึงการผลิตคนในสายอาชีพยังมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการขาดทักษะด้านไอที ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์, 2560, หน้า 9) และหากพิจารณาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.1-ม.6) พบว่า ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาประสบปัญหา นักเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ 6 ไม่ศึกษาต่อมีจำนวนถึงร้อยละ 40 และขาดสมรรถนะการทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งสถานประกอบการไม่ต้องการรับเข้าทำงานและประกอบอาชีพอิสระไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากขาดทักษะที่เป็นพื้นฐานในแต่ละอาชีพ ในขณะที่รัฐบาลกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการเพิ่มนักเรียนสายช่างฝีมือแรงงานให้ได้สัดส่วนสายอาชีพ:สายสามัญ เป็น 60:40 แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า จำนวนนักเรียนที่เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีเพียงร้อยละ 30 ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว และในจำนวนร้อยละ 30 นั้น ยังมีสถานศึกษารองรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อไม่ครอบคลุมทุกอำเภอและตำบล ทำให้นักเรียนต้องไปศึกษาต่อในตัวจังหวัด ห่างไกลจากครอบครัว ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจครอบครัว พฤติกรรมของนักเรียนตามกระแสของสังคมเมือง ผลที่เกิดขึ้นมาคือ ปัญหาการออกกลางคัน เรียนไม่จบ ดังนั้น จำนวนนักเรียนที่เรียนจบสายอาชีพจึงไม่ถึงร้อยละ 30 ในส่วนของนักเรียนเรียนต่อสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนเท่า ๆ กับสายอาชีพศึกษา คือ ร้อยละ 30 ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นักเรียนเรียนต่อในระดับปริญญาตรีตามค่านิยมเดิม ๆ ขาดสมรรถนะในสาขาวิชาชีพ ไม่มีเส้นทางการศึกษาต่อสู่สู่การประกอบอาชีพ (Career Part) ที่ชัดเจน สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560,

หน้า 17) ที่กล่าวถึง ประเด็นปัญหาด้านการศึกษาไทยที่ผ่านมาว่า เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัญหาภาพรวมด้านการศึกษาไทย พบประเด็นปัญหาสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) เยาวชนมากกว่าร้อยละ 50 เข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า และการศึกษาปัจจุบันไม่ได้เตรียมความพร้อมด้านการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพให้แก่เยาวชน 2) เสี่ยงสะท้อนจากนายจ้างชี้ว่าลูกจ้างขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานแทบทุกด้าน และ 3) ปัญหาอัตราเรียนต่ออุดมศึกษาอยู่ในระดับสูงแต่สวนทางกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นประเด็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน จากข้อมูลข้างต้น ชี้ให้เห็นค่อนข้างชัดเจนว่าคุณภาพการศึกษาทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ นอกจากนี้ทักษะของกำลังแรงงานไทย ทั้งในด้านสาขาที่เรียนและระดับการศึกษาที่สำเร็จการศึกษายังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ ส่งผลให้มีผู้ว่างงานจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่าปัญหาวิกฤติ “คุณภาพคน” ชี้ชัดถึงความอ่อนด้อยของ “ระบบการจัดการศึกษา” ที่ไม่สามารถสร้างเด็กเยาวชนและคนวัยทำงานให้มีทักษะชีวิต และทักษะการทำงานที่มากพอต่อการเผชิญโลกการทำงานในชีวิตจริงได้ นำไปสู่กระแสสังคมโลกที่มีข้อเรียกร้องให้ปรับ “ระบบการจัดการศึกษา” และ “การเสริมพลังการเรียนรู้” ให้กับเยาวชนเพื่อเสริมทักษะการทำงาน ตลอดจนทัศนคติต่อการเห็นคุณภาพ การทำงานในโลกตลาดแรงงานยุคใหม่ โดยประชาคมโลกมีข้อเรียกร้องสำคัญให้มีการปรับกระบวนการใหม่ของระบบการศึกษา ในฐานะที่เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาคนรุ่นใหม่ และรวมถึงระบบการฝึกอบรมและพัฒนาคน ในหลากหลายรูปแบบที่ถือเป็นกลไกการสร้างการเรียนรู้ต่อเนื่องที่จำเป็นต้องมองโจทย์สำคัญของการพัฒนาคนให้มีทักษะการเรียนรู้ มีทักษะการทำงาน และพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในโลกอนาคต ดังนั้น การเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้เพื่อการเตรียมคนสู่โลกของอาชีพจึงน่าจะเหมาะสมกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 45)

จากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ดังที่องค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อการทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารและทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิต

อย่างมีคุณค่า พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน สร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคี และสหกิจศึกษาที่มุ่งการฝึกทักษะอาชีพ ให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน เช่นเดียวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ได้กำหนด ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, สืบออนไลน์) ได้กำหนดนโยบาย และจุดเน้นโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่มุ่งต่อยอดจากระดับประถมศึกษา ด้วยการจัดการ เรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีทักษะความสามารถ ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพ และการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ว่า มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ หากแต่ ในปัจจุบันเรากำลังประสบ ด้วยสภาพความเป็นจริงที่เป็นปัญหาเหล่านี้ได้ตั้งโจทย์ที่ท้าทาย ความคิดเดิมของการจัดการศึกษาในโรงเรียนมากมาย ทั้งในแง่การสร้างกำลังคนในโลกยุคใหม่ ที่ต้องเผชิญกับแนวโน้มต่างๆ มากมายในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่จะสร้างทักษะชีวิตและ ทักษะการทำงานเพื่อให้เด็กอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเรียนจนถึง ม.6 หรือแม้แต่ไปไม่ถึง ม.3 ด้วย ความยากไร้ หรือจะด้วยประการใด ๆ ที่ยังคาดหวังว่าการศึกษาจะเข้ามาสร้าง “ทางเลือก” ให้กับการเรียนรู้และสร้างทักษะที่เพียงพอต่อการออกไปเผชิญชีวิตและโลกการประกอบอาชีพ ในแบบต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญมากที่สุด คือ การก้าวข้ามกระบวนทัศน์ของการเรียนเดิม คือ แต่ “เพื่อรู้” สู่การเรียน “เพื่อการประกอบอาชีพ การทำงานได้ การทำงานเป็น เห็นคุณค่าของการ ทำงาน” ตั้งแต่เยาว์วัย รวมไปถึงการสร้างทักษะ หรือ อุปนิสัยที่ดีให้เด็กรุ่นใหม่พร้อมออกสู่ โลกการทำงานในยุคโลกาภิวัตน์ไม่ว่าจะเป็นช่วงชั้นใด ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา ในปัจจุบันที่ไม่ใช่ “เรียนเพื่อรู้วิชา” อีกต่อไป แต่ต้องตอบโจทย์ “การมีอาชีพ” และเป็นไปเพื่อ พัฒนาค้นให้ตรงกับความต้องการของตลาด แรงงาน

ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ ถือเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาในกลุ่มเยาวชน ที่รัฐบาลให้ความสำคัญซึ่งกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในทุกระดับ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้คนในพื้นที่มีงานทำ พัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพที่มีความหลากหลาย แตกต่างตามบริบทและความสนใจของผู้เรียน โดยมีความเชื่อว่า หากผู้เรียนได้รับการเตรียมการที่ดี

ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่า ตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะทางอาชีพ อันจะนำไปสู่เป้าหมายการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้วช่วยเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถรับประกันผลความสำเร็จในการเรียน และชีวิตการทำงาน แต่จากผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารและคณะครูยังขาดความเข้าใจในแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่ชัดเจน โรงเรียนจึงยังมุ่งสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการเพื่อรองรับการประเมินจากภาครัฐ ที่เน้นการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลัก ดังนั้น ลักษณะการจัดการศึกษาจึงเป็นไปเพื่อการเรียนต่อ ส่งผลให้ทำให้การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนด้านอาชีพลดน้อยลงไป ประกอบกับค่านิยมของผู้ปกครองที่มุ่งเน้นเฉพาะความสำเร็จเชิงวิชาการ โรงเรียนจึงจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมุ่งรายวิชาสามัญเพื่อการเรียนต่อมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ด้านอาชีพซึ่งเป็นสถานการณ์จริงที่จะช่วยให้ตัดสินใจรับรู้ความชอบความถนัดของตน อีกทั้งยังขาดความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษากับแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพในท้องถิ่น และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ และทรัพยากรอย่างเพียงพอ จึงทำให้สัดส่วนของผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพของประเทศไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเสนอแนะว่า กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพเป็นวาระแห่งชาติ และขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้นักเรียนทุกคนได้รับการฝึกปฏิบัติจริง มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และใฝ่ทำงานเพื่อส่วนรวม พร้อมที่จะประกอบอาชีพสุจริตอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และทักษะอาชีพของผู้เรียนนั้น คือการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ดังที่ ทศนีย์ วงศ์เย็น (ม.ป.ป., สื่อออนไลน์) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่ต้องพูดถึงเกี่ยวพันกันไปไม่มีที่สิ้นสุด โดยงานวิชาการเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถและทักษะเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

จากแนวคิดของการจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ สภาพปัญหาในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ความสำคัญของการเสริมสร้างทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลจากการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการดังกล่าวจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่นักเรียน อันจะนำไปสู่แนวทางในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพที่ชัดเจน รวมทั้งโรงเรียนทั่วไปยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ เป็นไปตามแนวคิด 4 เสาหลักของการจัดการศึกษา (Four Pillars of Education) ซึ่งเป็นอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาของอารยประเทศ และให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาโลกใหม่ที่ทุกประเทศทั่วโลกต้องบรรลุภายในปี 2573 คือ การส่งเสริมความรู้และทักษะเพื่ออาชีพ และพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีองค์ประกอบและแนวทางอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีรูปแบบอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีผลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 9 ด้าน

ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านที่ 3 การวัดผลประเมินผล

ด้านที่ 4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านที่ 6 การนิเทศการศึกษา

ด้านที่ 7 การแนะแนว

ด้านที่ 8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ด้านที่ 9 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 4 เขตพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34-37 จำนวน 192 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 192 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 192 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานพื้นฐานอาชีพจำนวน 192 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 576 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 4 เขตพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34-37 จำนวน 78 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 78 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 78 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานพื้นฐานอาชีพ จำนวน 78 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 234 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากร จำนวน 576 คน เทียบขนาดที่ จำนวน 600 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียน เป็นชั้นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ชั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียน 2) จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับ นักเรียน 3) แนวทาง กระบวนการ วิธีดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน ใน 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านอื่น ๆ 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นต้นแบบด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จำนวน 5 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย

3.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม จังหวัดพะเยา โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่

3.2 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ไม่ได้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย สังกัดองค์การปกครองส่วนจังหวัดเชียงราย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และ 4) ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร การศึกษาหรือด้านการบริหารจัดการศึกษาและด้านการวิจัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้บริหารการศึกษา ที่ทำหน้าที่หรือมีประสบการณ์ในการกำกับดูแลนโยบาย มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา และมีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

- 1) หลักการและวัตถุประสงค์
- 2) ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
- 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และ
- 4) ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 58 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากร้อยละ 30 ของประชากร

ทั้งหมด ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 192 คน จากโรงเรียนจำนวน 192 แห่ง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 9 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่มีแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มความสามารถ ความถนัดและความสนใจ สนองความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยต้องมีการบริหารจัดการการนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมอยู่เสมอ เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาหลักสูตรต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และเมื่อผ่านกระบวนการของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาแล้วนักเรียนจะสามารถ มองเห็นเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพต่อไป

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามหลักสูตร และสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคต

1.3 การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน หมายถึง การดำเนินการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน ส่งเสริมครูให้ดำเนินการวัดผล และประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการการปฏิบัติ และผลงาน สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการ ปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัด และประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพ พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ เพื่อวัด และประเมินผลการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การดำเนินการบูรณาการแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน การสำรวจแหล่ง การเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการ เรียนรู้ สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผลิต หรือจัดหาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัด การเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ทางวิชาชีพ

1.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และ คุณภาพการศึกษาในด้านการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.6 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนครู ให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวทาง การเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วยการนิเทศด้านการพัฒนา หลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการสร้างเครือข่ายและ ชุมชนแห่งการเรียนรู้

1.7 การแนะแนว หมายถึง การดำเนินการจัดระบบและให้คำแนะนำด้านวิชาการ และวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพ อย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ

ตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัด และสนใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.9 การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง หมายถึง การดำเนินการสร้างเครือข่าย การรับการสนับสนุนจากบุคคล หน่วยงานและองค์กรอื่น เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวิชาการของสถานศึกษา และสนับสนุนทางวิชาการและวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งด้านการให้การศึกษาและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ระหว่าง บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อช่วยในการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนประสบความสำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการ หมายถึง วิธีปฏิบัติในการดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบของขอบข่ายงาน 9 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

3. สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจากความรู้อันสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพ และการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ แบ่งเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 ความรู้ หมายถึง เนื้อหา สาระที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพที่นักเรียนเลือกเรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

3.2 ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการทำงาน ความสามารถ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ

3.3 เจตคติ หมายถึง ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมที่ดีต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพ

3.4 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจากความรู้อันสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง เป็นพื้นฐานสำหรับ การประกอบอาชีพใน 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม และเกษตรกรรม

3.5 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจากความรู้อันสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อใน 9 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ 1) วิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) วิศวกรรมศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์กายภาพ และชีวภาพ 4) สถาปัตยกรรมศาสตร์ 5) เกษตรศาสตร์ 6) บริหารพาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม เศรษฐศาสตร์ 7) ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา 8) ศิลปกรรมศาสตร์ 9) มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์

4. รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ลักษณะที่ประกอบด้วยองค์ประกอบและวิธีการปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

4.1 หลักการและวัตถุประสงค์ หมายถึง สาระสำคัญที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและสิ่งที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ และ 2) วัตถุประสงค์

4.2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ขอบข่ายการดำเนินงานด้านวิชาการในสถานศึกษา จำนวน 9 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

4.3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน หมายถึง ขั้นตอน วิธีปฏิบัติ การดำเนินงานตามองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ขั้นตอนออกแบบ (Design) ขั้นตอนลงมือทำ (Action) ขั้นการเรียนรู้ (Learning) และขั้นปรับปรุง/พัฒนา (Improvement)

4.4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนผลักดันหรือส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์

5. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับฉันทามติจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความสอดคล้องกับบริบทและเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34-37

9. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่รับผิดชอบงานบริหารวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ หรือรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ด้านการบริหารอย่างน้อย 1 ปี 10.

10. ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการหรือ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิทยฐานะตั้งแต่ระดับครูชำนาญการขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านวิชาการอย่างน้อย 1 ปี

11. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิทยฐานะตั้งแต่ระดับครูชำนาญการขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการสอนในกลุ่มสาระการงานอาชีพอย่างน้อย 1 ปี

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ

2. สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการ บริหารและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของ การทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบความชอบ ความสนใจและความถนัดและ คักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต ซึ่งจะพื้นฐานนำไปสู่การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามและพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตาม เป้าหมายและนโยบายการจัดการศึกษาของชาติได้

4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ สามารถใช้เป็นแนวทางในการนิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุนช่วยเหลือ พัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ให้แก่สถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและเป้าหมาย นโยบายหลักในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกำหนดเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษาต่อสายสามัญเป็น 60:40 และผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาสถานะการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา หรือการมีสมรรถนะทางวิชาชีพไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเอกสารตามลำดับดังนี้

1. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 1.1 สภาพปัญหาและวิกฤติการศึกษาในปัจจุบัน
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21
 - 1.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 1.4 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะการทำงานในอนาคต
 - 1.5 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย
2. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 หลักการบริหารสถานศึกษา
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
 - 2.3 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
 - 2.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม
 - 2.5 ทฤษฎีระบบ
3. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
 - 3.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
 - 3.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ
 - 3.3 องค์ประกอบของของการบริหารงานวิชาการ
4. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
 - 4.1 สมรรถนะทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 4.2 แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
5. แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 5.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 5.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 5.3 องค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

- 5.4 การพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

สภาพปัญหาและวิกฤติการศึกษาในปัจจุบัน

กระแสดราม่าเคลื่อนไหวในวิกฤตศรัทธาต่อรัฐและระบบการศึกษาในหลายประเทศในรอบ 2-3 ปีนั้นสถานการณ์ร่วมที่เป็นชนวนให้เกิดการเรียกร้องและประท้วงในหลายประเทศส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการว่างงานของเยาวชนและคนหนุ่มสาวที่เกิดขึ้นแทบทุกประเทศ โดยถูกมองว่าเป็นผลพวงจากการจัดการศึกษาของรัฐที่ขาดการวางแผนเกี่ยวกับกำลังคนที่ดี ทำให้การศึกษาไม่ตอบโจทย์การมีงานทำได้ อันนำไปสู่ความเคลื่อนไหวเรื่องการเรียกร้องการปฏิรูป “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งพบว่าเยาวชนและคนรุ่นหนุ่มสาวจำนวนมาก กำลังเผชิญกับภาวะตกงานและความไม่ศรัทธาต่อการจัดการศึกษาภาครัฐ ส่วนมากเป็นกลุ่มเด็กยากจน กลุ่มเด็กออกกลางคัน (Drop Out) รวมไปถึงกลุ่มที่จบการศึกษาสูงแต่กลับตกงานเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี และที่สำคัญกระแสดราม่าเคลื่อนไหวจากภาคเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในนานาประเทศต่างวิพากษ์และเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการศึกษาสำหรับเยาวชน ดังที่ปรากฏใน World Youth Report ของสหประชาชาติที่ระบุว่าหนุ่มสาวรุ่นใหม่จากทั่วทุกมุมโลกต่างส่งเสียงเรียกร้องเดียวกันว่าหากรัฐบาลยังนิ่งดูเฉยต่ออัตราการว่างงานที่เพิ่มสูงมากขึ้น และภาวะความกดดันที่เกิดจากการขาดโอกาสในการมีงานทำอาจจะส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถนำทักษะที่ร่ำเรียนมาไปใช้ในชีวิตจริงได้ และจะเป็ความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาของชาติอย่างมหาศาล เช่นเดียวกับอีกหลาย ๆ รายงานที่เกี่ยวข้องต่างบ่งชี้ไปทิศทางคล้ายคลึงกันว่าปัจจุบันทักษะชีวิต และโลกการมีงานทำถือเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการศึกษายุคใหม่ที่หลายประเทศหันมาให้ความสำคัญไม่ว่าจะเป็น The Partnership for 21st Century Skills หรือแม้แต่องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ได้รายงานถึงปัญหาจ้างงานเยาวชน (Youth Employment) และแนะนำให้ประเทศสมาชิกปรับปรุงระบบการศึกษาและจากการประชุม “World Economic Forum” ที่มีการประชุมไปเมื่อต้นปี 2014 ก็มีการหยิบยกประเด็นเรื่องวิกฤตเศรษฐกิจและแรงงานอันเนื่องมาจากผลกระทบเรื่อง คุณภาพและทักษะการทำงานของคน อันเป็นชะตากรรมร่วมในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งที่ประชุมก็ยังคง “ตอกย้ำ” และ “ผลักดัน” ให้มีกลไกการทำงานแบบบูรณาการความร่วมมือ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาวิกฤตกำลังแรงงานและคุณภาพคนรุ่นใหม่

โดยมิใช่เพียงผลักเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) ในภาคส่วนต่าง ๆ แล้วยังกดดันให้ภาคการศึกษาต้องปรับหรือแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้สนองต่อการสร้างกำลังคนที่มีทักษะฝีมือในการทำงานอย่างเร่งด่วน ตลอดจนจนการ “เสริมพลังคนรุ่นใหม่” ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายรองรับโลกแห่งความเป็นจริงในการทำงาน

อย่างไรก็ตามไม่เพียงแต่ความเคลื่อนไหวในระดับประชาคมโลกที่เกิดขึ้นแล้วยังเห็นการขานรับกระแสดังกล่าวได้ชัดจากนานาประเทศที่ต่างหันมาชูนโยบายการปฏิรูปการศึกษา เพื่อ “สร้างทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน” ให้กับเด็กเยาวชนและประชาชนในชาติไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกาที่เห็นได้จากที่ประธานาธิบดีบารักโอบามา ได้จัดงบประมาณการศึกษา 2013 ถึง 8,000 ล้านดอลลาร์ หรือราว 250,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนโครงการฝึกฝนทักษะการทำงานให้นักเรียนมัธยมรองรับภาคอุตสาหกรรมที่กำลังฟื้นตัวก็ตามรวมถึงงบประมาณในการจ้างครูเป็นจำนวนมากขึ้น โดยใช้การตัดงบประมาณลดทอนหรือแม้แต่ในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียน เช่น แอลจีเรีย อียิปต์ อิสราเอล โมร็อกโก ตุนิเซีย ตุรกี ที่ต่างมีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม “Work-Based Learning” ที่หนุนทั้งภาคแรงงานและภาคการศึกษามาร่วมจัด นอกจากนี้ยังได้เห็นความเคลื่อนไหวอีกหลายประเทศที่ไม่เพียงแต่ชูนโยบายดังกล่าวเท่านั้น แต่ยังมีเป็นภาระรับผิดชอบต่อสังคมที่สำคัญยิ่งของระบบ เช่น แคนาดา สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐเกาหลีใต้ สิงคโปร์ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, 2560, หน้า 7-8)

จากการคาดการณ์ว่าประชากรไทยในอีก 10-20 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มจะก้าวสู่สังคมวัยวุฒิแต่ด้วยผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ กระแสเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวโน้มความต้องการแรงงานและการจ้างงานที่หลากหลายก็สูงขึ้นด้วย รวมถึงการก้าวสู่ประชาคมโลก ซึ่งต่างเป็นแรงผลักดันให้สังคมไทยต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการสร้างทักษะการทำงานของคนรุ่นใหม่ ๆ ให้ก้าวทันต่ออาชีพที่หลากหลาย พร้อมทั้งเตรียมพร้อม เพื่อเผชิญกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ เศรษฐกิจและตลาดแรงงานยุคใหม่ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนแนวโน้มปัญหาเด็กเยาวชนที่นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อหันมามองสถานการณ์การศึกษาไทยในปัจจุบัน พบว่า ไม่เพียงแต่ยังไม่อาจตั้งหลักรับมือกับแนวโน้มที่จะมาถึงได้แล้วนั้น กลับยังประสบปัญหาทับซ้อนมากมายที่ฉุดรั้งคุณภาพคนให้อ่อนด้อยอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำลง เห็นได้จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2560 โดย IMD World Competitiveness Center พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในลำดับที่ 27 จาก 60 ประเทศ โดยองค์ประกอบ

ด้านการศึกษาอยู่ในลำดับที่ 54 จึงเป็นส่วนที่ถูกรั้งอันดับการแข่งขันโดยรวม การผลิตกำลังคนของไทยยังไม่สอดคล้องกันทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยตลาดแรงงานต้องการกำลังคนสายอาชีพ แต่มีการผลิตสายสามัญมากกว่า นอกจากนี้ การผลิตสายอาชีพยังมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานด้วย โดยเฉพาะการขาดทักษะด้านไอที ทักษะด้านภาษาอังกฤษ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, 2560, หน้า 9) เมื่อพิจารณาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.1-ม.6) พบว่า มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 60 ออกจากระบบการศึกษาในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า ในรายงานสมัชชาปฏิรูปประเทศไทยในมิติการศึกษาที่มีการระดมความคิดจากกลุ่มประชาคมที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่ชีวิตกฤตการศึกษาที่ตกต่ำและคับแคบทั้งในแง่ของระบบการศึกษาที่เราเห็นเด็กผ่าน “สายพานการศึกษา” แบบเดียวทั้งในกระบวนการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายเพียงส่งต่อเด็กเข้าสู่มหาวิทยาลัย ไม่เปิดทางให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่จะสร้างทักษะสำคัญทั้งในการดูแลตัวเอง และการเตรียมความพร้อมที่จะออกไปเผชิญกับโลกของการใช้ชีวิตจริงด้วยการเรียนแต่สาระวิชาแบบเดิมไม่ตอบโจทย์เด็กส่วนใหญ่ที่ต้องออกไปเผชิญชีวิตด้วยความรู้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ อีกต่อไป อาจสรุปได้ว่า จากกระแสการเรียกร้องการสร้างกำลังคนตลอดจนแรงงานคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะการทำงานกลายเป็นประเด็นสำคัญในประชาคมโลกทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการคาดการณ์ว่าภายใน 10 ปีข้างหน้าประชากรเยาวชนประมาณ 1.2 พันล้านคน จะเข้าสู่โลกของตลาดแรงงาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างโอกาสและเตรียมเยาวชนให้พร้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับ “ระบบการศึกษา” และ “การเสริมพลังการเรียนรู้” ให้กับเยาวชน เพื่อสร้างทักษะการทำงานตลอดจนทัศนคติต่อการเห็นคุณภาพการทำงานในโลกตลาดงานยุคใหม่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชีวิต “คุณภาพคน” ที่เกิดขึ้นซึ่งต่างชี้ชัดถึงความอ่อนด้อยของ “ระบบการสร้างและพัฒนาคน” ในปัจจุบันที่ไม่อาจสร้างเด็กเยาวชนและคนวัยทำงานให้มีทักษะชีวิต และทักษะการทำงานที่มากพอต่อการเผชิญโลกการทำงานในชีวิตจริง ประชาคมโลกจึงมีข้อเรียกร้องที่สำคัญ คือ การปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ของ “ระบบการศึกษา” ในฐานะที่เป็นเครื่องมือหลักของการสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาคนรุ่นใหม่และรวมถึง “ระบบการฝึกอบรมและพัฒนาคน” ในหลากหลายรูปแบบที่ถือเป็นกลไกการสร้างการเรียนรู้ต่อเนื่องที่จำเป็นต้องมองโจทย์สำคัญของพัฒนาคนให้มีทักษะการเรียนรู้ มีทักษะการทำงาน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในโลกอนาคตได้ ด้วยสภาพความเป็นจริงที่เป็นปัญหาเหล่านี้ได้ ตั้งใจที่ท้าทายความคิดเดิมของการจัดการศึกษาในโรงเรียนมากมาย ทั้งในแง่การสร้างกำลังคนในโลกยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับแนวโน้มต่าง ๆ มากมาย การเรียนรู้ที่จะสร้าง

ทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน เพื่อให้เด็กอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเรียนจนถึง ม.6 หรือแม้แต่ไปไม่ถึง ม.3 ด้วยความยากไร้หรือจะด้วยประการใด ๆ ที่ยังคงคาดหวังว่าการศึกษาจะเข้ามาสร้างทางเลือกให้กับการเรียนรู้ และสร้างทักษะที่เพียงพอต่อการออกไปเผชิญชีวิตและโลกของการประกอบอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญมากที่สุด คือการก้าวข้ามกระบวนการทัศน์ของการเรียนเดิม คือแค่ “เพื่อรู้” สู่อารมณ์ “เพื่อการประกอบอาชีพการทำงานได้ การทำงานเป็นเห็นคุณค่าของการทำงาน” ตั้งแต่เยาว์วัย รวมไปถึงการสร้างทักษะ หรือคุณลักษณะที่ดีให้เด็กรุ่นใหม่ พร้อมออกสู่โลกการทำงานในยุคโลกาภิวัตน์ และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ความสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาที่ผ่านมาประสบปัญหา นักเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6 ไม่ศึกษาต่อมีจำนวนถึงร้อยละ 40 และขาดสมรรถนะการทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ สถานประกอบการไม่ต้องการรับเข้าทำงาน และประกอบอาชีพอิสระไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากขาดทักษะที่เป็นพื้นฐานในแต่ละอาชีพ สำหรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีเพียงร้อยละ 30 ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายการเพิ่มนักเรียนสายช่างฝีมือแรงงานให้ได้สัดส่วน สายอาชีพ : สายสามัญ เป็น 60:40 และที่มีอยู่ในจำนวนร้อยละ 30 นั้น ยังมีสถานศึกษารองรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อไม่ครอบคลุมทุกอำเภอและตำบลทำให้นักเรียนต้องไปศึกษาต่อในตัวจังหวัด ห่างไกลจากครอบครัวส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจครอบครัว พฤติกรรมของนักเรียนตามกระแสของสังคมเมืองผลที่เกิดตามมาคือปัญหาการออกกลางคัน เรียนไม่จบถึงร้อยละ 30 สำหรับนักเรียนที่เรียนต่อสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนเท่า ๆ กับสายอาชีพศึกษา คือ ร้อยละ 30 ที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นักเรียนเรียนต่อในระดับปริญญาตรีตามค่านิยมเดิม ๆ ที่ขาดสมรรถนะในสาขาวิชาชีพ ไม่มีเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ (Career Part) และจากผลการสำรวจความคิดเห็นของนายจ้าง โดยสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ พบว่านายจ้างเกือบทั้งหมดระบุว่าลูกจ้างขาดทักษะที่จำเป็นในทุกด้าน 3) ปัญหาอัตราเรียนต่ออุดมศึกษาอยู่ในระดับสูงแต่สวนทางกับการพัฒนาเศรษฐกิจเห็นได้จากอัตราการเรียนต่ออุดมศึกษาของไทยสูงถึงร้อยละ 5 เป็นอันดับ 2 ของประเทศอาเซียนในขณะที่รายได้ประชาชาติต่อหัวของไทยอยู่ที่ 14,354 เหรียญสหรัฐ ซึ่งต่ำกว่ามาเลเซียถึงร้อยละ 36 สะท้อนให้เห็นว่า จำนวนบัณฑิตไทยที่เกินมาไม่ได้มีส่วนช่วยผลักดันการพัฒนาประเทศเลยเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงสถิติระดับการศึกษาของผู้มีงานทำในปี 2557 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560, หน้า 17) ผลการสำรวจสภาพการทำงานของประชากรผู้มีงานทำ 38.42 ล้านคน พบว่า ร้อยละ 48.6 ของผู้มีงานทำ

(18.67 ล้านคน) อยู่ในกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่าส่วนผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 16.1 แสดงว่าผู้มีงานทำส่วนใหญ่ของไทยคือร้อยละ 64.7 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า ส่วนผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเพียง 7.46 ล้านคน มากกว่าผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอยู่ 6.2 ล้านคน สะท้อนให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ไม่อาจก้าวไปถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ คนรวย และคนชั้นกลางที่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่เรียนต่อจนจบระดับอุดมศึกษา ทำให้มีแรงงานฝีมือระดับกลาง ๆ น้อย และขาดแคลนแรงงานฝีมือระดับกลางซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของระบบเศรษฐกิจ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีความพยายามที่จะเพิ่มสัดส่วนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญศึกษากับนักเรียนอาชีวศึกษาให้เพิ่มขึ้นเป็น 60:40 เพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานที่ต้องการนักเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2552, หน้า 25) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 คือ สิ่งสำคัญที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างตระหนักและให้ความสำคัญ ดังที่องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก ได้จัดทำรายงานชื่อว่า “การเรียนรู้: ขุมทรัพย์ในตน” (Learning: The Treasure Within) โดยมีสาระสำคัญตอนหนึ่ง กล่าวถึง “สี่เสาหลักทางการศึกษา” (Four Pillars of Education) กล่าวคือ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยึดแนวทางการเรียนรู้ 4 แบบที่เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต มุ่งจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้ การแสวงหาความรู้และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งมากกว่าการจดจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว แต่ให้สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปพัฒนาทักษะอาชีพ (Occupation Skills) ได้ 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญรวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ปรับประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติงาน และอาชีพได้อย่างเหมาะสม 3) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live Together) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข และ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) หมายถึง การศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้

อย่างเต็มที่ มีมุมมอง ค่านิยมและทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยวิสัยทัศน์ของการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ โลกที่ทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาที่มีคุณภาพ เรียนรู้ ค่านิยม พฤติกรรม วิธีชีวิตที่จำเป็นต่ออนาคตที่ยั่งยืน ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ สิ่งประเทศไทยตระหนักและเห็นความสำคัญ โดยระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาตินำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยภายใต้ความพยายามของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ แต่ในภาพรวมยังพบว่าการจัดการศึกษาของไทยมีลักษณะตัดขาดจากชีวิตจริงและสังคม ยังเน้นการท่องจำ ลอกเลียนแบบ ขาดความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้ปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนมีที่ยืนหรือมีงานทำ ไม่ใช่มุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว ดังนั้น เด็กไทยจะต้องถูกปรับเปลี่ยน ต้องส่งเสริมให้เด็กเห็นช่องทางอาชีพที่หลากหลาย และต้องส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ประกอบการเอง (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2554, หน้า 12) เช่นเดียวกับ ประเวศ วะสี (2555) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงของการจัดการศึกษากับการมีงานทำ และการปฏิบัติจริงว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้การศึกษาและชีวิตหลอมรวมเป็นเรื่องเดียวกัน คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้สัมมาชีพ การจัดการศึกษา เพื่ออาชีพเป็นนิยามใหม่ของคุณภาพการศึกษา ที่มองการศึกษาออกไปไกลกว่าการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งจะวัดความสำเร็จได้จากการที่ผู้จบการศึกษาแล้วมีงานทำ สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2555, หน้า 34, สื่อออนไลน์) และประเวศ วะสี (2555) กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพว่า การเรียนในสายสามัญเป็นสิ่งจำเป็น แต่เวลาเดียวกัน การเรียนเพื่อสัมมาชีพจำเป็นกว่าที่ผ่านมากการศึกษาสร้างคนให้ทำอะไรไม่เป็นโดยเฉพาะเชิงวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาที่แยกส่วนออกจากชีวิต ทำให้เด็กไม่รู้ว่าตนเองถนัดอะไร ควรเรียนอะไร จึงมีเด็กจำนวนมากเรียนในสิ่งที่ไม่ถนัด แนวทางการพัฒนาควรแบ่งกลุ่มเด็กตามความถนัด ต้องให้เด็กพบว่า ตนเองถนัดวิชาการหรือวิชาชีพแล้วพัฒนาต่อยอดให้เด็กเลือกให้เรียนให้ทำในสิ่งที่ถนัด และควรฝึกให้รู้จริงซึ่ง สวัสดิ์ อุดมโกชน (2543, หน้า 5) ได้เสนอแนะว่าประเทศไทยควรนำแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่ออาชีพ (Career Education) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ เนื่องจากการยกระดับการจัดการศึกษาอาชีพสามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 3) ที่ได้ชี้ให้เห็นคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพว่าช่วยให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ ความขยัน ความอดทน การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความเสียสละ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการอาชีพอย่างสุจริต นักเรียนมีค่านิยมที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับอาชีพ เลือกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชน สังคมโลก ในอนาคตและตรงกับความถนัด ความสนใจ มีโอกาสฝึกอาชีพ และได้รับค่าตอบแทนจนทำให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้ประกอบการเห็นค่าของเงินแล้วใช้จ่ายอย่างประหยัด เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด โดยเฉพาะการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตให้มีความสุขอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั่นเอง นอกจากนี้การส่งเสริมให้เยาวชนได้เตรียมความพร้อมด้านอาชีพยังเป็นโจทย์สำคัญในการประชุมการศึกษาโลก (World Education Forum) ที่จัดโดยยูเนสโก ณ เมืองอินซอน ประเทศเกาหลีใต้ ได้ประกาศเป้าหมายการศึกษาโลกใหม่ที่ทุกประเทศสมาชิกทั่วโลกต้องบรรลุภายในปี 2573 โดยการส่งเสริมความรู้และทักษะเพื่ออาชีพ และการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ถือเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาโลกที่สำคัญ ซึ่งนักวิชาการการศึกษาอาวุโส สำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ประจำประเทศไทย กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างระบบการศึกษาได้หวันและประเทศไทย ใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) เด็กได้หวันมีทางเลือกในการศึกษาโดยมีสิทธิเปลี่ยนสายการเรียนได้ แม้ ม.ปลายจะเรียนสายสามัญก็สามารถต่อสายอาชีพได้ เช่นเดียวกับเด็กสายอาชีพที่สามารถเปลี่ยนเป็นสายสามัญ 2) การศึกษาได้หวันเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักจึงมีการพัฒนาบุคลากรให้ตอบโจทย์กับงานที่เป็นความต้องการของประเทศและ 3) วิทยาลัยอาชีพของได้หวันจะเน้นความเข้มข้นเรื่องการฝึกทักษะอาชีพเฉพาะทาง เมื่อจบแล้วจะมีใบประกาศนียบัตรภายใต้การรับรองของสภาแรงงานเสมือนเป็นใบเบิกทางสร้างอาชีพ

สรุปได้ว่าปัจจุบันเป้าหมายของการจัดการศึกษา ไม่ใช่ “เรียนเพื่อรู้วิชา” อีกต่อไป แต่ต้องตอบโจทย์ “การมีอาชีพ” และเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพถือเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่รัฐบาลให้ความสำคัญซึ่งกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในทุกระดับการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้คนในพื้นที่มีงานทำ พัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพที่มีความหลากหลาย แตกต่างตามบริบทและความสนใจของผู้เรียน

โดยมีความเชื่อว่าหากผู้เรียนได้รับการเตรียมการที่ดีช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่า ตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคตรวมทั้งได้เรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายการประกอบอาชีพดังกล่าวแล้วยอมเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถรับประกันผลความสำเร็จในการเรียนและชีวิตการทำงาน สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษานโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของ รัชกาลที่ 10 ที่พระองค์ทรงมอบเป็นพระบรมราโชบายด้านการศึกษา มีใจความสำคัญว่า (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560, หน้า 1) “...การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน คือ

1.1 ส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้อง

1.2 การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานชีวิตหรืออุปนิสัยที่มั่นคงเข้มแข็ง อาทิ การสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม (Character Education)

1.3 ส่งเสริมการมีอาชีพ-มีงานทำ....”

กระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำและมอบนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามาใช้ในการทำงานที่จะใช้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการบริหารการศึกษา ให้มีการบูรณาการและเชื่อมโยงกับงานในกระทรวงศึกษาธิการ โดยดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมียุทธศาสตร์ด้านการศึกษาที่จะดำเนินการ 6 ด้าน คือ

1. ด้านความมั่นคง

2. ด้านการสร้างและความสามารถในการแข่งขัน

3. ด้านการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์

4. ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

2. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)

ยุทธศาสตร์ ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งเกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดอนาคตของประเทศภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงและสร้างความสุขของคนไทย โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ ข้อ 3.1 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ (พรชัย เจดามาน และคณะ, 2559, สืบออนไลน์)

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี สู่งานปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” มีเป้าหมายที่สำคัญ ข้อ 1) คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณมีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ ในข้อ 3.2 พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ข้อ 3.2.2 พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยการปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน และสร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคี และสหกิจศึกษาที่มุ่งการฝึกทักษะอาชีพให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน

4. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ฉ) กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สำคัญไว้ใน ยุทธศาสตร์ที่ 2: การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายในด้านผู้เรียน (Learner Aspiration) โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning skills) และมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ฉ) โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ ได้แก่

ข้อ 2.1 ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ข้อ 2) ส่งเสริมภาพลักษณ์การอาชีวศึกษา เร่งปรับค่านิยม และวางรากฐานทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อ 6) ส่งเสริมพัฒนาระบบการแนะแนวในสถานศึกษา เพื่อสร้างทางเลือกในการตัดสินใจศึกษาด้านอาชีพ และประกอบอาชีพในสาขาที่ตนถนัดและสนใจ

ข้อ 8) เสริมสร้างทักษะและสมรรถนะผู้เรียนและกำลังแรงงาน โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงอย่างครบวงจร การทำงานร่วมกัน และการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ข้อ 2.2 ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศเฉพาะด้าน

ข้อ 6) ปรับระบบการศึกษาให้มีความเชื่อมโยงและยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพสามารถเรียนข้ามสายได้

ข้อ 7) พัฒนามาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) มาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

5. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา และนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วน เรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, สื่อออนไลน์) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า

“ระดับมัธยมศึกษา มุ่งต่อยอดระดับประถมศึกษา ด้วยจุดเน้น ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ (STEM) และภาษาต่างประเทศ (ภาษาที่สาม)
2. จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพ และการมีงานทำ เช่น ทักษะด้านกีฬาที่สามารถพัฒนาไปสู่นักกีฬาอาชีพ ทักษะภาษา เพื่อเป็นภาคีเทศก์”

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้การพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมาย “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายรัฐบาลที่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25–26 กรกฎาคม 2562 และนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, สื่อออนไลน์)

“...นโยบายด้านการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เริ่มตั้งแต่ประชากรวัยเรียนทุกช่วงวัย ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ พัฒนาประชากรวัยเรียนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้เรียนที่มีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ ให้มีความพร้อม

ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการ วางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21...เป้าประสงค์”

1. หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนา ที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาของประเทศ

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีทักษะความสามารถ ที่สอดคล้อง กับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ ภายใต้อารมณ์ที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมถึงการวาง พื้นฐานการเรียนรู้ เพื่อการ วางแผนชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้

3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

4. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ...”

6. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” โดยมีจุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, สื่อบนออนไลน์)

จากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของไทย สรุปได้ว่าการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจสำคัญที่จะตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ ตั้งแต่การน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของ รัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ กำหนดไว้ใน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564), แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 รวมถึงนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่มุ่งต่อยอดจากระดับประถมศึกษา ด้วยจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะการทำงานในนานาประเทศ

ท่ามกลางกระแสความเคลื่อนไหวจากประชาคมโลกที่เรียกร้องให้การศึกษาต้องปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ตลอดจนการจัดการใหม่ที่มีความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน จากการประมวลความเคลื่อนไหวและการดำเนินงานในนานาประเทศ เพื่อส่งเสริมการสร้างทักษะชีวิตและทักษะการทำงานในหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและเริ่มให้มีการฝึกวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญที่เน้นวิชาการ ผู้เรียนสามารถเรียนในสายวิชาชีพให้มีคุณวุฒิถึงระดับบัณฑิตศึกษา โดยเรียนในสถาบันอุดมศึกษาสายวิชาชีพ หลังจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนักเรียนสามารถเลือกเรียนต่อหรือทำงาน โดยมีโรงเรียน 2 ลักษณะให้เลือก คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปกติ และโรงเรียนมัธยมปลายสายอาชีพหรืออาชีวศึกษา รัฐบาลส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา

ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษได้จัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้ประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย ได้แก่ การศึกษาและฝึกอบรมเรื่องการประกอบอาชีพเบื้องต้นให้กับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (IVET at Lower Secondary Level) ดังนี้

1. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงาน เช่น เรียนรู้จากการทำงานในระยะสั้น
2. การเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานและอาชีพ
3. การเรียนรู้เพื่อการทำงานด้วยการพัฒนาวิสาหกิจและทักษะการจ้างงาน เช่น

การทำงานในโครงการและทักษะที่สำคัญ เช่น UK Charity Young Enterprise

ประเทศเยอรมัน

เยอรมันมีการจัดการศึกษาภาคบังคับแบบเต็มเวลา 9 ปี ในเด็กอายุ 6-18 ปี หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ เยาวชนไม่จำเป็นต้องเรียนแบบเต็มเวลา แต่ต้องเรียนแบบครึ่งเวลาอีก 3 ปี ในสาขาวิชาชีพ ซึ่งระบบโรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งได้ดังนี้

1. ระบบการแบ่งระดับโรงเรียน หรือ Subdivided School System ประกอบด้วย การศึกษาระดับมัธยมทั่วไป การศึกษาแบบเร่งรัด (Intermediate School) การศึกษาแบบ Grammar School และ Comprehensive School
2. ระบบคู่ หรือ Dual System เป็นระบบที่มีเส้นทางการเรียนให้เลือกหลากหลาย สำหรับผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้ง 4 แบบ และโรงเรียนอาชีวศึกษาซึ่งมีสาขาวิชาให้เลือกที่หลากหลายกว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประเทศไต้หวัน

ไต้หวันจัดการศึกษาในระบบเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเริ่มในโรงเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแยกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญ (Academic Track) และการศึกษาสายอาชีพ (Vocation Track) โดยรัฐบาลได้ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาและภาคอุตสาหกรรม

ประเทศออสเตรเลีย

รัฐบาลออสเตรเลียได้กำหนดกรอบคุณวุฒิทางการศึกษา เรียกว่า Australian Qualifications Framework) เพื่อให้ระบบการศึกษามีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ โดยออกแบบให้คุณวุฒิทางการศึกษาแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ ยังจัดทำกรอบคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career Education Framework) ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบบและพัฒนาการเรียนการสอนและผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ซึ่งใช้ในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาได้มีหลักสูตร/โปรแกรมการแนะแนวทางในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของ ออสเตรเลีย ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก เพื่อให้นักเรียนได้มีความพร้อม มีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดี เพื่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสม และยังส่งผลถึงสถานประกอบการ และชุมชนที่จะได้ประชากรที่มีคุณภาพ ตัวอย่างการจัดการศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ โดยสอดแทรกและบูรณาการหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สอดแทรกภาพรวมของการประกอบอาชีพให้ผู้เรียนได้รับทราบ สร้างความรู้ความเข้าใจวิธีการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต

ระดับมัธยมศึกษา เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมากขึ้น มุ่งเน้นไปที่ การเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาตนเองและสร้างแรงบันดาลใจ วิธีการค้นหาและ การใช้ข้อมูลด้านอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีโปรแกรมการฝึกอาชีพอย่างชัดเจน เช่น การรวบรวม ข้อมูล ตั้งเป้าหมาย ทักษะการจัดสินใจ ทักษะที่ใช้ในการประกอบอาชีพและจัดกระบวนการ สร้างอาชีพได้

ประเทศฮ่องกง

จัดหลักสูตรให้มีวิชาเลือกที่เรียกว่า “Applied Learning” ที่ตอบสนองของความต้องการ ของแต่ละบุคคล ตัวอย่างวิชา “Creative Studies” มีวิชาย่อย ๆ เช่น การออกแบบ ศิลปะและ ภาพยนตร์ และการสื่อสาร เช่น หนังสื วิดีโอ ผู้ผลิตรายการและวิทยุ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในเมือง Arlington มลรัฐเวอร์จิเนีย ที่จะมีการจัดการ โดย Governor’s Career and Technical Academy Arlington Public Schools ที่จัดให้มีศูนย์ประสานการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ Arlington Career Center ซึ่งจัดหลักสูตรที่เรียกว่า Career Academy สำหรับเด็กมัธยมปลาย ในโรงเรียนต่าง ๆ ในรัฐด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ด้าน อาชีพให้เลือกกว่า 23 โปรแกรม และกิจกรรมทางเลือกตามความสนใจให้มากกว่า 80 กิจกรรม เช่น การบิน ช่าง หมอ ปศุสัตว์ ช่างยนต์ ฯลฯ โดยแต่ละโปรแกรมจะเป็นวิชาที่โยงเข้าสู่โลกของการทำงาน แบ่งสัดส่วน การเรียนรู้เชิงทฤษฎี ร้อยละ 20 เน้นการลงมือปฏิบัติถึงร้อยละ 80 ของสัดส่วนการเรียนรู้ ในบางรายวิชาผู้เรียนสามารถได้ใบประกาศนียบัตรวิชาชีพด้วย ส่วนครูผู้สอนนั้นจะจบปริญญาโท ขึ้นไป ในสายวิชาชีพนั้น ๆ และยังมีการทำงานร่วมกับ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่จะเข้ามาจัดการ เรียนรู้อีกด้วย สิ่งที่น่าสนใจ คือ ในกระบวนการเรียนรู้แวนนี้ คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับ ผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้การทำงาน ทั้งเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กที่ไม่เรียนต่อได้มองหา โอกาส และอาชีพสร้างงานให้กับตนเองในอนาคตที่ว่า “Public School...Anyone can be SUPER” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เด็ก ๆ ค้นหาและเอาความสามารถตัวเองออกมา ตลอดจน การปูพื้นฐานทักษะให้กับเด็กที่จะไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาเอง ยังมีการจัดอีกหลายรูปแบบทั้งในลักษณะการจัด เป็นโรงเรียนสามัญสายอาชีพ หรือจัดแบบ คู่ขนาน (Dual School) เช่น ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จัดให้เด็ก ๆ มัธยมต้องเรียนอาชีพโดยจับมือกับ วิทยาลัยเทคนิคเรียนโดยการปฏิบัติงานเต็มในสายวิชาชีพที่เลือกอีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ สามารถทดลองเรียนบางวิชาควบคู่ไปกับการลงทะเบียนนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการ ปูพื้นฐานและเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อในมหาวิทยาลัย

จากการประมวลความเคลื่อนไหวที่หลากหลายของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างทักษะการทำงานในนานาประเทศ พบว่า มีแนวโน้มการจัดการในลักษณะต่าง ๆ ร่วมกันบางประการ ทั้งในระดับปฏิบัติไปจนถึงระดับนโยบาย ซึ่งได้ให้ บทเรียนของการดำเนินงานที่น่าสนใจ ดังนี้ (จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และเสาวณี จันทพงษ์, 2557, หน้า 14-18)

1. บทเรียนการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร

1.1 เตรียมจากฐาน สร้างทักษะแต่เยาว์วัย โดยการวางหลักสูตรแบบบูรณาการ ให้เด็กปฐมวัยและประถมศึกษาได้เรียนรู้ทักษะชีวิต และทักษะการทำงานผ่านกระบวนการเรียนรู้สร้างประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น กิจกรรม ฝึกการดูแลผู้สูงอายุให้กับเด็กปฐมวัยของญี่ปุ่น กิจกรรมการเล่นค้าขายในการจัดประสบการณ์ปฐมวัย เป็นต้น ส่วนในระดับประถม มีการจัดการเรียนรู้ ผ่านกลุ่มวิชาและกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมถึงผ่านกิจกรรมโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เรียนได้เรียนวิชาหลักหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ใกล้ตัวที่ฝึกให้เด็กเรียนรู้การจัดการการเงิน วิชาเล่นหุ่นในเกรด 4 ของเด็กอเมริกันในอังกฤษ เด็ก ๆ จะเรียนรู้เรื่องอาชีพและทักษะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ หน่วยวิชาในหัวข้อ “อาชีพที่เด็ก ๆ สนใจ” หรือ “อาชีพที่อยากเป็นในอนาคต” ที่จะจัดแบบบูรณาการและผ่านกิจกรรมโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้ประกอบการอาชีพตัวจริงเสียงจริง บางแห่งมีกิจกรรมเลือกนอกห้องเรียน เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมให้อีกด้วย แม้แต่ในระดับมัธยมศึกษาในหลายประเทศ ก็ออกแบบ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ ตัวอย่างประเทศ แอฟริกาใต้ ฟิลิปปินส์ และในบางพื้นที่ของญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักสูตรการเกษตร ที่จัดให้เรียนรู้บนฐานที่เรียกว่า “Farm Based Learning” เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะผูกโยงและบูรณาการไปกับวิชาสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นต้น

1.2 จัดหลักสูตรหลากหลาย เลือกเรียนรู้ได้สารพัดวิชาชีพ แนวคิดเรื่องจัดการหลักสูตรทางเลือกหรือวิชาเลือกในโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษา นั้น โดยมาก การจัดหลักสูตรจะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ได้มีการสำรวจ ศึกษาความต้องการด้านการเรียนรู้ ด้านอาชีพที่เด็ก ๆ สนใจ รวมถึงการสำรวจแหล่งทรัพยากร และศักยภาพในการจัดการ ด้านเรียนรู้ฝึกอาชีพของแต่ละพื้นที่นั้น ๆ เช่น ในมลรัฐ Arlington ที่มีศูนย์ Arlington Career Center ที่กล่าวไป หรือตัวอย่างในกลุ่มประเทศยุโรปกำลังเผชิญปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ในรอบหลายปี ที่ผ่านมามีทั้งการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเป็นเส้นทางที่เด็กต้องแข่งขัน และจ่ายค่าเรียนสูง จึงมีเด็กไม่น้อยที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ การจัดหลักสูตรในยุโรปเน้นให้เด็กไม่เพียงแต่มีทักษะพื้นฐานในการทำงาน ยังพยายามส่งเสริมให้เด็กมองเห็นโอกาสการสร้างงานให้กับตนเอง ให้มากด้วย วิชาที่มักเห็นได้ เช่น กลุ่มวิชาด้านการออกแบบ และสร้างสรรค์นวัตกรรม

กลุ่มวิชาช่าง กลุ่มวิชาการประกอบการต่าง ๆ โดยมากยังเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อีกด้วย

1.3 มัธยมแบบประสม “เรียนสามัญและอาชีพ” ที่มีการพยายามประสานการจัดการเรียนรู้ระหว่างสายสามัญให้เชื่อมต่อการศึกษายสายอาชีพ (Vocational Education) มีการจับมือกับสถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันฝึกอบรมฝีมือแรงงานในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนจนกับภาคเอกชนและผู้ประกอบการเองเข้ามาร่วมจัดบางแห่งเรียกเป็น Career Academy (ในสหรัฐอเมริกา) Dual School หรือการจัดคู่ขนานซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นได้ในหลายประเทศ เช่น ในประเทศบราซิลมีการจัดในลักษณะโรงเรียนมัธยมแบบประสม (Dupla Escola Program) ที่ไปร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยอิงอยู่บนฐานทรัพยากรและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของพื้นที่นั้น เป็นเงื่อนไขในการออกแบบหลักสูตรของโรงเรียน การจัดการเรียนรู้จึงถูกออกแบบให้เชื่อมต่อกับภาคการทำงานจริง ทั้งในแง่การเรียนและการฝึกประสบการณ์ที่สามารถสร้างรายได้ เช่น หลักสูตรการประกอบการโรงแรม หลักสูตรการเกษตรและปศุสัตว์ หลักสูตรการประกอบอาหาร เป็นต้น ขณะเดียวกันยังมีการจัดการในแบบโรงเรียนทางเลือกที่ออกแบบมาเฉพาะแบบ ทั้งสำหรับเพื่อเตรียมพร้อมให้กับเด็ก ๆ ที่จะไปเรียนต่อในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของโรงเรียนแบบประสมที่ออกแบบมาเพื่อสร้างระบบการศึกษาป้องกันเด็กออกกลางคัน และเตรียมทักษะการทำงานไว้หลังจากจบมัธยมไปแล้วอีกด้วย

นอกจากที่กล่าวแล้วยังมีการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการทำงานที่น่าสนใจในอีกหลายประเทศ ซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่นและเชื่อมต่อการเรียนรู้กับภาคประกอบการ สถาบันด้านอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยการอาชีพต่าง ๆ ที่ในต่างประเทศถือว่าเป็นหน่วยสร้างกำลังคนที่สำคัญยิ่งไม่แพ้การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งในประเทศที่มีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทักษะอาชีพส่วนใหญ่แล้วจะมีการสร้างระบบ “วิจัย” เพื่อสร้างความรู้ที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับภาคสำคัญ ๆ ทั้งหน่วยงานด้านการศึกษาจนถึงภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และท้องถิ่นเข้ามาร่วมอย่างเป็นระบบด้วย หรือแม้แต่การเชื่อมต่อกับระดับอุดมศึกษา

2. บทเรียนเชิงนโยบายการขับเคลื่อน

2.1 ขับเคลื่อนภายใต้การมีนโยบายและยุทธศาสตร์เป็นรูปธรรม ตัวอย่าง เช่น สหรัฐอเมริกาที่ถือว่าเป็นประเทศที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้สร้างทักษะ การทำงานมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันสูงและสนองตอบความต้องการแรงงาน ที่ต้องมีทักษะสูงขึ้น รวมทั้งความต้องการทวนกระแส ให้ความสำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครองกับการเรียนสายสามัญมากเกินไป สิ่งเหล่านี้ทำให้โจทย์เรื่องการศึกษา เพื่อสร้างทักษะอาชีพนั้นเป็นประเด็นสำคัญมาก

จนถึงกับมีการออกกฎหมายส่งเสริมในเรื่องนี้ School-to-Work Opportunities Act ในปี 1994 และล่าสุดประธานาธิบดีโอบามา ยังมีการออกนโยบาย Career and Technical Education (CTE) 2013 และเน้นย้ำในเรื่อง “Jobs of the Future” โดยมีเป้าหมายที่จะเตรียมเด็กเยาวชนให้พร้อมต่ออาชีพในอนาคต สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดข้อมูลเชิงนโยบายที่ทำให้การขับเคลื่อนเรื่องการศึกษา เพื่อการมีงานทำใน ระดับพื้นที่ของรัฐดำเนินไปได้อย่างเห็นผล

2.2 ตั้งใจภัยตามพื้นที่ มีภาคีร่วมหลายฝ่าย จากกรณีศึกษาต่างประเทศ ทำให้ได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเชิงพื้นที่ (Area-Based Approach) ที่การจัดการศึกษาถูกจัดระบบให้ตอบสนองการเติบโตของภาคการผลิตอุตสาหกรรม ตัวอย่างที่ชัดเจนและยืนยาวมาเป็นเวลานาน คือ พื้นที่ Silicon Valley ที่อยู่ทางตอนเหนือของรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีการจัดระบบความร่วมมือระหว่าง ภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา และภาครัฐเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การพัฒนากำลังแรงงาน (Workforce Development) โดยมีการจัด “ท่อต่อเชื่อมผู้เรียน” (Student Pipeline) จากระดับ โรงเรียนมัธยมสู่วิทยาลัยชุมชนและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมหรือนายจ้างภาครัฐโดยเน้นระบบการศึกษาแบบ “เรียนรู้คู่ปฏิบัติ” (Work-Based Learning and Experience) เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพและมีทักษะในระดับสูงอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการจัดการระบบเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรมกับระบบวิจัยในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะใน University of California Santa Cruz ที่มีการร่วมมือด้านการวิจัยอย่างหลากหลายกับภาคอุตสาหกรรมผ่านศูนย์วิจัย และศูนย์แห่งความเป็นเลิศที่ได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาคอุตสาหกรรมและองค์กรภาครัฐ เช่น การลงทุนในการวิจัยด้านอวกาศ โดยการสนับสนุนขององค์การนาซา การวิจัยด้านนาโนเทคโนโลยีที่เป็นการลงทุนร่วมกับภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ตัวอย่างนี้เห็นได้ชัดในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ ไต้หวัน ญี่ปุ่น ล้วนแต่มีการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการสร้างทักษะการทำงานเป็น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อสร้างทักษะการทำงานให้ประสบความสำเร็จ จากตัวอย่างของหลาย ๆ ประเทศในหลาย ๆ มิติของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างทักษะการทำงานอาจสรุปแนวปฏิบัติที่เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา ได้ดังนี้

2.2.1 การขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ จากตัวอย่างที่กล่าวไปทั้งในสหรัฐอเมริกา และในหลายประเทศจะเห็นได้ชัดว่า การสร้างทักษะการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการกำลังคนในพื้นที่กลายเป็นโจทย์สำคัญของการออกแบบการศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรและกลไกการจัดการเชิงพื้นที่ที่จะกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การขับเคลื่อนประสบความสำเร็จได้

2.2.2 ภาคิความร่วมมือคือหัวใจสำคัญของความสำเร็จ การจัดการศึกษา เพื่อสร้างทักษะอาชีพบนฐานการเรียนรู้คู่ฝึกทำงานจะเคลื่อนตัวได้ยาก หากไม่มีความร่วมมือ กับภาคเอกชนจะเคลื่อนตัวยาก ประสบการณ์ในหลายประเทศชี้ให้เห็นแล้วว่า ภาคเอกชน สถานประกอบการหรือแม้แต่ภาคเกษตร และอุตสาหกรรม ล้วนแล้วแต่เป็นฐานที่มั่นของการ เรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งความร่วมมือกับภาคนี้เองที่จะทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและ ทางเลือกการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองเด็กที่หลากหลายได้

2.2.3 การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและหลักสูตรที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริม ทักษะการทำงาน ประสบการณ์จากหลายประเทศได้ให้ข้อคิดสำคัญว่า การสร้างทักษะ การทำงานให้เด็กยุคใหม่จะเกิดขึ้นไม่ได้หากหลักสูตรที่มีไม่เปิดกว้าง และให้ทางเลือกหรือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มากพอ

ด้วยโลกยุคใหม่ต้องการคนที่จะก้าวสู่อาชีพที่หลากหลายและต้องการคนที่มีทักษะ การทำงานทั้งในแง่ฝีมือและทักษะเชิงการประยุกต์ใช้ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้เด็ก ได้เรียนรู้ และฝึกทักษะความสามารถที่หลากหลายให้เป็นฐานสำหรับการเรียนรู้ เพื่อการมีงานทำ หรือประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตด้วย ด้วยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตร และนวัตกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างทางเลือกของการเรียนรู้ที่จะตอบสนองผู้เรียนแบบไม่จำกัด

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย การผลิตและพัฒนากำลังคนในภาคการศึกษา ยังคงเป็นไปตามศักยภาพและความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา ประกอบกับค่านิยมของ ผู้เรียนที่ยังคงมุ่งเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ และให้ความสำคัญกับปริญญามากกว่า ความรู้และสมรรถนะในการทำงานหลังสำเร็จการศึกษา ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เน้นการผลิตบัณฑิตด้านสังคมศาสตร์ซึ่งดำเนินการได้ง่ายกว่าด้านอื่น และมุ่งเน้นปริมาณ มากกว่าคุณภาพ ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะสำคัญที่จำเป็น เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และทักษะดิจิทัล และขาดสมรรถนะในการทำงานตามอาชีพ ส่งผลให้ ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองและพัฒนาผลิตภาพของงาน เพื่อการพัฒนาประเทศได้ สภาวะการณ์นี้ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน การทำงานในระดับต่ำกว่าวุฒิการศึกษาและ การขาดแคลนกำลังคนระดับกลางที่เป็นความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมกันกำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายการผลิต และพัฒนากำลังคนที่ชัดเจน ในสาขาต่าง ๆ เพื่อการผลิตกำลังคนที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่สามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และทักษะดิจิทัล และสอดคล้องเชื่อมโยงกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานอาชีพ/วิชาชีพ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม ฝีมือแรงงาน และการฝึกงานที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงอย่างครบวงจรในสถานการณ์จริง เช่น ระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษา ผลิตและพัฒนาครูผู้สอนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้าง กำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ รองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 100)

วิทยากร เชียงกูร ได้สรุปในเอกสาร “รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร” (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา ตอนปลาย, 2560, หน้า 16) โดยระบุว่า ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาที่อาจส่งผลให้ การพัฒนาการเรียนรู้อื่นในศตวรรษที่ 21 ของประเทศไทยยังไม่เป็นไปตามวิถีทางที่พึงประสงค์ มี 4 ประการที่สำคัญ ได้แก่

1. แนวคิดของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ การศึกษาไทยไม่ทำให้เด็กเรียนแล้วเกิดการรู้จริง เพราะเมื่อเรียนแล้วต้องมีพื้นฐาน ไปต่อความรู้ใหม่ แต่ถ้าพื้นฐานความรู้เดิมไม่สามารถไปต่อความรู้ใหม่ได้ แนวคิดการเรียนรู้ ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะและการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ ดังนั้น การศึกษา สมัยใหม่ต้องเล็งเป้าหมาย และจากเนื้อหาวิชาไปสู่การพัฒนาทักษะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง วิธีการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูและผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยน กระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความหมายเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง รวมทั้ง สามารถ พัฒนาทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้เพื่อเผชิญความเปลี่ยนแปลง ในด้านแนวคิดการเรียนรู้สำหรับครู คือ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นคำถามและปัญหา ครูต้องฝึกเป็นนักตั้งคำถามและนักตั้งปัญหา เพื่อสร้างบรรยากาศของ การเรียนรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ คือ การตั้งคำถามมากกว่าการค้นหาคำตอบ การต่อยอดความรู้เป็นลักษณะของการแตกขยายความรู้พื้นที่ในการลองผิดลองถูก สามารถ คิดนอกกรอบได้ เพราะทักษะของการเรียนรู้คือกระบวนการเรียนรู้ที่กล้าลองผิดลองถูก โดยผ่านการเรียนรู้ในหลาย ๆ ช่องทาง ส่วนด้านคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การเรียนรู้ สู่คุณธรรม ความดีงาม เห็นแก่ส่วนรวม การสร้างคุณสมบัติ สร้างความเป็นคนทำงานหนัก สู้งาน การเรียนตลอดชีวิต การสนใจพัฒนาสังคม ทั้งครอบครัวและโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ และความเอาใจใส่ในการปลูกฝังสิ่งดังกล่าวให้เกิดขึ้นได้จริง

2. แนวทางการบริหารจัดการด้านการศึกษา (Education Management)

กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับเปลี่ยน ปฏิรูปให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และผู้บริหาร ครู อาจารย์ เป็นบุคลากรที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง พร้อมกับการเสริมสร้างศักยภาพให้โรงเรียนและครู สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้อิสรภาพ สถาบันการศึกษาภายใต้เงื่อนไขการรับผิดชอบ อาทิ ให้อิสระด้านการใช้งบประมาณและด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน โดยที่ให้มีการตรวจสอบอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ของการบริหารจัดการศึกษาต้องจัดการส่งเสริมผู้ปกครองให้เข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาและให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบผลิตครู

3. ความสุ่มเสี่ยงของปัญหาคอรัปชั่นทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อการศึกษาไม่เต็มประสิทธิภาพ จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย มีมาตรการตรวจจับและบทลงโทษ ที่รุนแรงขึ้น เพื่อลดช่องว่างหรือลดโอกาสการเข้าแสวงหาผลประโยชน์ของภาคการเมือง จากวงการศึกษาทั้งด้านอำนาจและด้านผลประโยชน์

4. ปัญหาการประเมินผล จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนปฏิรูปการประเมินผล ทั้งในส่วน การประเมินผลการบริหารจัดการและการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเป็นการประเมิน เพื่อพัฒนา (Formative Evaluation) รวมถึงการวัดอย่างอื่นที่นอกเหนือวิชาความรู้ เช่น การวัด ความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะคิด เป็นต้น

ในส่วนของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้เสนอมาตรการนำร่องเพื่อเตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. พัฒนาระบบการจัดการที่เป็นกลไกบูรณาการระดับจังหวัดให้มีการประสาน การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยการจัดการศึกษากับหน่วยเศรษฐกิจในตลาดแรงงาน และภาคี ที่เกี่ยวข้อง

2. วิจัยสำรวจสถานการณ์ตลาดแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดหลักสูตรและการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานระดับจังหวัด

3. การเตรียมความพร้อมของนักเรียนตั้งแต่มัธยมต้น เพื่อให้มีเจตคติรักงาน และ รู้จักวางแผนชีวิต โดยเฉพาะการเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมตอนปลายสายสามัญหรืออาชีพ

4. การจัดการศึกษาทางเลือกมัธยมเตรียมอาชีพ ครอบคลุมการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพที่เหมาะสม เน้นความร่วมมือกันระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีเป้าหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษาพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีทักษะตามความต้องการ

5. วิจัยด้านการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่เหมาะสมเพียงพอ รวมถึงการวิเคราะห์ต้นทุนและค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษา เพื่ออาชีพให้ได้ผล และมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 13) ที่ได้กล่าวถึงจุดเน้นในการพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21th Century Professional Development) คือ

5.1 จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ การใช้เครื่องมือ และกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

5.2 สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

5.3 สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหาแบบมีวิจารณญาณ และทักษะอื่น ๆ ที่สำคัญต่อวิชาชีพ

5.4 เป็นยุคแห่งการสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครู เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

5.5 สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดแข็งในตัวผู้เรียน

5.6 ช่วยให้เกิดการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อนำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

5.7 สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะ และเกิดการพัฒนารการเรียนรู้

5.8 แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้ โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสาร

5.9 สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

จากข้อมูลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย สรุปได้ว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประเทศในศตวรรษที่ 21 เห็นได้จากการไม่สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการกำลังคนของประเทศ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้การพัฒนารการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของไทย ยังไม่เป็นไปตามวิถีที่พึงประสงค์ มีหลายประการ เช่น ด้านแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการบริหารจัดการศึกษา ความสับสนของปัญหาการรับชั้น ปัญหาการประเมินผล เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นไปตามวิถีการพัฒนา ตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคนดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน

มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารควรคำนึงถึงหลักในการบริหาร ดังนี้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, หน้า 9)

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสม
2. ต้องมีเทคนิควิธีในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการ งานที่ทำควรมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี
3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะได้มีการประเมินผลและติดตามผล เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผลจะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรยึดหลักในการบริหารสำคัญ ได้แก่ การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ใช้เทคนิคและวิธีการบริหารงาน ให้ประสบความสำเร็จ และมีการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 17-18) อธิบายกระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โดยใช้วงจรคุณภาพตามแนวคิดของเอ็ดวาร์ด เดมมิง ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้า เพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่จะต้องใช้ เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

1.1 การกำหนดเป้าหมาย เป็นการแสดงถึงคุณลักษณะ หรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจน และใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงาน

1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย จะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะจะทำให้ทราบว่าเป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากันเพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรม บุคลากร ทรัพยากร และช่วงเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้น ๆ ให้เหมาะสม

1.3 กำหนดแนวทางดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน โดยคิดโครงการ หรือกิจกรรม ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจนด้วย

1.4 การกำหนดระยะเวลา จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติ จะได้ทราบว่าจะควรดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อนหรือหลัง และยังเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแล จะได้ติดตามงานได้ว่ามีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

1.5 การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามแผน อย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณ อย่างคุ้มค่า

1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้แผนดังกล่าว สามารถ ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าใคร รับผิดชอบในเรื่องใด

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) เมื่อวางแผนการปฏิบัติงาน และบุคลากรร่วมกัน ดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้แล้ว สิ่งที่จะดำเนินการต่อไป คือ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 กำกับ ติดตาม (Monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด รายฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

2.4 ให้การนิเทศในระหว่างการปฏิบัติงานผู้บริหารต้องกำกับและติดตาม ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผน หรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไขการกำกับและติดตามการปฏิบัติงานผู้บริหาร อาจทำได้โดยสอบถามผู้ปฏิบัติงาน หรือให้รายงาน ความก้าวหน้าของการทำงานเป็นระยะ ๆ อาจรายงานปากเปล่าหรือจัดทำรายงานเสนอ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ของแต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย

3. การตรวจสอบประเมินผล (Check) เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อนจุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด

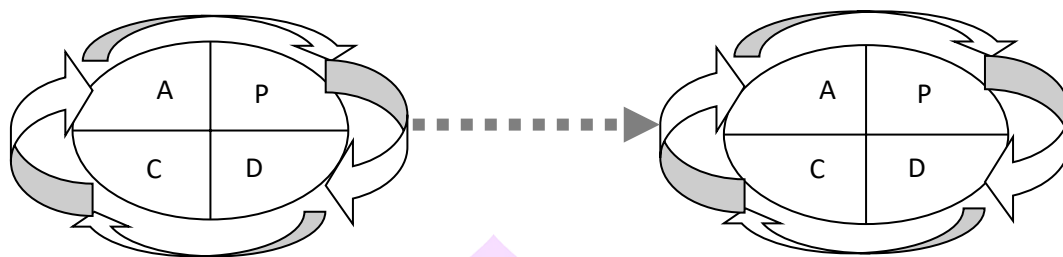
4. การพัฒนาปรับปรุง (Act) เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลสำเร็จเรียบร้อยแล้วก็ให้รวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวม แล้วนำเสนอผล การประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

4.1 ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผล ผู้บริหารและบุคลากร สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเอง และปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.2 การวางแผนในระยะต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

4.3 การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษา ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลย แต่ตั้งทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ต้องมีการตรวจใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเอง จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

ดังนั้น จึงสามารถสรุปขั้นตอนการทำงานของแนวคิดการบริหารคุณภาพตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ทั้ง 4 ขั้นตอน ที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด ดังภาพประกอบต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2539, หน้า 3)

P = กำหนดแผน	A = หากบรรลุแผนให้รักษามาตรฐานไว้
D = ทำตามแผนที่กำหนด	P = วางแผนใหม่ ตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น
C = ตรวจสอบผลกับแผน	D = ทำตามแผนที่กำหนด
A = หากไม่บรรลุแผนให้หาสาเหตุและวางแผนแก้ไขใหม่	C = ตรวจสอบผลกับแผน
	A = หากไม่บรรลุแผน ให้วางแผนแก้ไขใหม่

ภาพ 1 วงจรคุณภาพ ตามแนวคิดของเอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง

ที่มา: กรมวิชาการ, 2539, หน้า 3

กฤษชัย อนรรขมณี (2564, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ยังมีคำอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันกับ PDCA เช่น PDSA (Plan-Do-Study-Act) โดยการแปลง Check เป็น Study เมื่อต้องการเน้นเป้าหมายที่กระบวนการเรียนรู้หลังจากดำเนินการไปแล้ว เหมาะกับองค์กรที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการความรู้ (KM-Knowledge Management) สำหรับลักษณะงานที่เน้นการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ Standard ได้เข้ามาแทนที่ Plan เป็น SDCA (Standard-Do-Check-Act) โดยขั้นตอนแรก คือ การเรียนรู้ทำความเข้าใจและสร้างทักษะในมาตรฐานนั้น ๆ ก่อนเริ่มงาน บางองค์กรแทนที่ Act ด้วย Adjust ก็มี เพราะต้องการเน้นที่การปรับเปลี่ยน ปรับตัว ตามสถานการณ์ หลังจากดำเนินการและตรวจสอบแล้ว และยังมีวงล้อ DALI (Design-Action-Learning-Improve) ที่พูดถึงในระบบ มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital and Healthcare Standards) ชื่อน่าสังเกต คือ ปรับขั้นตอนแรกเป็น Design เพื่อออกแบบกระบวนการตามภารกิจ

สุรเดช ศรีอังกูณ (2562, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า “DALI” นั้น มีมานานแล้วและมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า PDSA การใช้หรือก่อนที่จะมีการหมุนวงล้อ DALI หรือนำไปปรับใช้นั้น ต้องกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไปให้ถึงให้ชัดเจน วงล้อ DALI มาถูกนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนา ดังนี้

1. D: Design คือ ออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่าง ๆ เทียบได้กับคำว่า P: PLAN: การวางแผน ในวงจร PDSA คือ การออกแบบกระบวนการ Triage ตามมาตรฐาน
2. A: Action คือ การนำสู่การปฏิบัติหรือการลงมือทำนั่นเอง (งานประจำหรือขั้นตอนในหน่วยงานต่าง ๆ) รวมทั้งในการประเมินผลเป็นระยะระยะ เทียบได้กับคำว่า D: DO: การลงมือทำในวงจร PDSA คือการนำลงปฏิบัติในหน่วยงานตามแนวทางที่วางไว้ เช่น ER
3. L: LEARNING คือ การเรียนรู้จากสิ่งที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ และเรียนรู้ร่วมกัน เทียบได้กับคำว่า S: STUDY: การเรียนรู้ ในวงจร PDSA คือ การเรียนรู้จากการนำแนวทางของการ Triage มาปฏิบัติในหน่วยงานว่าเป็นอย่างไร เช่นทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา
4. I: Improvement คือ การปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มานั้น คือ ในส่วนที่ดีจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำได้ไม่ดี หรือมีโอกาสพัฒนาจะปรับปรุง หรือออกแบบกระบวนการใหม่ หรือขั้นตอนใหม่ (DESIGN) อย่างไม่ให้เกิดการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น หรือบรรลุเป้าหมาย เทียบได้กับคำว่า A: Action: การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในวงจร PDSA คือ การนำโอกาสในการพัฒนาของการปฏิบัติของการใช้ Triage มาปรับปรุงกระบวนการ Triage ใหม่ให้มีคุณภาพมากขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้จะเห็นว่าสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การเตรียมการ การวางแผนหรือการออกแบบ 2) การปฏิบัติหรือลงมือทำ 3) การควบคุมและประเมินผล หรือการเรียนรู้ 4) การพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวม แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานต่อไป

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) เป็นแนวคิดในการบริหารโรงเรียนที่ริเริ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับอิทธิพลจากกระแสการบริหารแนวใหม่ในทางธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จจากการนำกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ โดยการกระจายอำนาจให้บุคคลในองค์การได้มีส่วนร่วมมาใช้ การบริหารจัดการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานได้เกิดขึ้นหลายรูปแบบในประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฮองกง สิงคโปร์ รวมถึงประเทศไทยด้วย รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 182-186) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้

1. แนวความคิดพื้นฐาน

แนวคิดเรื่องการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จ จำหลักการ วิธีการและกลยุทธ์ในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ สร้างกำไรและความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยิ่งขึ้น ทำให้เกิดแนวคิดว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นนั้น ต้องปรับกระบวนการและวิธีการที่เคยเน้นแต่เรื่องการเรียนการสอน ปรับไปสู่การบริหาร โดยการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนที่เป็นหน่วยปฏิบัติและให้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

2. ความหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากการประมวลความคิดเห็นจากนักวิชาการหลายท่าน อาจสรุปได้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา โดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหารโรงเรียน ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ บุคลากร และวิชาการ โดยให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. หลักการ

หลักการสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 154-156) ได้สรุปหลักการ ดังนี้

3.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาเด็ก

3.2 หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3.3 หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำหลากหลายทั้งวัดและองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมา มีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการ แต่ต่อมาการจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมี

ข้อจำกัด เกิดความล่าช้าและไม่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง

3.4 หลักการบริหารตนเอง (Self-Management) ในระบบการศึกษาทั่วไปมักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงสำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธีการที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้ว แต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างกำหนดมาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3.5 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กระอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดหลักการพื้นฐานของการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 86-87) ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาโดยให้สถานศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการบริหารจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งในด้านต่าง ๆ ได้แก่

2.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการของการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมาย และแผน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบริหารบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดระเบียบงานภายในองค์การ โดยมีการจำแนกงาน การจัดกลุ่มงาน การมอบหมายงาน การมอบอำนาจหน้าที่ การจัด

สายบังคับบัญชา การกำหนดขอบเขตการบังคับบัญชา การประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2.3 การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยอาศัยองค์ประกอบเกี่ยวกับการจูงใจ การบริหาร โดยองค์คณะบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.4 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การบริหารจัดการ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในในการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำกับดูแล

3. หลักการบริหารจัดการตนเอง (Self-Management) เป็นการบริหารจัดการที่สถานศึกษามีอำนาจและความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน แล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของสถานศึกษา

4. หลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เป็นการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ยึดหลักความสอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบาย และความต้องการของระบบการศึกษาไทย กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารทุกชั้นตอนโปร่งใส (Transparency) และมีเหตุผล (Reasoned) รวมทั้งมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ต่อผลการบริหารจัดการ (Accountability)

จากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะเป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากการศึกษา พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีรูปแบบที่สำคัญ 4 รูปแบบ ได้แก่

4.1 รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (Administration Control SBM) เป็นรูปแบบที่ผู้บริหารเป็นประธานคณะกรรมการ ส่วนกรรมการอื่น ๆ ได้จากการเลือกตั้ง หรือคัดเลือกจากกลุ่มผู้ปกครอง ครู และชุมชน คณะกรรมการมีบทบาทให้คำปรึกษา แต่อำนาจการตัดสินใจยังคงอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียน

4.2 รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก (Professional Control SBM) เกิดจากแนวคิดที่ว่า ครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ย่อมรู้ปัญหาได้ดีกว่าและสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ตัวแทนครูจะมีสัดส่วนมากที่สุดในคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารยังเป็นประธานคณะกรรมการโรงเรียน บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนเป็นคณะกรรมการบริหาร

4.3 รูปแบบชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) แนวคิดสำคัญ คือ การจัดการศึกษาควรตอบสนองความต้องการ และค่านิยมของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

ตัวแทนของผู้ปกครอง และชุมชนจึงมีสัดส่วนในคณะกรรมการโรงเรียนมากที่สุด ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชนเป็นประธานคณะกรรมการ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ

4.4 รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional Community Control SBM) แนวคิดเรื่องนี้เชื่อว่า ทั้งครูและผู้ปกครองต้องมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก เนื่องจากทั้งสองกลุ่มต่างอยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด สัดส่วนของครูและผู้ปกครอง (ชุมชน) จะมีเท่า ๆ กัน แต่มากกว่าตัวแทนกลุ่มอื่น ๆ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนเป็นคณะกรรมการบริหาร

5. ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่กระจายอำนาจ การตัดสินใจให้โรงเรียนค่อนข้างเบ็ดเสร็จ นับเป็นการบริหารจัดการที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนะกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหาร โดยใช้โรงเรียน เป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

5.1 การสร้างความตระหนัก ความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน

5.2 การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร

5.3 การพัฒนาวิชาชีพครู

5.4 การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน

5.5 การบริหารจัดการที่เป็นระบบ

5.6 พัฒนาการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารหลักสูตร

5.7 การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ

5.8 การมีวิถีคิดและวิถีปฏิบัติงานที่เป็นระบบ

5.9 การให้รางวัล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร ให้อิสระกับสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา อันได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาภายใต้นโยบายของรัฐ ซึ่งมีรูปแบบการบริหารใน รูปแบบชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) เป็นกระบวนการ ที่มีการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการโรงเรียน หรือที่เรียกว่าคณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานที่มาจากตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ การจัดการศึกษาสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยในการบริหารตามหลักคิด การบริหารสถานศึกษาเป็นฐานนั้น รัฐต้องกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอำนาจอย่างแท้จริง

สนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลายตามบริบทของชุมชน สำหรับงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิด การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยออกแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพบริบท เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และนำไปสู่ การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับสภาพบริบทและชุมชน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. ความหมาย

การมีส่วนร่วมในการบริหาร เป็นแนวความคิดในการบริหารที่มุ่งจูงใจให้ผู้ร่วมงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ด้วยความเต็มใจ ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ชีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 206) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการ พิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร และเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในองค์การได้มีโอกาสร่วมดำเนินงานในทุกกระบวนการบริหาร ทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางการ ดำเนินงาน ร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมกันชื่นชมความสำเร็จอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งการบริหาร แบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ใช้การจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการปฏิบัติให้มีคุณภาพสูงขึ้น

2. หลักการของการมีส่วนร่วมในองค์การ

สมพงษ์ เกษมสิน (2521 อ้างอิงใน ชีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 206-207) ได้ระบุ เงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการบริหารงานขององค์การไว้ 3 ประการ คือ

2.1 เงื่อนไขด้านการบริหาร ผู้รับผิดชอบในองค์การจะต้องพิจารณาว่าองค์การ ที่ตนรับผิดชอบเป็นองค์การประเภทใด และจะสามารถจัดให้สมาชิกในองค์การได้มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร เพราะเหตุว่า ลักษณะขององค์การไม่เอื้อต่อการที่จะนำเอา วิธีการมีส่วนร่วมมาใช้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมอาจนำมาให้ให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์การ และเวลา ปัจจัยเหล่านี้ย่อมประกอบด้วย ทัศนคติของผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ ผู้นำหรือหัวหน้า ในองค์การที่จะสามารถนำเอาวิธีที่ให้สมาชิกในองค์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานมาใช้ได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีธำตุแห่งการเป็นนักประชาธิปไตย

2.2 เงื่อนไขด้านประสิทธิผลของงาน เงื่อนไขนี้ย่อมอาศัยปัจจัยด้านเวลา อย่างเพียงพอที่จะจัดให้มีส่วนร่วม ตลอดจนปัจจัยในทางการเงินที่จะทำให้สมาชิกในองค์การนั้น

เข้ามามีส่วนร่วม ว่าจะได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของการที่จะเชิญชวนให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็นสิ่งที่จะต้องตรงกับผลประโยชน์ขององค์กรนั้น ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหัวหน้างานกับผู้ร่วมงาน และความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มในการทำงานร่วมกัน

2.3 เงื่อนไขในด้านผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน การมีส่วนร่วมในองค์กรจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้ร่วมงานไม่สนใจหรือไม่ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร การที่จะกระตุ้นเตือนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานเกิดความสนใจได้นั้น จะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่บุคคลเหล่านั้น การมอบหมายงานให้ทำตามความถนัดและความสนใจ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ร่วมงานได้เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น และเกิดสำนึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร ความสำเร็จขององค์กร การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นจากการสร้างสถานการณ์ให้เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสิ่งแวดล้อมขณะนั้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 อ้างอิงใน ชีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 207-208) เสนอแนวทางในการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 5 ประการ คือ

1. การชี้แนะและสอนงาน วิธีนี้จะช่วยทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานได้ประโยชน์ในแง่ที่จะเพิ่มทักษะในการปฏิบัติ และได้รับความอบอุ่นใจ รวมทั้งการที่จะได้แสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชา

2. การให้กลุ่มเสนอแนวความคิดเห็น วิธีการนี้จะช่วยสร้างสามัคคีธรรมในกลุ่ม และเป็นการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อคิดเห็นที่กว้างขวางและมีลักษณะของกลุ่มจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร

3. การให้กลุ่มควบคุมตนเอง การควบคุมตนเองระหว่างกลุ่มย่อยก่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้บังคับบัญชาคอยติดตามควบคุม

4. จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ

5. เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น ตูรับฟังความคิดเห็น

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, หน้า 138) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติในการทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหาร อาจทำได้หลายวิธีแตกต่างกัน สุดแต่ความเหมาะสม เช่น การจัดให้มีการร่วมประชุมออกความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติให้ข้อเสนอแนะให้การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ และให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปรึกษาผลงานต่าง ๆ และทบทวน

เป้าหมาย หรือจัดกลุ่มคุณภาพเป็นกลุ่ม Q.C (Quality Control) เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมกันพิจารณา และแก้ไขปัญหาภายในกลุ่มงานด้วยตนเอง

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานบริหาร และจัดการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจหรือร่วมปฏิบัติงานในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานและหลักการสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา สำหรับงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ โดยออกแบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนในการบริหารงานวิชาการ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมส่งเสริมและปฏิบัติงานในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นทฤษฎีที่คิดโดย ลูควิช วอน เบอ์ทาแลนซ์ฟี (Ludwing Von Bertalanffy) ซึ่งเป็นนักชีววิทยา โดยนำเอาแนวคิดจากระบบชีววิทยา ซึ่งเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่า ระบบชีววิทยาที่สมบูรณ์จะช่วยให้ทั้งคน สัตว์ และพืช สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ในด้านการเรียนรู้ ปฏิบัติตอบสนอง และการแก้ปัญหา เขามีความเชื่อว่าเมื่อองค์การเป็นระบบเปิด จึงย่อมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบมีความเกี่ยวพันต่อกันหลายด้าน หลายระดับ และส่วนต่าง ๆ ขององค์การก็เป็นส่วนสำคัญเท่า ๆ กับของตัวองค์การเอง ดังนั้น ทฤษฎีระบบจะรวมเอาระบบย่อยทุกชนิดทั้งทางด้านชีวภาพ กายภาพ พฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับการควบคุมโครงสร้าง เป้าหมาย และกระบวนการปฏิบัติงานไว้ด้วยกัน (จันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 84)

1. หลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ (จันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 85-86)

1.1 ทฤษฎีระบบมีความเชื่อว่า ระบบจะต้องเป็นระบบเปิด (Open System) กล่าวคือจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอิทธิพล หรือผลกระทบตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อม

1.2 มีรูปแบบของการจัดลำดับ (The Hierarchical Model) ในลักษณะระบบใหญ่ และระบบย่อยที่สัมพันธ์กัน

1.3 มีรูปแบบของปัจจัยป้อนเข้าและผลผลิต (Input Output Model) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของปฏิสัมพันธ์ที่มีกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ตามลำดับ เป็นองค์ประกอบของระบบ

1.4 แต่ละองค์ประกอบของระบบจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันหรือมีผลกระทบต่อกันและกัน (The Entities Model) หมายความว่า ถ้าองค์ประกอบของระบบตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนไป ก็จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบตัวอื่นด้วย

1.5 ทฤษฎีระบบเชื่อในหลักการของการมีเหตุ-ผลของสิ่งต่าง ๆ (Cause and Effect) ซึ่งเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ ทฤษฎีระบบไม่เชื่อผลของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่ทฤษฎีระบบเชื่อว่าปัญหาทางการบริหารที่เกิดขึ้นมักจะมาจากสาเหตุที่มากกว่าหนึ่งสาเหตุ

1.6 ทฤษฎีระบบจะมองทุก ๆ อย่างในภาพรวมของทุกองค์ประกอบมากกว่าที่จะมองเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ

1.7 ทฤษฎีระบบคำนึงถึงผลของการปฏิบัติที่เป็น “Output” หรือ “Product” มากกว่า “Process” ซึ่งผลสุดท้ายของงานที่ได้รับอาจมีมากมายหลายสิ่ง ซึ่งก็คือผลกระทบ “Outcome or Impact” ที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลังนั่นเอง

1.8 ทฤษฎีระบบจะมีกระบวนการในการปรับเปลี่ยนและป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อบอกให้รู้ว่าระบบมีการเบี่ยงเบนอย่างไร ควรจะแก้ไขที่องค์ประกอบใดของระบบ ซึ่งก็คือ (System Analysis) นั่นเอง

2. รูปแบบของวิธีระบบ (System Approach Model)

จากหลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ ระบบประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ (จันทรานี สงวนนาม, 25451, หน้า 86-87)

2.1 ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้าน ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivation) ที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การ

2.2 กระบวนการ คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในกระบวนการจะมีระบบย่อย ๆ รวมกันอยู่หลายระบบ ครอบคลุม ตั้งแต่การบริหาร การจัดการ การนิเทศ การวัดและประเมินผล การติดตาม การตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อให้ปัจจัยทั้งหลายเข้าไปสู่กระบวนการทุกกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

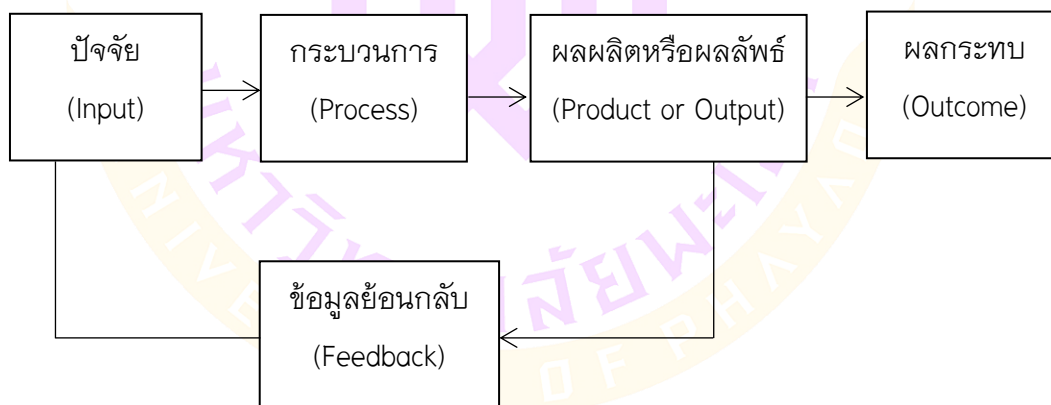
2.3 ผลผลิต หรือผลลัพธ์ เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4 ผลกระทบ เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่คาดไว้หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นก็ได้

3. รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Model)

การนำเอาทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบมาใช้ในการบริหารองค์การ หากนำมาใช้ให้ถูกต้อง และเหมาะสม ระบบก็จะช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากนำมาใช้ไม่ถูกต้อง หรือองค์ประกอบแต่ละส่วนของระบบไม่สัมพันธ์กัน ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์การได้ ดังนั้น การนำเอาทฤษฎีระบบมาใช้จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ระบบที่เรียกว่า System Analysis ควบคู่ไปด้วย

การวิเคราะห์ระบบจะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า หากผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัญหานั้นจะเกิดจากองค์ประกอบใดของระบบ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ทราบถึงประเภทของปัญหา จุดที่ต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขหรือปรับปรุงได้มากขึ้น การแก้ไขปรับปรุงก็จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ มิใช่แก้ไขเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น (จันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 87-89) เขียนเป็นรูปแบบได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบองค์ประกอบของวิธีระบบและการวิเคราะห์ระบบ

ที่มา: จันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 88

สรุปได้ว่า ระบบปฏิบัติงานนั้นจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ สิ่งที่ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต หรือผลผลิต (Product or Output) และผลกระทบ (Outcome) โดยแต่ละส่วนต้องมีความสัมพันธ์และผสมผสานกันและมีการวิเคราะห์ระบบ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จะช่วยให้ทราบถึงประเภทของปัญหา จุดที่ต้องได้รับการพัฒนาแก้ไข หรือปรับปรุง ได้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา จึงต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่มีขอบข่ายที่กว้างและมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 22) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการที่จะบริหารจัดการทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

ธีระพร आयุวัฒน์ (2552, หน้า 78) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียนที่มีผลเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้บริหารเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและเป็นผู้ให้คำแนะนำประสานงานการปฏิบัติงานกับครูในด้านการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญาและนโยบายทางด้านการศึกษาของโรงเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 54) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน

ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 99-122) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งในการวิจัยนี้ การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย ขอบข่ายงาน 9 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร, การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอน, การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอน, การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา, การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การนิเทศการศึกษา, การแนะแนว, การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญในสถานศึกษา ถือเป็นหัวใจของการศึกษาในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 40) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของ

สถานศึกษา การใช้เวลาในการบริหารงานและให้ความสำคัญกับงานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากรคิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 20 ส่วนงานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนและงานบริหารทั่วไป แต่ละงานคิดเป็นร้อยละ 5 จากงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ และกำหนดสัดส่วนไว้มากที่สุดเมื่อเทียบกับงานอื่น ๆ

คัมภีร์ สุดแท้ (2553, หน้า 23) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่นทุกอย่างมุ่งส่งเสริมงานวิชาการในโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ บรรลุวัตถุประสงค์ ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์

ธีระพร อายุวัฒน์ (2552, หน้า 78) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนและถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน จะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา นั่นคือนักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์

Smith (1973) ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการไว้ว่า การใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญกับการบริหารงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการคิดเป็นร้อยละ 40 2) งานบริหารบุคลากรได้แก่ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่คิดเป็น ร้อยละ 20 3) งานบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20 4) งานบริหารการเงินคิดเป็นร้อยละ 5 5) งานบริหารอาคารสถานที่คิดเป็นร้อยละ 5 6) งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 7) งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอไว้ สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างมาก เป็นงานหลักที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นกระบวนการบริหารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียน และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย และเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพและความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

องค์ประกอบขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักสำคัญของสถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

มานิช หวังตระกูล (2557, หน้า 27) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย เพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) งานหลักสูตร 2) งานการจัดการเรียนการสอน 3) งานวัดผลประเมินผล 4) งานนิเทศภายในสถานศึกษา และ 5) งานประกันคุณภาพ

สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2557, หน้า 30) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการ เพื่อเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก ได้เลือกกรอบแนวคิดในการบริหารงานวิชาการที่สนับสนุนการเรียนรู้การสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) มาตรฐานการเรียนรู้ 2) หลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การพัฒนาทางวิชาชีพ 4) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผล

วิชาญ ใจเถิง (2557, หน้า 26) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การพัฒนาและใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2557, หน้า 6) ได้แบ่งขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 อ้างอิงใน ยุพา เวียงกมล อัดโตดดร, 2554, หน้า 37) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร 2) การสอนและการจัดการเรียนการสอน 3) กิจกรรมและการบริหารกิจกรรมนักเรียน 4) สื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมห้องสมุด 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 6) การนิเทศการศึกษา

คัมภีร์ สุดแท้ (2553, หน้า 29) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า งานวิชาการมีขอบข่าย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3) การวางแผนงานด้านวิชาการ 4) การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 6) การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 7) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 9) การนิเทศการศึกษา 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 11) การแนะแนวการศึกษา

12) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 13) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 14) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 15) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ประยูร เจริญสุข (2553, หน้า 36) ศึกษา เรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การนิเทศภายใน และ 4) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สุนทร โคตรบรรเทา (2552 อ้างอิงใน สุนีย์ ชัยสุขสังข์, 2557, หน้า 13) กำหนดภารกิจด้านงานวิชาการ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนว การศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

สมาน อัครภูมิ (2551, หน้า 271) ได้เสนอขอบเขตของการบริหารวิชาการว่า ประกอบด้วย 1) การวางแผนวิชาการ 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การนิเทศ และพัฒนาการเรียนการสอน 5) การประเมินผลวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 28–29) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 งาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา 12) การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถาบันประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550, บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า งานวิชาการมีขอบข่ายงาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศ การศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) เสนอขอบข่ายงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ แก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 12) การส่งเสริม และสนับสนุนวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

อาคม วัดโธสง (2547, หน้า 81) ได้จัดทำขอบข่าย และภารกิจการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย กิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 3-4) ได้เสนอ ขอบข่ายของงานวิชาการ ประกอบด้วย งานดังต่อไปนี้ 1) การวางแผนเกี่ยวกับวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน 2) การจัด ดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ 3) การจัดบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ 4) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด และการนิเทศการสอน

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 17) ชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน และการบริหารงานประเมินผลการเรียน ส่วนการบริหารงานอื่น ๆ ที่เหลือจะเป็นงานรองที่ช่วยให้งานหลักมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ประกอบด้วย การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารการวิจัยและพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ และการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยแต่ละงานมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน และต้องคำนึงถึงเป้าหมายสูงสุดของงาน คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรมวิชาการ (2545, หน้า 180) กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียน 8 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นในการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5) การวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 7) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 243-244) กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเข้าใจขอบข่ายงานเพื่อจะได้บริหารงานให้ครอบคลุมงานต่าง ๆ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา งานวิชาการมีขอบข่ายดังต่อไปนี้ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) งานการเรียนการสอน 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 4) งานวัดผลและประเมินผล 5) งานห้องสมุด และ 6) งานนิเทศการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 32) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ 12 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) ด้านนิเทศการศึกษา 8) ด้านการแนะแนว 9) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) ด้านส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา 12) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า นักวิชาการแต่ละท่านได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้แตกต่างกัน สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องของขอบข่ายงานวิชาการ และสังเคราะห์ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจากแนวคิดของนักวิชาการ ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบของงานวิชาการ	มาโนช หวังตระกูล (2557)	ศุภชัย ชัยสุขสังข์ (2557)	วิชาญ ใจเถิง (2557)	กาญจน์ เรืองมนตรี (2557)	อุทัย บุษประเสริฐ (2540)	คัมภีร์ สุดแท้ (2553)	ประยูร เจริญสุข (2553)	สุนทร โคตรบรรเทา (2552)	สมาน อศวกูม (2551)	สมร (2550)	เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550)	รุ่งรัชดาพร เวระชาติ (2550)	อากม วัลไลสง (2547)	ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546)	กมล ปุ่ประเสริฐ (2545)	กรมวิชาการ (2545)	อัญชลี โพธิ์ทอง (2542)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	ความถี่
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา		✓	✓			✓		✓		✓	✓	✓	✓			✓		✓	10
การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้					✓			✓		✓	✓	✓	✓			✓			7
การนิเทศการศึกษา	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	13
การแนะแนว					✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓					✓	7
การพัฒนาระบบคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	✓				✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓					✓	9
การส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ								✓		✓	✓	✓	✓					✓	6
การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น						✓		✓		✓	✓	✓	✓					✓	6
การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติการ หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา						✓		✓		✓	✓	✓	✓					✓	5
การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา										✓	✓	✓	✓						2
การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา										✓									1
การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	14

จากตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ ร้อยละ 25 ได้ความถี่เท่ากับ 5 ขึ้นไปจากจำนวนแหล่งข้อมูลที่ได้มาเป็นเกณฑ์ในการเลือกขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในครั้งนี้อย่างสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้ 9 งาน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผลประเมินผล
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. การนิเทศการศึกษา
7. การแนะแนว
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

สรุปจากการสังเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 9 งาน เป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสม ประกอบด้วย (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554) การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบสาระการเรียนรู้ บูรณาการกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลังจากนั้นนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ การเรียนการสอน โดยต้องมีการบริหารจัดการ การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมอยู่เสมอ

หลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 และสามารถรองรับการจัดการศึกษามัธยมศึกษา 4.0 จะต้องมีแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มความสามารถ ความถนัดและความสนใจ สนองความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยการพัฒนาหลักสูตรต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีส่วนในการกำหนดปัญหา ความต้องการด้านทักษะสมรรถนะ ความสามารถและคุณลักษณะของบุคคล ร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการเรียน และกระบวนการเรียนรู้ เมื่อผ่านกระบวนการของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาแล้ว จะสามารถมองเห็นเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ เห็นปัญหาความต้องการที่จะพัฒนานวัตกรรม

เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างมั่นใจ ซึ่งสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 26-32) ได้เสนอแนวทางการจัดหลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

หลักสูตรสถานศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหลักสูตรชั้นปี มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง เป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อที่สนองต่อความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ สถานศึกษามีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รองรับการจัดการศึกษามัธยมศึกษา 4.0 ตามแผนภาพข้างต้น ดังนี้

1. รายวิชาพื้นฐาน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ใช้เวลาเรียนประมาณ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ไปรวมกันประมาณ 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จัดตารางสอนในภาคบ่ายรูปแบบบูรณาการตามกระบวนการ Five Step for Learning หรือตามกระบวนการบูรณาการ STEM เวลากลุ่มสาระที่เหลือจัดเป็นรายวิชาปกติ ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย รูปแบบหน่วยบูรณาการกลุ่มนักเรียนจะเลือกทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการขึ้นเองตามความสนใจที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนภาพ (Mind Map) ตามกระบวนการ เกิดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่คณะครูทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ความรู้ตามขั้นตอนแต่ละกระบวนการเพื่อชี้แนะแหล่งความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความรู้ของตัวชีวิตให้นักเรียนนำไปสืบค้นหาข้อสรุปที่จะอธิบายแก้ปัญหาการเกิดปรากฏการณ์ของกระบวนการในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการของนักเรียน

2. รายวิชาเพิ่มเติม มีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรายวิชาความถนัดทั่วไป ได้แก่

2.1.1 ความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา

2.1.2 ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนในรายวิชากลุ่มความถนัดทางสาขาวิชา

ในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาหรือห้องเรียนพิเศษเฉพาะทาง ได้แก่

2.2.1 กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ

2.2.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ

2.2.3 กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์

2.2.4 กลุ่มสถาปัตยกรรม

2.2.5 กลุ่มเกษตรกรรม

2.2.6 กลุ่มบริหาร พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม
เศรษฐศาสตร์

2.2.7 กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา

2.2.8 กลุ่มศิลปกรรมศาสตร์

2.2.9 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2.3 จัดกิจกรรมรายวิชาโครงการหรือศึกษาค้นคว้าอิสระ และรายวิชาฝึกประสบการณ์
เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาผลงานเชิงนวัตกรรม และเขียนบทความตามความถนัดของแผนการเรียน
ที่ประยุกต์หรือพัฒนาต่อยอดจากเทคโนโลยี 10 กลุ่มอาชีพใหม่ของประเทศไทย 4.0

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 ออกแบบกิจกรรมแนะแนว โดยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แนะนำอาชีพที่รองรับ
สาขาวิชาชีพในกลุ่มจังหวัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แนะนำลักษณะอาชีพใน 10 กลุ่มอาชีพใหม่
ของประเทศไทย 4.0 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แนะนำการทำงานและการศึกษาต่อ

3.2 ออกแบบกิจกรรมชุมนุม จัดกิจกรรม Startup School ร่วมกับธุรกิจชุมชน
SMEs เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง

3.3 ออกแบบกิจกรรมสร้างคุณลักษณะนิสัย เรียนรู้ทักษะชีวิต และการบำเพ็ญ
ประโยชน์

แนวการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเรียนร่วมทวิศึกษาและทวิภาคี

สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม ในแต่ละกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ที่อาจจัดได้มากกว่า 1 รายวิชา โดยภายใน 3 ปี ต้องเรียนครบทุกตัวชี้วัดที่กำหนด
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ดำเนินการตามโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ เรียนรายวิชาพื้นฐาน 1,640 ชั่วโมง รายวิชาเพิ่มเติม
1,600 ชั่วโมง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 360 ชั่วโมง รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

แนวทางการจัดการเรียนร่วมทวิศึกษาและทวิภาคี เป็นแผนการเรียนและรายวิชา
เพิ่มเติมรองรับมัธยมศึกษาสายปฏิบัติการ เน้นทักษะและสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพที่นำหลัก
ความรู้มาใช้อธิบายกระบวนการทำงานได้เป็นอย่างดี การทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายให้มีแผนการเรียน และรายวิชาเพิ่มเติมรองรับการศึกษาต่อในระดับ
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและปริญญาตรีสายเทคโนโลยี หรือสายปฏิบัติการ
หรือออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
(10 คณะ) และสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 9 ประเภทวิชา
ซึ่งใน 9 ประเภทวิชาดังกล่าวสามารถปรับแผนการเรียนให้ได้วุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ตามโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา (ทวิศึกษา) ทั้งนี้ การทำความร่วมมือในการเลือกเปิดแผนการเรียน ควรคำนึงถึงความต้องการกำลังคนในสาขาวิชาการรองรับการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การจัดกระบวนการเรียนรู้และวัดผลตามสภาพจริง เน้นการปฏิบัติจากการทำความร่วมมือกับสถานประกอบการและกลุ่มอาชีพอิสระ วัดผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากการให้ผู้เรียนรายงาน ผลการปฏิบัติงานประจำหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบทวิภาคีที่ให้นักเรียนเป็นพนักงานในสถานประกอบการ บริษัท หรือโรงเรียน ทำสัญญาการทำงาน 4-5 วัน และกลับมาสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการของแผนกต่าง ๆ และทบทวนทฤษฎีความรู้เพื่อการพัฒนาและวัดผลตามสภาพจริง โดยมีแนวการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รองรับการจัดการศึกษามัธยมศึกษา 4.0 ดังนี้

1. รายวิชาพื้นฐาน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้นำเวลาเรียนประมาณ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ไปรวมกันประมาณ 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยจัดตารางสอนในภาคบ่ายรูปแบบบูรณาการตามกระบวนการ Five Step for Learning หรือตามกระบวนการบูรณาการ STEM เวลากลุ่มสาระที่เหลือจัดเป็นรายวิชาปกติ ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย รูปแบบหน่วยยบูรณาการกลุ่มนักเรียนจะเลือกทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการขึ้นเองตามความสนใจที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนภาพ (Mind Map) ตามกระบวนการ เกิดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการที่คณะครูทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ความรู้ตามขั้นตอนแต่ละกระบวนการเพื่อชี้แนะแหล่งความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความรู้ของตัวชีวิตให้นักเรียนนำไปสืบค้นหาข้อสรุปที่จะอธิบายแก้ปัญหาการเกิดปรากฏการณ์ของกระบวนการในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการของนักเรียน

2. การจัดตารางเรียนแบบปกติ โดยเรียนตัวชีวิตที่ต้องรู้เป็นรายวิชาเฉพาะมาตรฐานและตัวชีวิตที่ต้องรู้ เรียนเป็น Block Course โดยปรับรหัสวิชาเป็นรหัสที่ 2 โดยสองวันแรกของสัปดาห์ที่เป็นการเรียนรู้พื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามวันหลังของสัปดาห์เรียนรายวิชาเพิ่มเติมในหมวดทักษะอาชีพ

3. การจัดตารางเรียนแบบบูรณาการ โดยเรียนตัวชีวิตที่จัดทำเป็นหน่วยบูรณาการซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจในแต่ละสถานประกอบการ

4. รายวิชาเพิ่มเติม มีแนวทางการจัด ดังนี้

- 4.1 การเรียนพื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสามภาคเรียนแรก ส่วนสามภาคเรียนหลังให้เรียนวิชาเพิ่มเติมหมวดทักษะอาชีพ

4.2 การเรียนรู้แบบทวิภาคี ทำสัญญากับสถานประกอบการ บริษัท เรียนเป็นลักษณะ Block Course ทฤษฎีความรู้ที่จำเป็นให้จบภายในหนึ่งปีหรือไม่เกินหนึ่งปีครึ่ง เวลาที่เหลือปีหรือหนึ่งปีครึ่งไปเป็นพนักงานในสถานประกอบการโดยนักเรียน ครู สถานประกอบการ ร่วมกันถอดกระบวนการ กำหนดสมรรถนะ ทฤษฎีความรู้ตามตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ พร้อมสื่อ แหล่งเรียนรู้ นักเรียนรายงานผลการทำงานและวัดผลตามสภาพจริง

4.3 ให้นักเรียนเรียนรู้จากการทำโครงการวิชาชีพและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับ 5 กลุ่มอาชีพประเทศไทย 4.0 (ยกเว้นแนวทางรูปแบบทวิภาคี)

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5.1 ออกแบบกิจกรรมแนะแนว โดยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แนะนำอาชีพที่รองรับ สาขาวิชาชีพในกลุ่มจังหวัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แนะนำลักษณะอาชีพใน 10 กลุ่มอาชีพใหม่ ของประเทศไทย 4.0 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แนะนำการทำงานและการศึกษาต่อ

5.2 ออกแบบกิจกรรมชุมนุม จัดกิจกรรม Startup School ร่วมกับธุรกิจชุมชน SMEs เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง

5.3 ออกแบบกิจกรรมสร้างคุณลักษณะนิสัย เรียนรู้ทักษะชีวิต และการบำเพ็ญประโยชน์

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของ สังคม ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่มีแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติม ที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มความสามารถ ความถนัดและความสนใจ สนองความต้องการ และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยต้องมีการบริหารจัดการ การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามประเมินผล และปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมอยู่เสมอ เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาศูนย์ต้นแบบต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และเมื่อผ่านกระบวนการของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาแล้วนักเรียน จะสามารถมองเห็นเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพต่อไป

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาทักษะ ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และ

แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู และจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554)

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 21-24) กล่าวถึงระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีจุดเน้น ดังนี้

1. การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก โดยการสอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมมือกันค้นคว้า หรือศึกษาสิ่งที่สนใจ และนักเรียนกับครูจะต้องร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อาจเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือศึกษาเป็นรายบุคคลก็ได้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงหลายรายวิชาเข้าด้วยกัน ไม่ใช่แต่ด้านเนื้อหาวิชา แต่ยังรวมถึงวิธีการสอนของครูอีกด้วย ถ้าครูสอนแยกเป็นรายวิชาจะทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ลักษณะของหลักสูตรแบบสหวิทยาการจะต้องจัดตารางเวลาให้มากพอแก่การเรียนรู้ นั่นคือลดเวลาพักบรรยาย แต่มาเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษาหาความรู้ต้องเป็นไปอย่างอิสระ ภายใต้การแนะนำของครูการศึกษา เพื่อเสริมสร้างนั้น ครูต้องใช้เวลาให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างรากฐานความรู้ให้นักเรียน โดยต้องมีความตอบสนองของความสนใจของนักเรียนที่ต่างกัน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ครูค้นพบความสามารถ และความสนใจของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของตนให้ก้าวหน้าต่อไป หลักสูตรเชิงสหวิทยาการจะรวมเนื้อหาหลายวิชามาอยู่ในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการทำโครงการจะจัดตารางเรียนในคาบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาวิชาจะต้องจัดให้เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนมากยิ่งขึ้น นักเรียนจะใช้เวลาเรียนรู้ทักษะของวิชาต่าง ๆ และใช้เวลาประยุกต์ทักษะเหล่านั้นไปใช้กับกิจกรรมในชีวิตจริง ซึ่งหลักสูตรเชิงสหวิทยาการจะแบ่งวิธีการสอนเป็น 2 แบบ คือ การสอนทางตรง (Direct Teaching) สำหรับทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของแต่ละวิชาหลัก โดยเฉพาะสาระเนื้อหาที่ยุ่งยาก ซับซ้อน จะใช้การเรียนรู้ในห้องเรียนปกติและการสอนทางอ้อม (Indirect Teaching) สำหรับบทเรียนที่นักเรียนนำทักษะพื้นฐานมาใช้ในการทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้จากหลาย ๆ วิชา ตารางการเรียนรู้จะจัดในห้องเรียนรวมหรือลานกิจกรรม และสถานที่ฝึกทักษะประสบการณ์ส่วนบทบาทของครูผู้สอนควรพยายามให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการให้มากที่สุด นักเรียนต้องเรียนรู้จากกิจกรรมและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้การเรียนของนักเรียนต้องใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การเรียนอย่างอิสระ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ การเรียนรู้จากวัสดุอุปกรณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งการเรียนจากแบบเรียนด้วย บทบาทของครูในตารางคาบกิจกรรมต้องไม่นั่งอยู่เฉย ๆ

ต้องเดินไปสังเกตการทำงานของนักเรียน และร่วมฟังการอภิปรายของนักเรียนที่กลุ่มครูต้องเข้าไปร่วมกิจกรรมกลุ่มตามที่นักเรียนร้องขอวิธีการสอนแบบนี้ ครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น โดยโครงการอาจต้องการใช้การสอนหลายรูปแบบเพื่อสนองความต้องการหรือความสนใจของนักเรียนแต่ละคน สิ่งสำคัญในการสอนเชิงสหวิทยาการก็คือเป็นการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูต้องสนใจว่าเด็กแสดงความเป็นตัวของตัวเองและแสดงต่อผู้อื่นอย่างไรบ้าง รวมทั้ง ต้องสนใจว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิดแบบมีวิจารณญาณ

2. สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-Based) การนำทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของแต่ละวิชาหลัก อันได้แก่ สาระความรู้ในศตวรรษที่ 21 และสาระความรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนสร้างทักษะการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง เป็นการนำไปสู่ระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน ที่เน้นความสามารถในการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้เงื่อนไข (Condition) การใช้เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ที่ระบุไว้ให้ได้มาตรฐาน (Standard) ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) และมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) รวมไปถึงการประเมินผล และการตรวจสอบได้ที่สอดคล้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ตามหลักสูตรที่เรียกว่า เกณฑ์ความสามารถ จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้ หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีความเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และอนาคตของผู้เรียนในอนาคต

3. สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นไปที่การจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL ที่ใช้พื้นฐานการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based) ที่ใช้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้ และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เรียน โดยผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งการเรียนรู้จากปัญหาอาจเป็นสถานการณ์จริง มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นทำความเข้าใจคำศัพท์ ข้อความที่ปรากฏอยู่ในปัญหาให้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกในกลุ่ม หรือการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราหรือสื่ออื่น ๆ (Clarifying Unfamiliar Terms)

3.2 ขั้นระบุปัญหาหรือข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มเข้าใจในปัญหาค้นหาเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหา (Problem Definition)

3.3 ขั้นระดมสมองวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และหาเหตุผลมาอธิบาย (Brainstorm) โดยอาศัยความรู้เดิมของสมาชิกกลุ่ม เป็นการช่วยกันคิดอย่างมีเหตุมีผล สรุปรวบรวมความรู้ และแนวคิดของกลุ่มเกี่ยวกับกลไกการเกิดปัญหา เพื่อนำไปสู่การสร้างสมมติฐานที่สมเหตุสมผลเพื่อใช้แก้ปัญหา

3.4 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analyzing the Problem) เพื่ออธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อมโยงกันกับปัญหาตามที่ได้ระดมสมองกัน แล้วนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน การแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล

3.5 ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Formulating Learning Issues) เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะอธิบายผลการวิเคราะห์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าความรู้ส่วนใดรู้แล้ว ส่วนใดต้องกลับไปทบทวน ส่วนใดยังไม่รู้หรือจำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

3.6 ขั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Study) ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้ารวบรวมสารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.7 ขั้นรายงานผล (Reporting) โดยการรายงานข้อมูลสารสนเทศใหม่ที่ได้เข้ามาจากกลุ่มผู้เรียนนำมาอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็นหลักการและแนวทางเพื่อนำไปใช้อีกต่อไป

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL ที่ใช้พื้นฐานการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based) ต้องมีการบูรณาการผสมผสานความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และผสมผสานกระบวนการสอน กระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมอันดีงามโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ของวิชาต่าง ๆ (บูรณาการหลักสูตร) บูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (บูรณาการกระบวนการเรียนการสอน) บูรณาการพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ (จิตพิสัย) เน้นทั้งความรู้ และเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ สุนทรียภาพ บูรณาการความรู้ และการกระทำเน้นทั้งความรู้และทักษะพิสัย บูรณาการสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เรียนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และบูรณาการสิ่งที่เรียนในโรงเรียนต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิต สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

(Learning Integration) อาจจัดได้ 2 ลักษณะ คือ การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) และการบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) ที่เน้นไปที่รูปแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) ที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนต่างวิชากัน มาวางแผนเพื่อสอนร่วมกัน โดยกำหนดว่าจะสอนหัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอด ปัญหาเดียวกัน ต่างคนต่างแยกกันสอน ตามแผนการสอนของตน แต่มอบหมายให้ผู้เรียนทำงาน หรือโครงการร่วมกัน ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยง ความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนสร้างชิ้นงานได้ ครูแต่ละวิชากำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินผลชิ้นงานของผู้เรียนในส่วนวิชาที่ตนสอน

การจัดการประสิทธิภาพในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning : PBL ในโลกศตวรรษที่ 21 จะมีการนำเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น เพื่อให้เข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง เกื้อหนุนการมอบหมายกิจกรรมการทำงาน และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล เกื้อหนุนการรายงานผลความก้าวหน้าตามขั้นตอน และกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนรายงานผลผลลัพธ์ หรือผลงานทั้งนักเรียน และของครูนอกจากนั้นยังต้องนำเทคโนโลยีมาใช้เกื้อหนุนระบบการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความสามารถด้านทักษะกระบวนการ และด้านบุคลิกภาพของนักเรียน ซึ่งนำไปจัดทำระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลการตัดสินใจการศึกษาต่อและการวางแผนเส้นทางสู่การประกอบอาชีพ หลักสำคัญของ การจัด การเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการที่นำสาระความรู้ จากวิชาหลัก มาใช้จริงในวิถีการดำรงชีวิตของตัวนักเรียน และสังคมถิ่นฐาน ครูจำเป็นต้องนำ บริบท สภาพแวดล้อม และอาชีพในชุมชน ถิ่นฐานที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิต มาเป็นปัจจัย กระตุ้นในการนำทฤษฎีความรู้ และวิถีการดำรงชีวิต สร้างจินตนาการพัฒนาและคิดนวัตกรรม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ บุคคล และสังคมถิ่นฐาน ในการจัดทำผลงาน โครงการ หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต สร้างคุณลักษณะ ผู้สร้างหรือผลิต ควบคู่ไปกับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดทำแผน การเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และความสามารถ ในด้านต่าง ๆ ตามหลักสูตร และสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนา ในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคต

3. การวัดผลประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการ หรือกิจกรรมทางวิชาการที่จะทำให้ทราบผลการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหา มีอุปสรรค มีข้อบกพร่องและมีข้อจำกัดในเรื่องใดอันจะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในด้าน การวัดผลและประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษากับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการศึกษาการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน

4. จัดให้มีการเทียบโดยความรู้ทักษะประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 19-20) กล่าวถึงระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills) มีจุดเน้น ดังนี้

1. สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมให้ใช้ในการประเมินผลในชั้นเรียน ส่วนแบบทดสอบมาตรฐานนั้น จุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้ 3 ประเภท คือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้มาว่ารับรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงไร แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต ส่วนมากใช้ในการทำนายสมรรถภาพของบุคคลว่าสามารถเรียนไปได้ไกลเพียงไร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพยากรณ์อนาคตข้อเท็จจริงทั้งในปัจจุบัน และประสบการณ์ในอดีต ให้นำมาเป็นรากฐานการทำนายใน 2 ลักษณะ คือ แบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) ใช้วัดเพื่อทำนายว่า เด็กแต่ละคนจะสามารถเรียนต่อไปในแขนงใดจึงจะดีและจะเรียนไปได้มาก

เพียงใด และแบบทดสอบความถนัดเฉพาะอย่างหรือความถนัดพิเศษ (Specific Aptitude Test) หมายถึง แบบทดสอบวัดความถนัดที่เกี่ยวกับอาชีพหรือความสามารถพิเศษที่นอกเหนือจากความสามารถด้านวิชาการเช่น ความถนัดเชิงกล ความถนัดทางด้านดนตรี ศิลปะ การแกะสลัก กีฬา เป็นต้น ซึ่งความถนัดประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับความถนัดทางการเรียน ส่วนจุดมุ่งหมายการใช้ประโยชน์ของแบบทดสอบมาตรฐานประเภทที่ 3 คือ แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personal Social Test) มีหลายประเภท คือ แบบทดสอบวัดทัศนคติ (Attitude Test) ใช้วัดทัศนคติของ บุคคล ที่มีต่อบุคคลสิ่งของ การกระทำสังคม ประเทศ ศาสนา แบบทดสอบวัดความสนใจ อาชีพ และแบบทดสอบวัดการปรับตัว ความมั่นใจ

2. เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุง การแก้ไขงาน ผลลัพธ์ที่เกิดจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning : PBL จำเป็นต้องมีการติดตามความก้าวหน้าของระดับคุณภาพ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแต่ละ กระบวนการและวัดระดับคุณภาพของผลงาน หรือผลิตภัณฑ์ เพื่อตรวจสอบการติดขัดหรือ ความก้าวหน้าตามทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นจุดสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีเครื่องมือวัดผล และจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบ และแยกแยะ จัดกลุ่มคุณภาพ นำไปออกแบบการปรับปรุงแก้ไข หรือสนับสนุนต่อยอด ความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลต่อไป

3. ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การติดตามความก้าวหน้าของทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการปฏิบัติ รวมถึงความรู้ความสามารถ ในศตวรรษที่ 21 เน้นการวัดผลประเมินผลพฤติกรรม การปฏิบัติ และเจตคติ ในการปฏิบัติกิจกรรม ตามการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูมีการออกแบบไว้อย่างเข้าถึงข้อมูลพฤติกรรม ที่รวดเร็ว และกว้างขวางทั้งเรื่องสถานที่และเวลา เครื่องมือการวัดผล และเทคโนโลยีเชิงระบบ ที่นำมาใช้สนับสนุนการติดตามความก้าวหน้า และวิเคราะห์ผล เก็บรวบรวมผลจึงต้องเหมาะสม และใช้ได้ตรงลักษณะของการใช้งาน ที่สามารถให้นักเรียนรายงานผลการรับรู้สภาพของปัญหา ผลข้อสรุปการอภิปรายสมมติฐานคำตอบของคำถามอยากรู้ ผลข้อสรุปของผังมโนทัศน์ การได้มาซึ่งการค้นหาคำตอบ ผลข้อค้นพบเชิงคุณภาพของนักเรียนเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล มีการบันทึกผลงาน ภาพ เสียงหรือวิดีโอและอื่น ๆ ได้อย่างดี เครื่องมือเชิงระบบอีกอย่าง คือ คลังข้อสอบที่สามารถจัดเก็บ วิเคราะห์ผลความรู้ ความสามารถของนักเรียน ตามตัวชี้วัดมาตรฐาน รายวิชา สามารถชี้จุดอ่อนของการเรียนรู้ได้รายตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ทั้งภาพรวมทุกคน และรายบุคคล ที่นำไปแก้ไขกระบวนการเรียนรู้ ทั้งรูปแบบกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ ข้อบกพร่องของนักเรียน หรือแม้กระทั่งของครูและระดับความยากง่ายของข้อสอบ และถ้าเป็นระบบ

ที่ลดงานครูเชิงเอกสารได้แล้วครูจะมีเวลาไป เตรียมการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะการลดการกรอกใบ ปพ.5

4. สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ ผลจากการใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการติดตาม วิเคราะห์ จัดเก็บสารสนเทศเชิงคุณภาพของนักเรียนเป็นรายกลุ่ม และรายบุคคล รวมถึงการเก็บผลสัมฤทธิ์ภาพรวมทุกวิชา และภาพรวมเฉพาะทางความสามารถตามโปรแกรมการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล เก็บผลการวัดความถนัดทางการเรียนของโปรแกรมการเรียนรู้ และความถนัดเฉพาะทางด้านอาชีพ เก็บผลการวัดบุคลิกภาพที่มีต่อการทำงานที่ถูกรออกแบบกิจกรรมการทำงานในหน่วยบูรณาการเฉพาะทางสำหรับโปรแกรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมบริการสาธารณประโยชน์ในวันสำคัญของชาติ และของทุกศาสนา เก็บชิ้นงาน ผลงานของนักเรียนรายบุคคล ที่ถูกสร้างและพัฒนาเป็นระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) มีการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการวิเคราะห์ จัดเก็บ และนำเสนอรายงาน ที่นำไปสู่การมองเห็นภาพความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของนักเรียนทั้งตัว อันจะเป็นประโยชน์ของแก่การตัดสินใจในการวางแผนทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ ของนักเรียนเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องได้

จากแนวทางในการปฏิบัติในด้านการวัดผลประเมินผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารจะต้องดำเนินการวางแผน และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลร่วมกับครู โดยฝ่ายวิชาการให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลร่วมกับครู โดยฝ่ายวิชาการให้คำปรึกษาแนะนำ แก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามแนวทางการของหลักสูตรและการวัดผลและประเมินผลเป็นไปตามสภาพจริง รวมทั้งการจัดอบรมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล และควบคุมติดตามการประเมินผล และนำผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนการวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอน ประกอบด้วย การกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และส่งเสริมครูให้ดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการการปฏิบัติ และผลงาน รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554)

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผล หมายถึง การดำเนินการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน ส่งเสริมครูให้ดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการการปฏิบัติ และผลงาน สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียน มาปรับปรุงการแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยี เพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิด

ประสิทธิภาพ พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน สร้างและพัฒนาระบบ
 แฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ เพื่อวัดและประเมินผลการบริหาร
 งานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ
 และเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนด
 แนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

4.1 ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน
 และการบริหารงานวิชาการ

4.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนา
 งานด้านวิชาการ

4.3 จัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางาน
 ด้านวิชาการ

4.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม
 และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับ สถานศึกษา บุคคล
 ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่น

4.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 จากแนวปฏิบัติในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาดังกล่าว
 ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ครูใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน และจัดหาวัสดุประกอบ
 หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนมาบริการอำนวยความสะดวกแก่ครู นอกจากนี้ต้องส่งเสริม
 ให้ครูได้มีการคิดค้นและผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อให้สื่อ
 มีความทันสมัยมากขึ้นรวมทั้งควบคุมกำกับ ให้ครูได้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยการสำรวจ
 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง จัดตั้งและพัฒนา
 แหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ส่งเสริม พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
 และสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและ
 การบริหารวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผลิต หรือจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียน
 การสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการโดยประสานความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว

องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น และประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554)

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 24-26) กล่าวถึง จุดเน้นด้านการบูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งนอกเหนือจากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ หัวใจการจัดการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL จะใช้แหล่งเรียนรู้ ที่เป็นบริบท สภาพแวดล้อม ของชุมชน ถิ่นฐาน เป็นสถานที่จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ใช้สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นคำถามอยากรู้เนื่องจากเป็นสภาพ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และนักเรียนรู้จักคุ้นเคย โดยวิธีการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ถิ่นฐาน ต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับของการศึกษา และสอดคล้องกับสาระเนื้อหาในระดับ การเรียนรู้ กล่าวคือระดับประถมศึกษาจะเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวเกี่ยวกับบ้านและครอบครัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะเรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพที่มีอิทธิพลมาจากสภาพ สิ่งแวดล้อมของชุมชน ถิ่นฐาน โดยมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความรู้จักกับบริบท และอาชีพในชุมชน ท้องถิ่นที่สำคัญให้ได้มากที่สุด ส่วนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะเรียนรู้บริบท และอาชีพที่ตนสนใจ 2 หรือ 3 อาชีพ แต่มีรายละเอียดลึกมากขึ้น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเรียนรู้ในพื้นที่ ฐานวิชาของแนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 งานอาชีพที่รองรับสาขาของสถาบันการศึกษา ต่อทั้งระดับอาชีวะ และสายสามัญ ที่จะถูกวัดประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดความถนัด และวัดบุคลิกภาพ เพื่อทำนายและเป็นข้อมูลการเลือกตัดสินใจในการศึกษาต่อ และสู่เส้นทาง การประกอบอาชีพในอนาคตสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกโปรแกรม การเรียนที่เปิดพื้นฐานวิชาการรองรับการศึกษาต่อในสาขาของสถาบันที่เปิดรองรับการประกอบอาชีพ ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ใน 10 กลุ่มตามหลักสากล การจัดแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอาชีพของ โปรแกรมการเรียนจะมีความหมายต่อการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงเป็นอย่างมาก และจะทำให้ นักเรียนสร้างแรงบันดาลใจ มีคำถามอยากรู้ไปถึงอาชีพต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มที่เป็นกลุ่มอาชีพ ตามหลักสากล ทำให้แหล่งเรียนรู้จะไม่จำกัดไว้เพียงท้องถิ่น แต่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัว ออกไปเป็นระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับความเป็นสากล ซึ่งบทบาทของแหล่งเรียนรู้ ในการให้การศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย คือ แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) การเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่มีแหล่งเรียนรู้

ของตนเองอยู่แล้ว และการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุก เข้าสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัดและสะดวก มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ และสร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การดำเนินการบูรณาการแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผลิต หรือจัดหาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพ

5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้รวมทั้งประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554, หน้า 20)

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจะต้องมีความรู้เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่ง สุกัน เทียนทอง (2546, หน้า 29) ได้กล่าวถึง การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีขอบเขตอยู่ที่การแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้ครูมีความเป็นผู้นำทางวิชาการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ครูสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และให้สามารถศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้

ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมีครู เป็นผู้ปฏิบัติการวิจัย เรียกว่า ครูนักวิจัย (Teacher as Researcher) ซึ่งจะต้องมีพันธกิจ (Mission) ที่จะต้องค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์วิจัยการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ในภาพรวมของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูศึกษามาวิเคราะห์วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์วิจัยตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน การวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น

กล่าวได้ว่าหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้มีความรู้ เกี่ยวกับการวิจัยแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการ การวิจัยให้ครูทำการวิจัย เพื่อพัฒนาด้านการศึกษาจัดให้มีคู่มือเอกสาร เพื่อประกอบ การจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และสนับสนุนให้ครูนำเสนอผลงานการวิจัยต่อ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และ คุณภาพการศึกษาในด้านการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

6. การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดระบบ การดำเนินการนิเทศ การเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย โดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ และจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบนิเทศศึกษากับ สถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554)

การนิเทศการเรียนการสอนเป็นกระบวนการช่วยครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ Glickman, Stephen and Jovita (2004, p. 6) อธิบายความหมายของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการเรียนการสอนว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศโดยทั่วไปเป็นเรื่องของงาน (Tasks) และพันธกิจ (Functions) ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนทั่วไป ส่วนการนิเทศการเรียนการสอน (Instructional Supervision) จัดเป็นส่วนย่อยของการนิเทศการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการปรับปรุงงานและพันธกิจในชั้นเรียน และกิจกรรมที่ดำเนินการในโรงเรียนโดยทำงานโดยตรงกับครู ขณะที่ Kaplan and Norton (2008, p. 8 อ้างอิงใน ธีรชญา จันทร์ดา, 2561, หน้า 24) กล่าวว่า การนิเทศเป็นงานช่วยเหลือผู้อื่น แม้ว่าจะมีผู้ให้ความหมายว่าการนิเทศ คือ การบริหารจัดการคน ควบคุมจัดการให้คนทำงาน (Managing, Organizing and Directing) แต่โดยหลักแล้ว การนิเทศ คือ การช่วยเหลือ ด้วยการจัดบรรยากาศสนับสนุนสร้างแรงจูงใจ สร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร และความรู้สึกรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน การนิเทศการศึกษาเป็นแนวทางในการช่วยเหลือผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้จัดการศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและวิธีดำเนินการสอน การนิเทศเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้พัฒนางานวิชาการของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 36) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. จัดระบบการนิเทศงานวิชาการการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา
2. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา
3. ประเมินผลการจัดระบบและการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา
4. ติดตามประสานงานกับ เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ตามแนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียน ปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (2543 อ้างอิงใน ศุภโชค ปิยะสันต์, 2558, หน้า 40) ระบุจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการการเรียนรู้

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหารโดยทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบชื่นชมในผลงาน

6. เพื่อให้เกิดการประสานงาน และความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ชุมชน สังคม วัฒนธรรม วิชาชีพต่างๆ

นอกจากนี้ วัชรภา เสา่เรียนดี (2553, หน้า 282) ได้เสนอแนะทิศทางการนิเทศการเรียนการสอนในอนาคตของการศึกษาไทย ภายใต้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2544 และผลจากการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ว่าการนิเทศในปัจจุบันและอนาคต จะมีความจำเป็นมากขึ้น โดยการนิเทศ ยังคงเน้น 3 มิติ คือ

1. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (Instruction Development)
2. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)
3. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development)

ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558, หน้า 41) สรุปภาระงานการนิเทศประกอบด้วนส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตรได้แก่การ ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้กระจ่าง เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน และวางแผนในการเตรียมการ และดำเนินการใช้หลักสูตร จัดครูเข้าสอนให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและประสบการณ์ การประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือที่เหมาะสม

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ให้บริการสนับสนุนการสอนของครูทั้งการจัดทำเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร งบประมาณ วัสดุสื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

3. การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ จัดเตรียมบุคลากรโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ประชุมชี้แจง ผูกอบรวม ประชุมสัมมนา ให้ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสม และยุติธรรม

4. การสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการสร้างโอกาสให้ครูได้รวมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหา

การเรียนการสอนของตนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากบุคคล ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยวิธีการและสื่อที่หลากหลาย

จากแนวคิดข้างต้น กล่าวได้ว่า การนิเทศนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริม การจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ เพราะการนิเทศ เป็นการช่วยเหลือครูให้สามารถจัด การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลากรและการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งควรดำเนินการ เป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนปฏิบัติตามแผนและประเมินผล รวมทั้งการสร้าง ความเข้าใจ จูงใจผู้รับการนิเทศ และการให้ขวัญกำลังใจ ทำให้เข้าใจงาน เห็นประโยชน์ เต็มใจ พร้อมดำเนินการอย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า ในการวิจัยครั้งนี้ การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนครูให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย การนิเทศด้านการ พัฒนาหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการสร้างเครือข่าย และชุมชนแห่งการเรียนรู้

7. การแนะแนว

การแนะแนว ประกอบด้วยการจัดระบบและดำเนินการแนะแนวทางวิชาการและ วิชาชีพให้กับนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียน การสอน และมีการติดตามประเมินผล รวมทั้งประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในพื้นที่

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร (2558, หน้า 70-71) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกิจกรรม ที่จัดเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม โดยเน้น การพัฒนาสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคม โดยเป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างเยาวชนให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยมีขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

- 1) การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียน อย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหา และใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถ วางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง
- 2) การจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านการงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย

มีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพมีการเตรียมตัวสู่อาชีพ ตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ 3) การจัดกิจกรรมด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง การดำเนินการจัดระบบและให้คำแนะนำด้านวิชาการและวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการ และทักษะการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมี เจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ ตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนางานตามแผน และติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554) ซึ่งนเรศ สถิตยพงศ์ (2561, หน้า 264) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทยในยุคประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยสร้างอนาคตที่ดีของลูกหลานไทยและอนาคตที่ดีของประเทศ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กระบวนการประกันคุณภาพโรงเรียน จะต้องมุ่งเน้นที่การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ คุณสมบัตินักเรียนไทยที่พึงประสงค์เป็นสำคัญ โดยมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกควรจะต้องสอดคล้อง หรือเป็นเกณฑ์เดียวกันกับเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน และจะต้องไม่สร้างภาระงานเพิ่มกับผู้ถูกประเมิน (นเรศ สถิตยพงศ์, 2561, หน้า 264)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 87-89, สืบออนไลน์) ได้จัดทำแนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2561 เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใช้เป็นแนวปฏิบัติ

ในการดำเนินการ เพื่อการพัฒนา ส่งเสริม กำกับดูแล และติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีรายละเอียดให้สถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

2.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย และหรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงประกาศใช้ และให้สถานศึกษา กำหนดเป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานของสถานศึกษาตามบริบท ทั้งนี้ สามารถเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นอกเหนือจากที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ได้ โดยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการและรับผิดชอบร่วมกัน

2.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนคุณภาพความสำเร็จ อย่างชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.4 ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนด ผู้รับผิดชอบ และวิธีการที่เหมาะสม

2.5 ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ของสถานศึกษา และนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา

2.6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปี

2.7 พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) และตามคำแนะนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. สถานศึกษาแต่ละแห่งให้ความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงและ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการกำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ดำเนินการ พัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้น การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน

9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ประกอบด้วย การประสานความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการ ของชุมชนในด้านวิชาการและจัดเผยแพร่ความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ในชุมชน รวมทั้งเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวิชาการของสถานศึกษา และ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ระหว่าง บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน ท้องถิ่น (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554)

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 33) กล่าวไว้ว่า ระบบ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment) มีจุดเน้น ได้แก่ การรับการสนับสนุน จากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติ ที่เป็นเลิศระหว่างกัน รวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมนำไปสู่การพัฒนา และขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบ การเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

สรุปได้ว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง การดำเนินการสร้างเครือข่าย การรับการสนับสนุนจากบุคคล หน่วยงานและองค์กรอื่น เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวิชาการของสถานศึกษา และสนับสนุนทางวิชาการ และวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งด้านการให้การศึกษาและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ประสบการณ์ ระหว่าง บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อช่วยให้การบริหารงานวิชาการ

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนประสบความสำเร็จบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ

สมรรถนะทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. ความหมายของสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559, หน้า 54-55) กล่าวว่า คำว่า “สมรรถนะ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Competency” ซึ่งในภาษาไทยมีผู้ใช้อยู่หลายคำ เช่น สมรรถนะ สมรรถภาพ ศักยภาพ เป็นต้น ในที่นี้จะใช้คำว่า สมรรถนะ เนื่องจากเป็นคำที่หน่วยงานภาครัฐ และนักวิชาการส่วนใหญ่ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 758) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถ ซึ่งหมายถึงมีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การจดทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในส่วนของ สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2552, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของ สมรรถนะไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร สอดคล้องกับ Scott B. Parry ที่ได้นิยามคำว่าสมรรถนะว่า คือ กลุ่มของความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับ มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2549, หน้า 16)

จากความหมายและคำจำกัดความของคำว่า สมรรถนะที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ในทุก ๆ ความหมายมีองค์ประกอบร่วมกันอยู่ 2 ประการ คือ สมรรถนะเป็นสิ่งที่สังเกตได้ เป็นความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความสามารถ (Ability) ที่วัดได้ และประการที่ 2 ความรู้ ทักษะ และความสามารถทั้งหลาย ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จหรือดีเลิศ จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือความสามารถที่มีในตัวบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและเจตคติ ที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ที่ส่งผลต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จ

2. สมรรถนะวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 13-14) กล่าวถึง ระบบการจัดการศึกษามัธยมศึกษาของไทยไว้ว่า ระบบการศึกษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มีหลักการจัดการศึกษาระดับมัธยมต้น มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ

ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ หรือ การศึกษาต่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ สำหรับระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายมีหลักการจัดการศึกษามุ่งเพิ่มความรู้ และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบ อาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือ การศึกษาต่อที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใ้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นและประเทศชาติ

จากหลักการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง คุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจาก ความรู้ในสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและ การประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง เป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ

2. สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง คุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจาก ความรู้ในสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและ การประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อที่เหมาะสม

3. กลุ่มอาชีพตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายในการพัฒนาศักยภาพของคน โดยให้คำนึงถึง การพัฒนาหลักสูตรตาม 5 กลุ่มอาชีพ ดังนี้

3.1 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

3.2 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม

3.3 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรม

3.4 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

3.5 กลุ่มอาชีพบริหารจัดการและการบริการ

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 15) ได้จัดกลุ่มวิชาชีพ ในการคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเป็น 9 กลุ่ม และสอดคล้องกับการจัดกลุ่มสาขา วิชาชีพที่จำแนกตามระบบ ISCED (International Standard Classification of Education) ดังนี้

1. กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ
2. กลุ่มวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ
3. กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์
4. กลุ่มสถาปัตยกรรมศาสตร์
5. กลุ่มเกษตรศาสตร์
6. กลุ่มบริหาร พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม เศรษฐศาสตร์
7. กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา
8. กลุ่มศิลปกรรมศาสตร์
9. กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สรุปได้ว่า สมรรถนะทางวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถด้านวิชาชีพ และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกิดจากความรู้ในสาขาวิชาชีพ ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ แบ่งเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกลุ่มอาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เกิดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลุ่มอาชีพ และ 9 กลุ่มสาขาวิชาชีพ

แนวทางการการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 21-24) ได้กำหนดเป็นกรอบการบริหารจัดการศึกษาใน 7 โมดูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ดังนี้

<p>Module 1 <u>แนะแนวลักษณะอาชีพ</u> ความต้องการอัตราแรงงานในพื้นที่</p> <ol style="list-style-type: none"> กิจกรรมเรียนรู้โลกของงานอาชีพงานแนะแนว ครูที่ปรึกษาชั้นใช้แบบวัดศักยภาพแปลผลให้คำปรึกษา ปรับทัศนคตินักเรียน ผู้ปกครอง วางเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ (Career Path) 	<p>Module 3 <u>จัดกระบวนการเรียนรู้</u> บูรณาการ (Five Step for Learn)</p> <ol style="list-style-type: none"> สำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน ตั้งคำถาม คาดการคำตอบ สืบค้น ให้เหตุผลอย่างมีวิจารณ์ญาณ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปสร้างองค์ความรู้ ทดลองพิสูจน์ยืนยันคำตอบ 	<p>Module 5 <u>วัดผลตามสภาพจริง</u> ประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> บันทึกประสบการณ์ทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยตามกระบวนการของหน่วยเรียนรู้ วัดทั้งกระบวนการและผลงาน ประเมินผลความสัมพันธ์ของทักษะ คุณลักษณะนิสัยและความรู้จากกราฟหรือสถิติอื่น
<p>Module 2 <u>โปรแกรมการเรียน</u> วิชาเพิ่มเติม</p> <ol style="list-style-type: none"> รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น รูปแบบทวิศึกษา รูปแบบเตรียมพื้นฐานกลุ่มสาขาวิชาเข้าเรียนอุดมศึกษา รูปแบบเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง 	<p>Module 4 <u>สร้างสรรค์นวัตกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> สำรวจปัญหาของชุมชน สืบค้น ให้เหตุผลอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทดลองพิสูจน์ ยืนยันคำตอบ ต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม แก้ปัญหาชุมชน สรุปผลการคิดค้นผลิตภัณฑ์สื่อสาร นำเสนอให้ชุมชนรับรู้และนำไปใช้แก้ปัญหา จัดการความรู้ (KM) 	<p>Module 6 <u>เครือข่าย</u> ภาคประชาชน</p> <ol style="list-style-type: none"> สถานประกอบการ กลุ่มอาชีพ อีสาระ กำหนดความต้องการใช้ฝึกและถอดประสบการณ์ สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และสถาบันการศึกษาอื่น เป็นพี่เลี้ยงจัดโปรแกรมการเรียน กำหนดรายวิชาเทียบผลการเรียนรู้เพื่อส่งต่ออย่างเป็นระบบ กรมการจัดหางาน วางเส้นทางการประกอบอาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาสมรรถนะอาชีพระยะสั้น
<p>Module 7 <u>ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี</u></p> <ol style="list-style-type: none"> จัด และพัฒนาระบบสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็ว พัฒนาคุณลักษณะจริยธรรมการใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ 		

ภาพ 3 กรอบการบริหารจัดการศึกษา 7 โมดูล

ที่มา: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560, หน้า 21

แนวการบริหารจัดการศึกษา 7 โมดูล มีรายละเอียด ดังนี้

โมดูล 1 การสำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับท้องถิ่น เป็นการดำเนินการให้มีคลังแหล่งเรียนรู้ คลังอาชีพในถิ่นฐาน และโปรแกรมการเรียนตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นในระดับอำเภอของที่ตั้งโรงเรียนจัดทำคลังทะเบียนชื่อสถานที่จัดประสบการณ์ ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญด้านกายภาพ

ชีวภาพ และวิถีมุขมนอะโรบ่าง สำหรับนำไปจัดทำสาระเนื้อหาของหน่วยบูรณาการของระดับชั้นต่าง ๆ ของหลักสูตรสถานศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระทั้งภาครัฐ และเอกชนในท้องถิ่นระดับอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ จัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพและพื้นฐาน ความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ สำหรับนำไปจัดทำเครือข่ายความร่วมมือของภาคประกอบการ และสถาบันการศึกษาต่อทั้งระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น

3. เพื่อจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระกับสถานศึกษา และสถาบันการศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ตลอดจนสถานศึกษาต่อเฉพาะทาง เปิดแผนการเรียนในวิชาเพิ่มเติมและกลุ่มสาระการงานและอาชีพ ให้สอดคล้องกับประเภท และสาขาวิชาชีพที่ภาคประกอบการต้องการ

บทบาทสถานศึกษา

1. ผู้บริหารโรงเรียนในระดับอำเภอร่วมกันจัดเสวนาผู้มีส่วนร่วมประโยชน์ทุกภาคส่วน กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้ตรงความต้องการอัตรากำลังแรงงานในแต่ละประเภท สาขาอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นระดับอำเภอ

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด หอการค้าจังหวัด ภาคประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มอาชีพอิสระ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และตำบล สืบวิจัยสถานประกอบการ เพื่อกำหนดจำนวนบุคลากรในสาขาอาชีพที่สำคัญ ป้อนการประกอบการในช่วง 5 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีนายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

3. ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานแนะแนวสำรวจสถาบันการศึกษาต่อที่เปิดสาขาวิชาชีพตรงความต้องการของภาคประกอบการ จัดทำคลังทะเบียนอาชีพ ให้ข้อมูลลักษณะการทำงานของสาขาอาชีพ ข้อมูลสาขาความรู้และสถาบันที่รองรับการศึกษาต่อ

4. บันทึกความร่วมมือกับสถานประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระ ให้เข้ามาเปิดโปรแกรมการเรียน และเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์สร้างสมรรถนะตามสาขาอาชีพ ตลอดจนจัดแผนการรับผู้จบการศึกษาเข้าทำงาน โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่อทั้งอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา กำหนดชื่อวิชา และสาระสำคัญรายวิชาในวิชาเพิ่มเติม และวิชาในกลุ่มสาระการงานและอาชีพที่เป็นพื้นฐานการเข้าศึกษาต่อแบบโควตา

5. ทำบันทึกความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด กำหนดสมรรถนะตามสาขาอาชีพที่สำคัญ และเป็นผู้ประเมินออกใบรับรองผ่านการประเมินสมรรถนะแต่ละสาขาอาชีพ

6. ตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งจัดประสบการณ์ในท้องถิ่นระดับอำเภอ จัดทำคลังทะเบียนที่ตั้ง ชื่อ และรายละเอียดข้อมูลที่สำคัญของแหล่งเรียนรู้ในแต่ละแหล่งเรียนรู้

โมดูล 2 การจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น เป็นการดำเนินการให้มีหน่วยเรียนรู้บูรณาการข้ามรายวิชา มีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่นำไปบูรณาการ และมีตารางเรียนปกติและตารางเรียนรู้ของหน่วยบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น ประกอบด้วย ชื่อหน่วยเรียนรู้บูรณาการ ชื่อหน่วยบูรณาการย่อย หัวเรื่อง หัวเรื่องย่อย และสาระเนื้อหา โดยให้คณะครูในแต่ละระดับชั้น ร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยของปรากฏการณ์ในแหล่งเรียนรู้มีต้นเหตุมาจากอะไร มีอะไรเป็นเงื่อนไข คัดเลือกมาจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการในแต่ละระดับชั้น และแต่ละภาคเรียน

2. เพื่อนำตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชามาบูรณาการวัดสาระในหัวเรื่อง และหัวเรื่องย่อย ของหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น โดยครูผู้สอนรายวิชาของระดับชั้นวิเคราะห์ประเภท และระดับพฤติกรรมที่ใช้วัดของทุกตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา นำหน้าเวลา และปริมาณคะแนน ของตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับสาระเนื้อหาในแต่ละหัวเรื่องย่อย ที่จะนำไปบูรณาการ

3. เพื่อจัดตารางเรียนของห้องเรียนปกติ และตารางเรียนรู้ของหน่วยบูรณาการ โดยวิเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา นำหน้าหน้าเวลามาเป็นข้อมูลการจัดตารางสอน แบบจัดการเรียนการสอนของครูรายวิชาปกติ และนำหน้าหน้าเวลาทั้งหมดของตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่เหลือมาเป็นข้อมูลการจัดตารางเรียนตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในหน่วยเรียนรู้บูรณาการที่ใช้ห้องเรียนรวม หรือห้องเรียนบูรณาการเป็นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บทบาทสถานศึกษา

1. คำสั่งมอบหมายให้ครูผู้สอนรายวิชาในแต่ละระดับชั้นจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการช่วงปิดภาคเรียนให้คณะครูแต่ละระดับชั้น จัดทำสาระเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยเรียนรู้บูรณาการตามกระบวนการ 5 Steps และสาระเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ของตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่ไม่ได้นำมาบูรณาการของห้องเรียนปกติ

3. คำสั่งมอบหมายให้ผู้แทนคณะครูของแต่ละระดับชั้น และกลุ่มสาระ จัดตารางสอนห้องเรียนบูรณาการ และตารางสอนห้องเรียนปกติ

4. ประสานจัดทำคู่มือแนวทางความร่วมมือการใช้บุคคลากรของสถานประกอบการ หรือกลุ่มอาชีพอิสระเข้ามาฝึกทักษะประสบการณ์ให้กับนักเรียนในแต่ละสาขาวิชาชีพ และเป็นสถานที่ฝึกทักษะประสบการณ์ให้กับนักเรียน

5. จัดทำระเบียบ หลักเกณฑ์การเทียบโอนเวลาการฝึกทักษะประสบการณ์ และผลประเมิน ผลการเรียนรู้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการคิดหน่วยกิต และจัดทำข้อตกลงกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ประเมินออกใบรับรองการประเมินสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพให้กับนักเรียน และทำบันทึกความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยเทคนิคในพื้นที่ จัดการเรียน แบบเก็บสะสมหน่วยกิตรายวิชาเตรียมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

6. จัดตารางสอนโดยนำคาบเวลาของทุกตัวชี้วัดมาคำนวณต่อสัปดาห์ แล้วจัดตาราง คาบบูรณาการที่มีระยะเวลาต่อเนื่องกันตลอดทั้งวัน หรือครึ่งวัน และกำหนดคาบเวลาไว้อย่างน้อย 1 คาบ ไว้สำหรับครูผู้สอนคาบบูรณาการของระดับชั้นประชุมเตรียมงาน ติดตามความก้าวหน้า ของนักเรียน แก้ปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมแสดงออกของ นักเรียน ส่วนตัวชี้วัดที่ไม่ได้นำมาบูรณาการให้จัดตารางสอนเป็นคาบเรียนแบบปกติ อาจจัดคู่ กับรายวิชาอื่นที่ตกลงสลับกันที่ละสัปดาห์ในกรณีที่คาบเรียนปกติ มีเวลาของตัวชี้วัดที่ไม่ได้ นำมาบูรณาการเหลือไม่มาก

โมดูล 3 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ เป็นการดำเนินการให้มีใบกิจกรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ 7 กระบวนการ คือ การฝึกทักษะการสังเกต การฝึกการตรวจ การแสดงออกทางคุณลักษณะและค่านิยม 12 ประการ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของหน่วย บูรณาการ การอภิปรายแลกเปลี่ยนคำถามและคาดเดาคำตอบ การอภิปรายเชื่อมโยงคำถาม กับสาระสำคัญรายวิชา การใช้บรรณานุกรมวางแผนการสืบค้น อ่านหาความรู้ที่เป็นสากล สนับสนุน ได้แย้งคำตอบที่คาดเดา และการอภิปรายสรุปความรู้สากลตามประเด็นคำถาม และความรู้ที่ได้เพิ่มเติม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบใบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 Steps นำไปสู่การจัด กระบวนการเรียนรู้

2. เพื่อรวบรวมสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่นักเรียนจะแสดงคุณลักษณะและสมรรถนะตามหลักสูตร พร้อมบรรณานุกรม บทบาทสถานศึกษา

1. จัดเตรียมหนังสือที่คณะครูระบุบรรณานุกรมไว้ในแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เข้าห้องสมุด และเตรียมครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ตลอดจนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับคณะครู

ที่ต้องการระบุบรรณานุกรมแบบอิเล็กทรอนิกส์ และเก็บใบความรู้ในแบบ Offline และเตรียมระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับคณะครูที่ต้องการเชื่อมต่อบรรณานุกรมออกเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. จัดเตรียมสถานที่ห้องสมุดสำหรับสืบค้นหนังสือ และเอกสาร จัดเตรียมห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และมุมพื้นที่บริเวณโรงเรียนสำหรับการสืบค้นความรู้แบบ Online และแบบ Offline จัดเตรียมห้องเรียนรวมหรือห้องเรียนบูรณาการ สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น

3. แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มสาระวิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของคณะครูในแต่ละระดับชั้นมีความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง สำหรับรองรับการจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ในแต่ละกระบวนการของ 5 Steps

4. จัดเตรียมบริเวณ และสถานที่ในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้สาธิตจากภายนอกเข้ามาในโรงเรียน พื้นที่จำลอง การปฏิบัติการห้องปฏิบัติการ โรงฝึกปฏิบัติการใช้ทดลองถอดประสบการณ์ และพัฒนาผลงานเชิงการคิดค้น

5. จัดเตรียมสถานที่และพื้นที่จำลองการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนวิชาชุมนุม และกิจกรรมชมรมตามความสนใจ ใช้รองรับสถานที่เรียนที่จะต้องบริหารจำลองกระบวนการของการบริหารส่วนจังหวัด หรือส่วนตำบล เช่นพื้นที่หรือห้องจัดกิจกรรมบริษัทจำลองการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการของทุกชุมนุม บริการห้องประชุมขับเคลื่อนการประกอบการ มีพื้นที่หน้าห้องกิจกรรมไว้ทำกลยุทธ์การโฆษณาและจำหน่ายผลผลิต และสินค้าที่ได้จากการผลิตของการประกอบการบริษัทจำกัด มีลานพื้นที่กลางไว้จัดกิจกรรมมหกรรมผลงานนักเรียน จัดจำหน่าย และแสดงนิทรรศการได้เป็นระยะ ๆ และมีการรายงานผลประกอบการเพื่อแสดงการหมุนเวียนและสภาพคล่องในการประกอบการ

โมดูล 4 การจัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ เป็นการดำเนินการให้มีใบกิจกรรมการจัดกระบวนการ Project Based จำนวน 4 กระบวนการ คือ การตั้งประเด็นสนใจพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำรงชีวิต การรวบรวมสร้างความรู้สากล ใช้สร้างกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรม การปฏิบัติปรับปรุงตามกระบวนการและขั้นตอน การสรุปผล สื่อสารนำเสนอรวมกลุ่มในวิชาชุมนุมเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ และมีผลงานตามสาขาความเชี่ยวชาญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบใบกิจกรรมตามกระบวนการ Project Based และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ

2. เพื่อแสดงผลงานที่ได้จากกระบวนการ Project Based ในรูปแบบที่หลากหลาย และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

บทบาทสถานศึกษา

1. จัดเตรียมสถานที่ ห้องปฏิบัติการ ห้องฝึกงาน พื้นที่ทดลอง ตลอดจนอำนวยความสะดวกการประสานการเข้าไปถอดประสบการณ์จากภาคประกอบการ

2. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ การจัดทำ Project-based

3. สนับสนุนการจัดการประกวดและคัดเลือกผลงานตามสาขาความถนัดของนักเรียนใช้ประกอบจัดทำ Career Path ของนักเรียนรายบุคคล

โมดูล 5 การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการดำเนินการให้มีเครื่องมือวัดผลที่วัดผลคุณภาพสูงด้านความรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพ ตามระดับชั้นพฤติกรรมที่ระบุในตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาครบทุกตัวชี้วัด ให้สอดคล้องกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละใบกิจกรรม และมีเครื่องมือประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพที่แปลผลความสอดคล้องกันระหว่างทักษะ บุคลิกภาพ และความรู้ในแต่ละกิจกรรมการทำงานของแต่ละใบกิจกรรม เพื่อนำไปใช้แปลผลพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นระดับคุณภาพของทักษะ และบุคลิกภาพต่อการทำงานตามตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่จะแปลผลเป็นคะแนนเก็บ และแปลผลพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นระดับสมรรถนะ และคุณลักษณะตามหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบของบุคลิกภาพตามกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อดำเนินการให้มีเครื่องมือวัดผลที่วัดผลคุณภาพสูงด้านความรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพ ตามระดับชั้นพฤติกรรมที่ระบุในตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาครบทุกตัวชี้วัด ให้สอดคล้องกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละใบกิจกรรม

2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพที่แปลผลความสอดคล้องกันระหว่างทักษะ บุคลิกภาพ และความรู้ในแต่ละกิจกรรมการทำงานของแต่ละใบกิจกรรม ในการนำไปใช้แปลผลพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นระดับคุณภาพของทักษะ และบุคลิกภาพต่อการทำงานตามตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่จะแปลผลเป็นคะแนนเก็บ และแปลผลพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นระดับสมรรถนะ และคุณลักษณะตามหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบของบุคลิกภาพตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

บทบาทสถานศึกษา

1. พัฒนาครูให้วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดการเรียนรู้รายวิชา สามารถกำหนดระดับชั้นพฤติกรรมของแต่ละประเภทตัวชี้วัด และพัฒนาเครื่องมือวัดผลให้สามารถวัดตรงตามระดับชั้นพฤติกรรมของแต่ละประเภทของมาตรฐานตัวชี้วัดการเรียนรู้รายวิชา
2. พัฒนาและจัดการระบบคลังข้อสอบใช้จัดเก็บข้อทดสอบที่มีคุณภาพสูง มีระบบจัดชุดข้อสอบ แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าผู้เรียน และแบบทดสอบเพื่อสอบวัดการให้คะแนน มีระบบตรวจข้อสอบที่สามารถวิเคราะห์ข้อบกพร่องตามประเภทและระดับชั้นพฤติกรรมที่วัด นำแสดงผลในรูปแบบกราฟ และจัดเก็บเข้าแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน (ปพ.5)
3. จัดระบบให้หัวหน้ากลุ่มสาระรายวิชานิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนิเทศการวัดผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

โมเดล 6 การพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพและจัดทำ Career Path

เป็นการดำเนินการให้มีการประเมินบุคลิกภาพตามกลุ่มสาขาอาชีพให้กับนักเรียนรายบุคคลใช้เป็นข้อมูลการตัดสินใจเลือกโปรแกรมการเรียนตามสาขาวิชาชีพ มีการพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพในรายวิชาเพิ่มเติมโดยกลุ่มสถานประกอบการและความร่วมมือของอาชีวศึกษา การประเมินสมรรถนะสาขาวิชาชีพของนักเรียนรายบุคคลจากความร่วมมือของสำนักงานฝีมือแรงงานจังหวัด และมีการเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความประสงค์จะขอรับวุฒิตี่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะสาขาวิชาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาต่อ
2. เพื่อประเมินบุคลิกภาพการเข้าเรียนตามโปรแกรมสาขาวิชาชีพ โดยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมการจัดหางาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย และสถาบันการศึกษาต่อ และมีการเก็บสะท้อนข้อมูลพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนโดยครูผู้สอนหน่วยบูรณาการตามกระบวนการ 5 Steps
3. เพื่อประเมินสมรรถนะสาขาวิชาชีพนักเรียนรายบุคคล โดยบันทึกความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเพื่อประเมินออกใบรับรองสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ
4. เพื่อเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยความร่วมมือของสถานศึกษาสถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาต่อ

บทบาทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรวิชาชีพ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษา สํารวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นในการเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา
2. ประสานงานกับสถานประกอบการในชุมชนและท้องถิ่น ในการนำข้อมูลความต้องการด้านแรงงานและอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการจัดการสอนในสาขาวิชาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา
3. ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในวางแผนการดำเนินการ
4. กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา
5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา
6. เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอความเห็นชอบในการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษา และเสนอการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 ต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเห็นชอบตามลำดับขั้นตอนต่อไป
7. ประสานงานและจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ประสานงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการในการฝึกประสบการณ์ด้านทักษะฝีมือแรงงานและรองรับการประกอบอาชีพของผู้จบการศึกษา
9. ส่งเสริม สนับสนุนและเตรียมทรัพยากรทางการศึกษาด้านงบประมาณ วิชาการ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสิ่งสำคัญจำเป็นให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา

10. จัดการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 และหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

11. นิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
12. วิเคราะห์ผลการดำเนินการเพื่อนำมาวางแผนปรับปรุงและพัฒนา
13. สรุปและรายงานผลการดำเนินการเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โมดูลที่ 7 การประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็น การนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดทำคลังทะเบียนแหล่งอาชีพ คลังทะเบียนแหล่งเรียนรู้ จัดทำ โปรแกรมการเรียน จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการของแต่ละระดับชั้น จัดทำใบกิจกรรมเพื่อ มอบหมายให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ จัดทำความรู้และการสืบค้นความรู้ในรูปแบบ Offline และ แบบ Online ช่วยมอบหมายงาน รายงานผลงานส่งการบ้าน จัดทำเครื่องมือวัดผลและ ประเมินผล และจัดทำ Career Path นักเรียนรายบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ ของ 5 Steps

2. เพื่อสร้างจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา บทบาทสถานศึกษา

1. จัดระเบียบการใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียน
2. เตรียมอุปกรณ์ ระบบ สถานที่ รองรับการใช้เทคโนโลยีและ ICT
3. จัดและอำนวยความสะดวกการใช้เทคโนโลยีกับนักเรียนที่ขาดแคลน

แนวทางการนำการบริหารจัดการศึกษา 7 โมดูลสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำเอาการบริหารจัดการศึกษาใน 7 โมดูล ไปพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบสมรรถนะอาชีพระยะสั้น

โดยให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้รู้จักลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น แล้วเลือกเรียนหน่วยอาชีพระยะสั้นที่ตนสนใจ เพื่อนำไปสู่การค้นพบตัวตนว่ามีความถนัดและ บุคลิกภาพเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพใด ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนในการเรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้นที่อาจเป็นการเรียนต่อในสายอาชีพหรือสายสามัญต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็จะได้เลือกแผนการเรียนในกลุ่มสาขาความถนัดเพื่อเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ตรงกับ

ความถนัดและบุคลิกภาพของนักเรียน ลักษณะการจัดวิชาอาชีพ จะกำหนดรายวิชาตามวิชาชีพ 5 ประเภท คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรม และคหกรรม โดยกำหนดเป็นหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้นได้หลายหน่วยสมรรถนะเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

2. รูปแบบทวิศึกษา

เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีทักษะและความถนัดในประเภทและสาขาอาชีพ เช่น ประเภทวิชาชีพอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว ฯลฯ นักเรียนต้องการมุ่งไปสู่สายอาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่อาจอยู่ไกลไม่สะดวกในการเดินทางไปเรียนในสถาบันอาชีวศึกษา จึงใช้โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้วุฒิการศึกษา 2 วุฒิ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาพื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตเป็นหมวดทักษะชีวิต หมวดวิชาเลือกเสรีและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ สำหรับหมวดทักษะวิชาอาชีพ สถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตมาเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

3. รูปแบบเตรียมความถนัดเฉพาะทางกลุ่มสาขาวิชาชีพอุดมศึกษา

เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนในรายวิชาที่เป็นพื้นฐานความถนัดได้ตามเกณฑ์ของระดับความรู้ของกลุ่มความถนัดในสาขาวิชาในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา 9 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหาร พาณิชยศาสตร์และการบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จะจัดแผนการเรียนและรายวิชาเพื่อรองรับการเรียนต่อคณะกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา

4. รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจพอเพียง

เป็นการนำเอาทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยจากการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบมาพัฒนา การประกอบการและทำธุรกิจขึ้นมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตจริง ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตหรือแก้ปัญหา สนองความต้องการการพัฒนาสังคมและ

ประเทศชาติอย่างเชิงประจักษ์โดยใช้กระบวนการ Project-based Learning: PBL บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า แนวทางการการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง วิธีปฏิบัติหรือวิธีการดำเนินการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนตามกรอบการจัดการศึกษา 7 โมดูล ได้แก่

- โมดูลที่ 1 การสำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับท้องถิ่น
- โมดูลที่ 2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น
- โมดูลที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ
- โมดูลที่ 4 การจัดกิจกรรมความถนัดและความสนใจเฉพาะสาขาวิชาชีพ
- โมดูลที่ 5 การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง
- โมดูลที่ 6 การพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพและจัดทำเส้นทางอาชีพ
- โมดูลที่ 7 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” ไว้ในหลายลักษณะ ทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ดังนี้

Good (1973, p. 370) ได้ให้ความหมายของ รูปแบบไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิ หรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด
4. เป็นชุดปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบ และเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรคณิตศาสตร์ หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

จากความหมายของรูปแบบที่ Good ได้กล่าว อาจสรุปได้ว่า รูปแบบที่มีสองลักษณะคือ ลักษณะที่เป็นจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม และลักษณะที่เป็นจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม

Tosi and Carroll (1982, p. 163) กล่าวว่า รูปแบบเป็นลักษณะภาพจำลองของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นนามธรรมของของจริง ซึ่งมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่ายไปจนถึง

รูปแบบที่มีความสลับซับซ้อน มีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitation Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์

Bardo and Hartman (1982) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ โดยอาศัยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ และมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจ ข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ทิตนา แคมมณี (2551, หน้า 218) ได้ให้ความหมายของ รูปแบบว่า เป็นรูปธรรมความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบายเป็นแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2548, หน้า 47) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ ไว้ว่า เป็นเพียงการจำลองของจริง หรืออาจมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรือเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมของการปฏิบัติ

จากความหมายของ รูปแบบ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง การจำลองแนวความคิด ออกมาในรูปของโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดจากนามธรรมสู่รูปธรรม ช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ โดยการใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ จัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายขึ้น

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ รูปแบบ หมายถึง ลักษณะขององค์ประกอบและวิธีการปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการหลายท่าน ได้จัดแบ่งประเภทของรูปแบบ แตกต่างกันไป ดังนี้

Smith (1973) จำแนกประเภทของรูปแบบ เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่น เป็นต้น

1.2 รูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง เครื่องบินจำลองที่บินได้ เป็นต้น ซึ่งแบบจำลองชนิดนี้จะใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงลักษณะ (Symbolic Model) ได้แก่

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติในการอธิบายโดยย่อ เช่น พรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น

ในส่วนของ Keeves (1988, p. 559) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมา อุปมัย เทียบเคียงการอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจในปรากฏการณ์ในเชิงรูปธรรม สร้างรูปแบบโดยใช้หลักเทียบเคียงโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกันและสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล หรือความรู้ที่มีอยู่ โดยต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของรูปแบบที่ชัดเจน สามารถนำไปทดสอบข้อมูลเชิงประจักษ์และใช้ในการหาข้อมูลสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่รูปแบบประเภทนี้มีจุดอ่อน คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่ก็ยังมีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษาเป็นจำนวนมาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. รูปแบบเชิงสัมพันธ์ (Schematic Model) เป็นรูปแบบที่เป็นแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลต่อกัน เช่น การเขียนรูปแบบโครงสร้างการบริหาร

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง โดยหลักการสร้างรูปแบบเชิงสาเหตุ เป็นการนำตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น รูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ

เศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา สภาพการศึกษาที่บ้านกับระดับสติปัญญาของเด็ก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1 รูปแบบเชิงสาเหตุทิศทางเดียว (Recusive Model) เป็นรูปแบบแสดงถึงความสัมพันธ์ของสาเหตุ หรือตัวแปรอื่นที่มีเส้นเชื่อมโยง มีทิศทางของการเป็นสาเหตุไปในทิศทางเดียวหรือไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

5.2 รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non-Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบเส้นคู่ระหว่างตัวแปร โดยทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรหนึ่ง อาจเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของตัวแปรอื่น มีลักษณะความสัมพันธ์ที่ไปแล้วย้อนกลับได้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2548) ได้ใช้แนวคิดของรูปแบบตามการกระทำ จำแนกประเภทของรูปแบบเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. รูปแบบเชิงบรรยาย เป็นการนำเสนอโดยใช้คำบรรยายถึงหลักการหรือตัวแปร อธิบายถึงปรากฏการณ์ด้วยคำบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร
2. รูปแบบเชิงรูปภาพ เป็นการนำเสนอโดยใช้รูปภาพ หรือสัญลักษณ์จำลองแสดงถึงแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร และลากเส้นโยงความสัมพันธ์
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์แทนความคิด หลักการ หรือตัวแปร และใช้ฟังก์ชันคณิตศาสตร์เชื่อมโยงความสัมพันธ์

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบในลักษณะของรูปแบบเชิงสัมพันธ์ (Schematic Model, Keeves) เป็นแผนภูมิที่เสนอให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลต่อกัน เป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีข้อความบรรจุในกรอบแผนภูมิเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อถ่ายทอดความคิดจากนามธรรมไปสู่รูปธรรมในการปฏิบัติ

องค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Bardo and Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใด จึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ สอดคล้องกับ อูทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 32) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกมาก แต่มีข้อให้คิดว่าต้องใช้ให้ถูกกับงานในแต่ละลักษณะ จึงไม่อาจกำหนดให้เป็นลักษณะแน่นอนตายตัวได้ เช่นเดียวกับ สมาน อัครภูมิ (2537 อ้างอิงใน วิชัย แสงศรี, 2552, หน้า 18) และทาคาโอะ มียากาวะ (1986

อ้างอิงใน วิชัย แสงศรี, 2552, หน้า 18) ที่มีแนวคิดที่ว่า รูปแบบไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่า ควรมีรายละเอียดขององค์ประกอบอย่างไรจึงจะเหมาะสม เนื่องจากรายละเอียดและองค์ประกอบที่เหมาะสมของรูปแบบจะขึ้นกับลักษณะของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือรูปแบบนั้น ๆ การองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือการออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบเป็นสำคัญ

ธีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 20) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าประกอบด้วย 6 องค์ประกอบด้วยกันคือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

Keeves (1988, p. 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ควรมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบหลวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบตามแนวคิดของ พูลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 53) ทาดาโอะ มียากาวะ (1986, หน้า 15) และ Keeves (1988, p. 560) มีความสอดคล้องกันอย่างมาก โดยรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง
 2. มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
 3. มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน
 4. นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา
- นอกจากนี้คุณลักษณะที่สำคัญที่ควรพิจารณาคือ ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่จะนำรูปแบบดังกล่าวไปอธิบาย

จากองค์ประกอบและคุณลักษณะของรูปแบบดังกล่าว สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะปรากฏการณ์ที่ศึกษาและวัตถุประสงค์ในการสร้างรูปแบบเป็นสำคัญ ซึ่งรูปแบบที่ดีต้องมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างมีโครงสร้าง สามารถถูกตรวจสอบได้ด้วยการทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์และสร้างมโนทัศน์ใหม่ สร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่เพื่อขยายเรื่องที่ศึกษา จากข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยประยุกต์ใช้องค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 20) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบและขั้นตอนในการศึกษา โดยแบ่งองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) หลักการ และ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบ

นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการตรวจสอบรูปแบบไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 104–106) ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบตามสมมติฐานขึ้นมาก่อนจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว หรือจากผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ วิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรนั้น โดยในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และใช้การศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศจากการศึกษาองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรแต่ละตัวแล้ว

จึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายผลได้มาก โดยในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้วย

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้น แล้วยังจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่น หรือผลการวิจัยที่ผ่านมา หรือได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตามแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่า “การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ”

อุทุมพร จามรมาน (2550, หน้า 23) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบ หรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่างคือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง และเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ

2.1 การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ

2.2 การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

Eisner (1976, pp. 192–193) ได้เสนอแนวคิดของ การตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ Eisner กล่าวเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือเชิงปริมาณมากเกินไป ในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลข การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจะเน้น

การวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based Model) การตอบสนองปัญหา และความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) ใดๆ ใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์หรือวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจักษณ์ของของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูง ในวงการอุดมศึกษามากขึ้นเฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรม และมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

พลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 53-55) กล่าวไว้ว่า การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบเป็นการประเมินด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ รูปแบบที่สร้างขึ้นควรมีความชัดเจนเหมาะสม การวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์

มักจะดำเนินการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ ผลการประเมินจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธในรูปแบบนั้นๆ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป

กาญจนา วัฒนสุนทร (2550, หน้า 3-9) ได้เสนอวิธีการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบอาจทำได้จากวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธี ดังนี้

1. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseur Appraisal) เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่ศึกษาเป็นผู้ตัดสินถึงความเหมาะสมของรูปแบบที่สร้างขึ้น เครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ คือ ตัวรูปแบบ ผลการตรวจสอบวรรณกรรม นิยามศัพท์ กรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาและแบบสอบถามในความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ หรือแง่มุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดในกรอบการศึกษาหรือปัญหาวิจัยที่ระบุจากผู้ใช้รูปแบบ อาจใช้เทคนิคกลุ่ม เช่น เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) หรือเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. ทดลองนำรูปแบบไปใช้เป็นการออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อให้ได้ความเหมาะสมในเชิงการปฏิบัติในภาคสนาม

3. การทดลองด้วยข้อมูลที่จำลองขึ้น (Simulation) เป็นการจำลองข้อมูลของตัวแปรที่ประกอบอยู่ในรูปแบบ ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถนำไปใช้ในการทดลองภาคสนาม หรือไม่สามาถใช้การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือต้องการควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในการทดลองสนาม

4. การทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติจากแบบแผนการวิจัย เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบตามทฤษฎี โดยการวัดตัวแปรที่อยู่ในรูปแบบแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ เช่น รูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุ ฟังก์ชันการพยากรณ์ตัวแปรหนึ่งหรือหลายตัวแปร เป็นต้น

การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549, หน้า 54-56, สืบออนไลน์) ดังนี้

1. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครบถ้วนครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว พบว่าในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบนั้นถึงแม้ว่าจะไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนถูกต้องที่สุด มีขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบที่ต่างกันในแต่ละประเด็นย่อย แต่สามารถสรุปลักษณะที่คล้ายคลึงกันตามขั้นตอนในการพัฒนาที่เป็นหลักใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ ขั้นตอนการสำรวจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การออกแบบ และการตรวจสอบ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้ประเมินเลือกการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้ การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวคิดของ Eisner (1976, pp. 192-193) ที่เน้นการวิเคราะห์ และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณาตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่ประเมิน 3) การประเมินคุณภาพของรูปแบบทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การประเมินรูปแบบ โดยเลือกประเมินรูปแบบใน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ซึ่งเป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ซึ่งเป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ และการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติจากแบบแผนการวิจัยที่ออกแบบไว้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้อง สมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป (2) กระบวนการ การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง (3) ด้านผลผลิต นักเรียนมีทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน และ (4) เงื่อนไขความสำเร็จเป็นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายและการประสานงาน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปิย สุทธิสุสดี (2562) ได้ศึกษา ยุทธศาสตร์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาแนวตะเข็บชายแดน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ คือ เป็นโรงเรียนสร้างโอกาส บูรณาการวิชาการเพื่อส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินงาน สอดคล้องกับท้องถิ่น ยุทธศาสตร์เน้น โครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการ เรียนการสอนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพที่สนใจ ที่ใช้ได้จริง เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพสุจริตประเมิน ทางเลือกในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ความถนัดและ ความสนใจของตนเอง โดยโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินการระดับชั้นเรียนเหมือนกันจัดกิจกรรมตามสภาพของ โรงเรียนและชุมชน เหมาะสมกับงบประมาณ โดยครูผู้สอนจึงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อ การเรียนการสอน จากการศึกษาค้นพบ 4 ยุทธศาสตร์ คือ การสร้างเครือข่าย การพัฒนา ผู้สอน การบริหารโดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม และการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติจริงตามบริบท ท้องถิ่น

ณรงค์ อภัยใจ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อ ส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ผลการวิจัย พบว่า สภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและสภาพแวดล้อม ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารสถานศึกษา

4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป
 2) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุง และการรายงานผล มีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน และประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เงื่อนไขความสำเร็จ 2 เงื่อนไข ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และมีองค์การภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ ผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกหน่วยงาน 7 ประการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมเรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 ของหน่วยงานระดับนานาชาติ 2) กฎหมาย นโยบาย หรือแผนระดับชาติ 3) ความร่วมมือของชุมชน 4) พัฒนาการของเทคโนโลยี 5) การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของหน่วยงานอื่น 6) การเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยหน่วยงานภายนอก และ 7) ผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายในหน่วยงาน 7 ประการ ได้แก่ 1) นโยบายของหน่วยงาน 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) ความรู้ความสามารถของบุคลากร 4) การตระหนักถึงความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 5) วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีการศึกษาที่มีในหน่วยงาน 6) การเพิ่มพูนความรู้เรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 ภายในหน่วยงาน และ 7) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

เพ็ญนภา กุลนภาดล (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะอาชีพและการดำรงชีพของนักเรียน ประกอบด้วย ภูมิหลัง เช่น ความสามารถ ของบิดามารดา การตัดสินใจของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดู ตามกฎกติกาของสังคม ความคาดหวัง ของพ่อแม่ ดังนั้นการทำความเข้าใจกับบิดามารดาถือแนวทางการส่งเสริมศักยภาพเด็กตามสภาพจริง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่สำคัญในการสร้างแนวทาง ในการพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพของนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองและหน่วยงานท้องถิ่นต่าง ๆ ควรมีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียน/เยาวชนที่ชัดเจน

ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558, หน้า 237-238) ได้ศึกษาพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผลการพัฒนา
 และตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่
 สูงและถิ่นทุรกันดารมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้ (ก) แนวคิดและหลักการสำคัญ ได้แก่
 การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนา โดยมุ่งให้เกิดความรู้ทักษะและเจตคติ
 ที่ดีต่อการประกอบอาชีพ เห็นลู่ทางในการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง
 โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน และ ใช้ศักยภาพและทรัพยากรในพื้นที่เพื่อ
 การจัดการศึกษาภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ข) จุดมุ่งหมายเพื่อให้
 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะและสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน มีประสบการณ์ สามารถ
 นำไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและเพื่อสร้างโอกาส
 การเรียนรู้ด้านวิชาชีพแก่ผู้เรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารได้ค้นหาความถนัดและความสนใจ
 ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของตนเอง (ค) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีองค์ประกอบสามส่วนได้แก่
 1) ปัจจัยด้านศักยภาพของพื้นที่ 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายพัฒนาการศึกษา
 3) ปัจจัยด้านกระบวนการภายในโรงเรียนประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรและ
 แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศช่วยเหลือ
 (ง) ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การ ใช้พื้นที่
 และโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและเครือข่ายจัดการศึกษาเพื่อ
 การประกอบอาชีพ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยกระบวนการวิเคราะห์สถานภาพของ
 สถานศึกษา (SWOT Analysis) ร่วมกับการดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพคุณภาพ (จ) วิธีการจัด
 ศึกษาดำเนินงานโดยการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา และการพัฒนาตามวงจร
 คุณภาพ (PDCA) ภายใต้กระบวนการที่สำคัญได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรและ
 แหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตาม
 ช่วยเหลือ (ฉ) การประเมินและติดตามผล มุ่งประเมินผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบในด้าน
 ความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู และกรรมการสถานศึกษา ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 เพื่อการประกอบอาชีพ และต่อคุณภาพผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะและเจตคติในการประกอบ
 อาชีพ โดยมีขอบเขตเนื้อหาสาระในการประเมินครอบคลุมทุกองค์ประกอบ การประเมิน
 จะต้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เครื่องมือที่
 ผลผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ
 ตามมาตรฐาน 6 ด้าน พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ร้อยละ
 ของคะแนนพัฒนาการ การปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ

การประกอบอาชีพของผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น
ทุกรายกา

สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ชญาพิมพ์ อสุาโท และปราวณียา สุวรรณณัฐโชติ (2555) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ พบว่า จากการศึกษา
กรณีศึกษาใน 4 ภูมิภาค พบว่าภาพรวมของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของ
โรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีนั้น มีการจัดการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การพัฒนา
ทักษะชีวิต กลุ่มที่ 2 การพัฒนาฝีมือแรงงานด้านการเกษตรศิลปวัฒนธรรมและ
การประกอบอาชีพและกลุ่มที่ 3 การพัฒนาฝีมือแรงงานด้านอุตสาหกรรมและการบริการ
จากการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงกับโลก
แห่งการทำงานจริง การทำงานกลุ่มในการเรียนแบบร่วมกันสะท้อนคิดที่ทำให้ผู้เรียนสร้าง
ความรู้ และการประเมินแบบบูรณาการจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนสถานฝึกงาน และครูผู้สอน
ระบบการสอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งออกแบบกิจกรรม
การเรียนรู้ตามระบบการสอนดังกล่าวที่พบในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ได้แก่ การมอบหมายให้
ผู้เรียนสำรวจอาชีพ การพาไปทัศนศึกษาการเรียนแบบฝึกปฏิบัติการการทำงานอาสาสมัคร
การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบโครงการ และการฝึกงานในเมืองและสถาน
ประกอบการ ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่
ส่งผลต่อคุณลักษณะความรู้และทักษะของนักเรียนโดยทั่วไป คือ ความมีวินัยความรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่ เจตคติที่ดีต่อการทำงานความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง มีสำนึกรักบ้านเกิด
และภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นมีหลายปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญของการขับเคลื่อนในการจัด
การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพเกิดขึ้นได้ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง นโยบายที่ชัดเจนของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
และ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ความร่วมมือของภูมิปัญญา และวิทยากรท้องถิ่น

สุกัญญา แซ่มซ้อย และชญาพิมพ์ อุตสาโท (2557) ได้ศึกษาการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนนอมราษฎรบำรุง โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา
เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ 2) ปัจจัย
และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และ
3) เสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็น
การวิจัยเชิงคุณภาพเลือกกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจมีแนวทางในการศึกษาเพื่อ
ส่งเสริมอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียน
ถนนอมราษฎรบำรุง ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ

การประกอบอาชีพ ได้แก่ (1) โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ คือ แผนการเรียนเตรียมคหกรรมศาสตร์ (2) นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนและ (3) นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร (2) การเชื่อมโยงความรู้จากครู นักเรียนและ (3) เครือข่ายองค์กรภายนอก 3 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา (2) ความทุ่มเทเสียสละของครูในโรงเรียนที่ต้องการให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและ (3) ความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพได้แก่ (1) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนองค์กร และให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ (2) โรงเรียนควรจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นความเป็นอยู่หรือพื้นฐานของนักเรียนอย่างแท้จริง

นฏกร ปิ่นสกุล (2557) ได้เสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหาร และหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ขอบข่ายภารกิจความร่วมมือในการส่งเสริมอาชีพ 3) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 4) เป้าหมาย องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการบริหารและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายภารกิจความร่วมมือในการส่งเสริมอาชีพประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านแหล่งเรียนรู้/สื่อ/งบประมาณ และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นตอนที่ 3 มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และขั้นตอนที่ 4 มีส่วนร่วมในการประเมินผล

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา ชญาพิมพ์ อุสาโก และปราวีณา สุวรรณัฐโชติ (2554) ได้ศึกษาภาพรวมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ด้านปัจจัย เงื่อนไข และภาพความสำเร็จ พบว่า 1) ปัจจัยด้านปรัชญาและแนวคิด ได้แก่ (1) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา (2) การใช้หลักสูตรท้องถิ่น (3) นโยบาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน (4) การขับเคลื่อนโรงเรียนตามมาตรฐานสากล (5) พระราชประสงค์ใน

การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2) ปัจจัยด้านผู้บริหารและครู ได้แก่ (1) การให้ความสำคัญของผู้บริหาร (2) ครูและผู้บริหาร มีความสามัคคีเสียสละเกื้อกูลในการทำงานร่วมกัน (3) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญสูงในศักดิ์ ของตน และมีหัวใจแห่งการพัฒนาตนเองเพื่อนักเรียน และชุมชน รวมถึงการประสานงานที่ดี ของผู้บริหาร และครู 3) ปัจจัยด้านนักเรียน ได้แก่ การที่นักเรียนมีความพร้อมในทุกด้าน เป็นทุนเดิม 4) ปัจจัยด้านบริบท และสภาพแวดล้อม คือ การที่โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ 5) ปัจจัยด้านความร่วมมือ ได้แก่ องค์กรภายนอกโรงเรียนท้องถิ่น ชุมชนให้ความร่วมมือในการสนับสนุนโรงเรียน เงื่อนไขการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ แบ่งออกเป็น 1) ด้านการบริหารนโยบายและวิสัยทัศน์ ได้แก่ (1) การขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2) การยึดหลักธรรมาภิบาล (3) วิสัยทัศน์และการสนับสนุน ของผู้บริหาร (4) การกระจายอำนาจและงบประมาณ (5) การบริหารจัดการงบประมาณและ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง (6) นโยบายโรงเรียนในพื้นที่ (7) การบริหารงานที่ เป็นระบบ กระจายอำนาจให้กลุ่มสาระ (8) เปิดโอกาสให้บุคลากร ครูคิตรีเริ่มแผนงาน/ โครงการ 2) ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) การจัดหลักสูตรแบบ Dual- System สายอาชีพคู่สายสามัญ 2) การจัดการและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ บริบทของชุมชน และปัจเจกบุคคล เน้นการบูรณาการการศึกษาต่อเพื่อการประกอบอาชีพที่ ต้องใช้ความรู้ และทักษะ (3) การให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ของครูทุกกลุ่มสาระ (4) การจัดกิจกรรมในหลักสูตร/เสริมหลักสูตร และดำเนินการโครงการที่ เสริมความรู้และทักษะ (5) มีการประชุมวางแผนหลักสูตรร่วมกันกับสถานประกอบการ และ ฝึกงานในสถานประกอบการอย่างจริง (6) ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างครูและ นักเรียน (7) การหล่อหลอมบุคลิกภาพของนักเรียน ครูต้นแบบกิจกรรมสิ่งแวดล้อม (8) การบูรณาการในกลุ่มสาระ (9) หลักสูตรเป็นไปตามบริบทชุมชน (10) การยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (11) โครงการพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านการสนับสนุน และเครือข่าย ได้แก่ (1) เครือข่ายแบบกัลยาณมิตรและความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก (2) การได้รับการ สนับสนุนจากสมาคมผู้ปกครอง/นักเรียนเก่าเป็นอย่างดี (3) การเชื่อมโยงชุมชนสู่โรงเรียน (4) ความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก ผลที่เกิดขึ้นหลังสำเร็จการศึกษาในภาพรวม ได้แก่ 1) นักเรียนออกไปทำงานประกอบอาชีพได้ 2) นักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขา วิชาชีพที่ตนสนใจได้ 3) นักเรียนสามารถประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ และทักษะขั้นสูง 4) นักเรียนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้

สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2557) ได้ศึกษากฤษฎีการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก พบว่าจุดแข็งของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก ได้แก่ การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ หลักสูตรและการสอน และมาตรฐานการเรียนรู้ ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ การประเมินผล โอกาสของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชนทางเลือก คือ สภาพเทคโนโลยี ส่วนภาวะคุกคามคือ นโยบายของรัฐ สภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคม กฤษฎีการบริหารเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชนทางเลือกที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 5 กฤษฎีหลัก 1) ปฏิรูปการประเมินผลเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 2) ยกกระดับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 3) สร้างความเป็นเลิศด้านการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 4) ปรับกระบวนการที่ดำเนินการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 5) ปรับกระบวนการที่ดำเนินการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

Hughes (2003 อ้างอิงใน สุนีย์ ชัยสุขสังข์, 2557, หน้า 70) ได้ศึกษากรณีตัวอย่างของการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้กฤษฎีการเรียนรู้แบบสภาพจริงและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตัวอย่างอย่างกระตือรือร้น เช่น การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาทักษะการคิดสร้างสรรค์และทักษะนวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็น ความเป็นผู้นำ การสื่อสาร ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพได้ดี แต่ยังขาดการบูรณาการทักษะข้ามวัฒนธรรม

Fox (2011) ศึกษาวิจัยเพื่อทำความเข้าใจว่า ผู้บริหาร ครูและนักเรียน มีความเข้าใจเรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด โดยใช้กรณีศึกษา ผลการวิจัย พบว่าโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากครูและนักเรียนยังมีข้อจำกัดในการรับรู้และทำความเข้าใจเรื่องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และถึงแม้ผู้บริหารโรงเรียนจะมีความเข้าใจเรื่องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มากกว่า แต่ไม่สามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมปัจจุบันให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ นักวิจัยเสนอแนะให้มีการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พร้อม ๆ กับการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบ และกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงต้องมาจากความร่วมมือและทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย

Olsen (2010) ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับ High School เพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียน ผลการวิจัยได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสอนและการเรียนรู้แบบการค้นหาความจริง (Inquiry-based Approach) ที่ประกอบไปด้วยสี่ขั้นตอน คือ 1) การจัดสิ่งแวดล้อม 2) การวางแผน 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล

Hughes (1987) ศึกษากรณีตัวอย่างของการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยม โดยใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบสภาพจริงและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตัวเองอย่างกระตือรือร้น เช่น การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ผลการศึกษา พบว่านักเรียนพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะนวัตกรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ การสื่อสาร ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพได้ดี แต่ยังขาดการบูรณาการทักษะข้ามวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มี 9 ด้าน องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สมรรถนะครู การทำงานเป็นเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ ความร่วมมือของผู้ปกครอง และวัฒนธรรมองค์การ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และอรรถประโยชน์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ศราวุธ ศรีสวัสดิ์ (2562, หน้า 161) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์) สรุปรูปแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ

มาตรฐานการศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 ในสถานศึกษา

ณัฐธิดา งามตา (2561, หน้า 124) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ
 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง
 จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ เป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา
 ด้านครูผู้สอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่
 ด้านการจัดทำงบประมาณ และด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า
 ทั้ง 6 ด้าน มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
 การบริหารงานวิชาการมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงาน
 วิชาการน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ปราณี เพชรลีช่วง (2561, หน้า 97) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า
 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ใน
 ระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า สามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
 ดังนี้ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร ด้านชุมชน และด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

ภาคภูมิ ทองลาด (2561, หน้า 208) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อ
 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยพื้นฐาน
 พบว่าปัจจัยย่อยทั้ง 3 ปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ
 ด้านระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ด้านคุณลักษณะของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยสนับสนุน พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ปัจจัย อยู่ในระดับมากทุกด้าน
 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน
 ด้านศักยภาพของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ด้านศักยภาพและบทบาทของศึกษานิเทศก์และ
 นักวิชาการในท้องถิ่น

วุฒิ วัฒนธนวุฒิ (2559, หน้า 240) ศึกษาการบริหารจัดการเรียนการสอนทักษะ
 อาชีพในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการ
 เรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับเป็นพหุองค์ประกอบ
 มี 6 องค์ประกอบ คือ (1) การกำหนดกระบวนการบริหารที่เหมาะสม (2) การกำหนดนโยบาย
 ระดับสูง (3) การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของหลักสูตร (5) การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน (6) การนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามหลักสูตร ซึ่งผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

อมลรรดา พุทธิพันธ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1.1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 1.2) ภารกิจ และขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน 1.3) กระบวนการบริหารงานวิชาการ 1.4) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

กึ่งกาญจน์ ยกย่อง (2560) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง ควรส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้านนี้ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนและด้าน การนิเทศภายในมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารและครูต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ส่งเสริม สนับสนุน การนิเทศการสอนระหว่างหน่วยงาน สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาครู และมุ่งผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ขวัญชนก อุ่นสกุล (2560) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีเพียงด้านเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ธนเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง และบรรจบ บุญจันทร์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ปัจจัยครู ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นต่อนพบว่า ปัจจัยครู ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยงบประมาณ และปัจจัยอาคารสถานที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเท่ากับ .08

นางนุช ชุมภูเทพ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดารในเขตภาคเหนือด้านตะวันตก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดารในเขตภาคเหนือด้านตะวันตก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการส่งเสริมอาชีพ ประกอบด้วย แนวทางการส่งเสริมอาชีพโดยยึดหลัก 1) หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) การใช้โรงเรียน หรือสถานศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา 3) การยึดหลักการพึ่งตนเอง 4) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายการพัฒนา 5) การใช้ศักยภาพของพื้นที่และทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัดและเกิดประสิทธิผลสูงสุด 6) การสร้างผู้ประกอบการ และ 7) การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการเชิงนวัตกรรมภายใต้ Thailand 4.0 ความต้องการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ 1) งานเกษตรพื้นที่สูง 2) งานอุตสาหกรรม 3) งานคหกรรม 4) งานบริการ และ 5) การค้าชายแดน องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโดยมีกระบวนการ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การทบทวนหลักสูตร 3) การพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากร ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอน และ 5) การนิเทศและประเมินผล องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน วัด มูลนิธิ ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานราชการสถานประกอบการและแหล่งทุน การมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์ประกอบที่ 4 เป้าหมายการส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ 1) มีทักษะการทำงาน 2) มีทักษะการหารายได้ 3) มีคุณลักษณะคนทำงานได้และทำงานเป็น และ 4) มีคุณลักษณะคนทำงานทศวรรษใหม่

วราวุธ ตริวรรณกุล, สุพรรณณี สมานญาติ และสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารโรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยม สังกัด

มหาวิทยาลัยของรัฐ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของคุณภาพการบริหารโรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยมสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยความสำเร็จที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหาร โรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยมสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เพื่อสร้างตัวแบบของปัจจัยความสำเร็จของคุณภาพการบริหารโรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยมสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ แบบแผนการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม ใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารครูและผู้ปกครอง จำนวน 708 คน จากโรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยมสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.896-0.958 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย การทดสอบค่าที่การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล ผลการวิจัย พบว่า 1) มีปัจจัยความสำเร็จของคุณภาพการบริหารโรงเรียน 4 ปัจจัย คือ (1) ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (3) การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และ (4) การมีระบบบริหารจัดการที่ดี 2) ปัจจัยความสำเร็จที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการบริหารโรงเรียน 2 ปัจจัย คือ ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและการมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม 3 ปัจจัย คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และการมีระบบบริหารจัดการที่ดี 3) ตัวแบบปัจจัยความสำเร็จของคุณภาพการบริหารโรงเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประเสริฐ สำเภารอด (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบหลักสำหรับการบริหารเพื่อความเป็นเลิศมี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการจัดการสารสนเทศ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาโรงเรียน และด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก มี 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการสารสนเทศ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านจัดการกระบวนการ สนับสนุน 3) ทุกองค์ประกอบหลัก ผู้เชี่ยวชาญเห็นเห็นว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

อาทิญา โชคดีวัฒนา, ประยูร อิ่มสวัสดิ์ และชัยพจน์ รังงาม (2561) ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลวิจัย พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้มีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์กิจกรรมคุณภาพวงจรคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA) ตามขอบข่ายงาน ด้านวิชาการ ประกอบด้วย 8 ด้าน คือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัด การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 35 กลยุทธ์ จำแนกตามด้านทั้ง 8 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 4 กลยุทธ์ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มี 6 กลยุทธ์ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล มี 7 กลยุทธ์ 4) ด้านการนิเทศการศึกษา มี 4 กลยุทธ์ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มี 5 กลยุทธ์ 6) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการมี 2 กลยุทธ์ 7) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 3 กลยุทธ์ และ 8) ด้านการพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในมี 4 กลยุทธ์

สุวัฒน์ มีพร และสุทธิพงษ์บุญผดุง (2560) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ สู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษาสหวิทยาเขตน้ำพอง- กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีดังนี้ 1) ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประชุมวางแผนการใช้คู่มือครูเกี่ยวกับหลักสูตร สถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ ความต้องการของชุมชนมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) พัฒนาระบบการเรียนรู้อ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและ เทียบโอนผลการเรียนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริมการจัดหาผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการนิเทศ การศึกษา ควรจัดประชุมวางแผนการนิเทศการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน สถานศึกษา และนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการสรุปผล 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนิเทศ ติดตาม

อำไพ นงค์เยาว์ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียน ให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบ ที่ 2 การพัฒนาบุคลากรในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โครงสร้างขององค์ประกอบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านความเหมาะสมอรรถประโยชน์ความเป็นไปได้ และ ความถูกต้อง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหาร สถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการนำไปทดลองใช้ พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม มีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้องตามกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ มากที่สุด

ภัทราภรณ์ แจ่มบุรี (2559, หน้า 1) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า สถานศึกษาควรให้ ความสำคัญกับการร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงและมีความหลากหลาย พัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ ICT อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ระบบงานประกันคุณภาพภายในต้องได้ มาตรฐาน

งามทิพย์ มั่นทองขาว (2559, หน้า 102) ศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ปัจจัยการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ด้านนโยบายการบริหาร ด้านแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุด คือ ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านผู้บริหาร ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานอันดับสุดท้ายคือ ด้านแหล่งเรียนรู้

ปอแก้ว อินตะยศ และมานูญณ์ สุติศา (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มคอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยแต่ละด้านของกลุ่มคอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริหาร และปัจจัยด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามี การแสดงพฤติกรรมนั้นมาก ส่วนการบริหารงานวิชาการของกลุ่มคอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติมาก ทางด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มคอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ทั้ง 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริหาร และปัจจัยด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัครพร อังกินันท์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษาประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) สมรรถนะของคณาจารย์ 3) กระบวนการในการสื่อสาร 4) ความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เชษมสร ไชงศรี และชัยรัตน์ บุญมี (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($r = .766$) ด้านการจัดการงบประมาณ ($r = .445$) ด้านความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน ($r = -.416$) ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ ($r = -.300$) ด้านผู้บริหาร ($r = .066$) ด้านครูผู้สอน ($r = -.030$)

กิตติมา มั่นคิด และประณีต วิบุลยประพันธ์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานโดยรวมและ จำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านทรัพยากร ด้านชุมชนและด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.01 มีเพียง 3 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.01 เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านชุมชน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้บริหารตามลำดับ

เสาวภา นิสมโกมล (2558) ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากรอบแนวคิดของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ 3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 324 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ผลการวิจัย พบว่า 1) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพประกอบด้วย กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ส่วนกรอบแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ มีความคิด สร้างสรรค์และมีความคิดเชิงวิพากษ์ มีความสามารถในด้านเศรษฐกิจ มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ได้แก่ (1) พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

(2) พัฒนาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ (3) นิเทศการสอนพัฒนาพลเมืองคุณภาพ (4) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนพลเมืองคุณภาพ (5) วัดและประเมินผลพัฒนาพลเมืองคุณภาพ

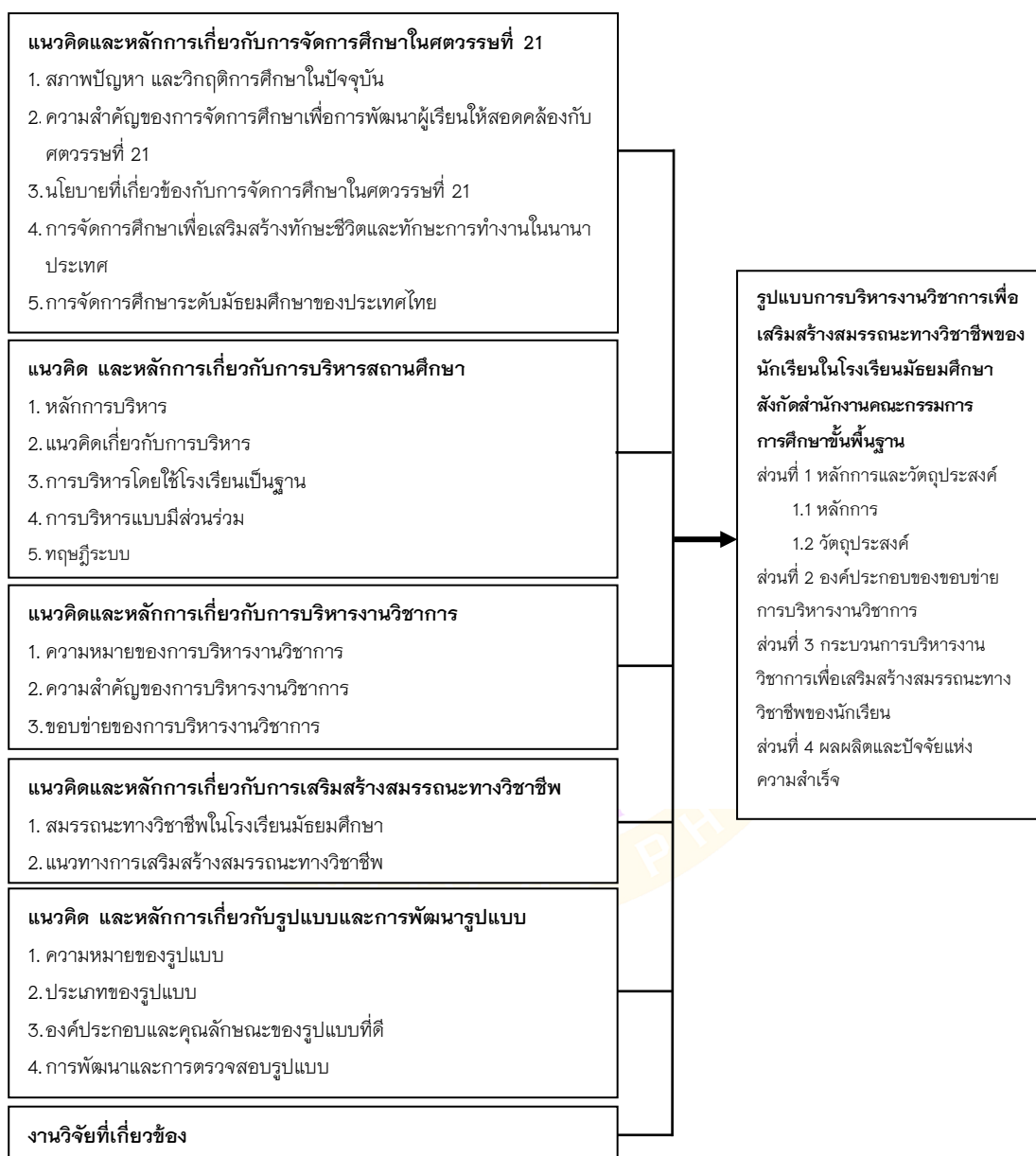
ณภัทร ต้นศรี (2557) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครนายก ตัวแปรศึกษา ได้แก่ ปัจจัยการบริหาร 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านองค์กร 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัยด้านบุคลากร 4) ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานวิชาการ 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การดูแลเด็กเล็ก 2) การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก 3) การประเมินและรายงานผล 4) การจัดการชั้นเรียน 5) การสร้างความสัมพันธ์กับบ้านและชุมชน 6) การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ 7) การวิจัยในชั้นเรียน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยภาพรวมและรายด้าน หาค่าปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการสถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ และปัจจัยด้านองค์กรส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์โดยภาพรวมได้ร้อยละ 49.20 ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และด้านบุคลากรไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รวิ จันทะนาม (2557) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง ได้มีการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวางแผนและการส่งเสริมทางวิชาการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศภายใน การวัดและประเมินผล ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง จากผลการศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา 1) ด้านการขาดปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านระบบงาน ภาระงาน สนับสนุน มีมากเกินไป ขาดแคลนอัตรากำลังครู 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 4) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน และ 5) ด้านคุณภาพการศึกษา 2. ในการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง และการยืนยันรูปแบบเบื้องต้น นั้น รูปแบบ มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ มี 3 องค์ประกอบย่อย 2) การจัดการเรียน

การสอน มี 4 องค์ประกอบย่อย 3) การบริหารการเรียนการสอน มี 11 องค์ประกอบย่อย และ 4) การวัดและประเมินผล มี 3 องค์ประกอบย่อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

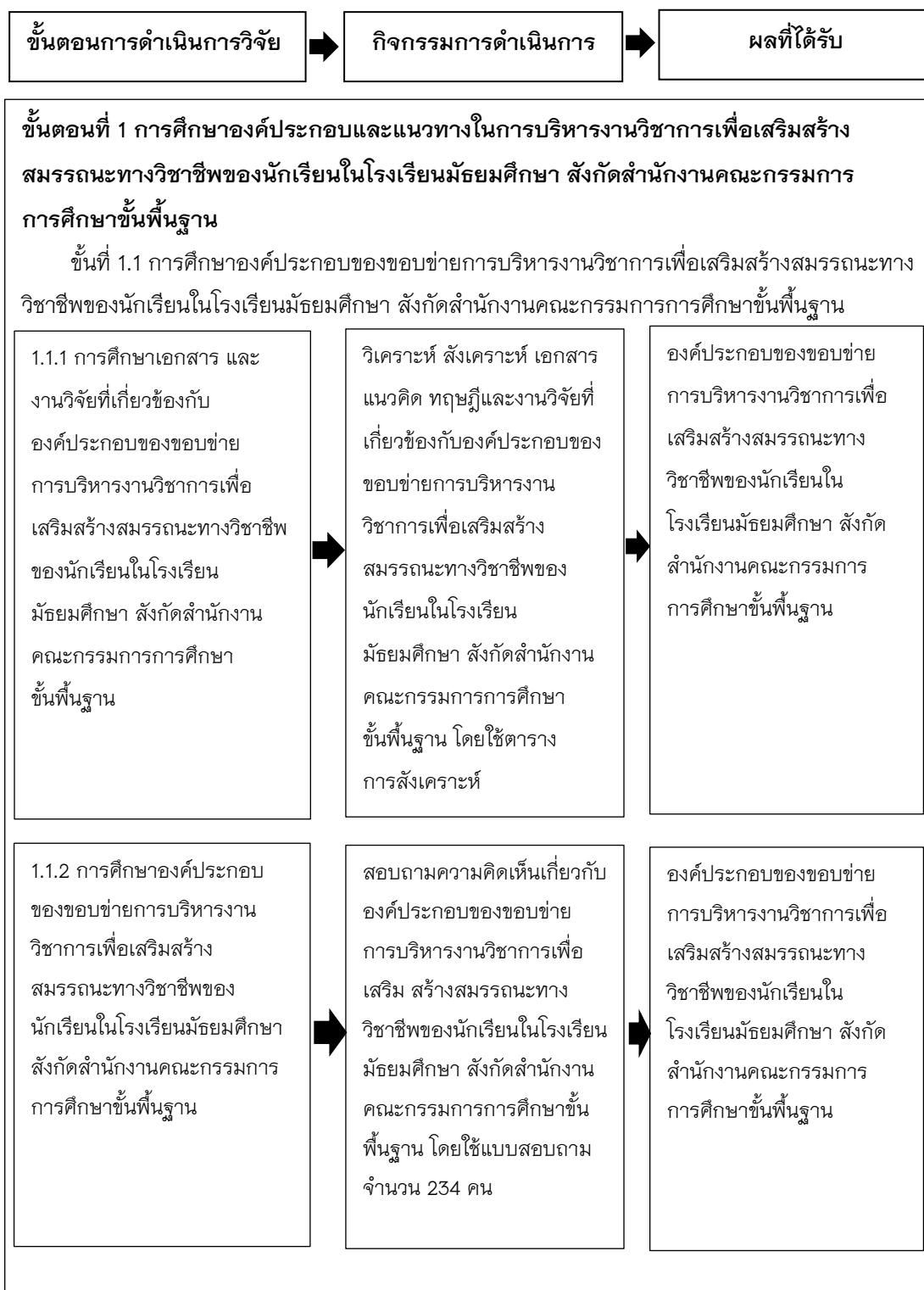
รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

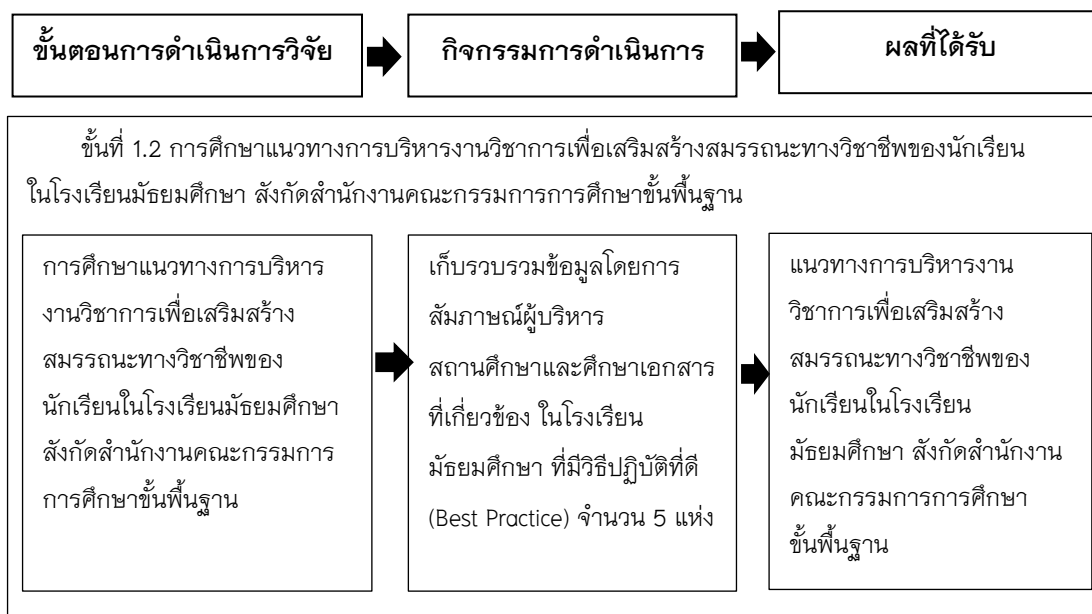
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังแสดงในภาพ 5-8

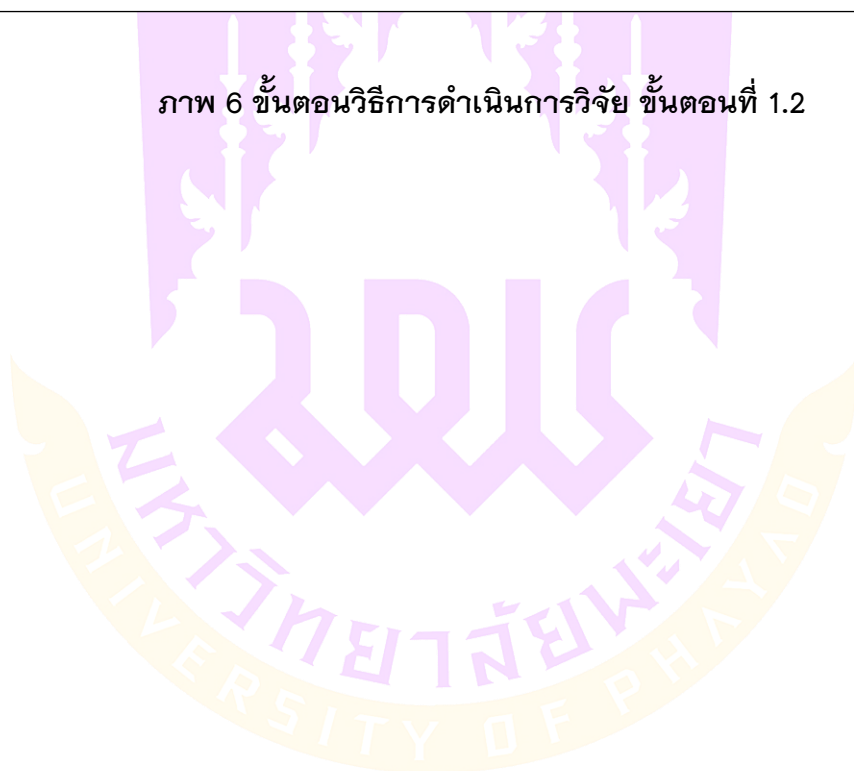

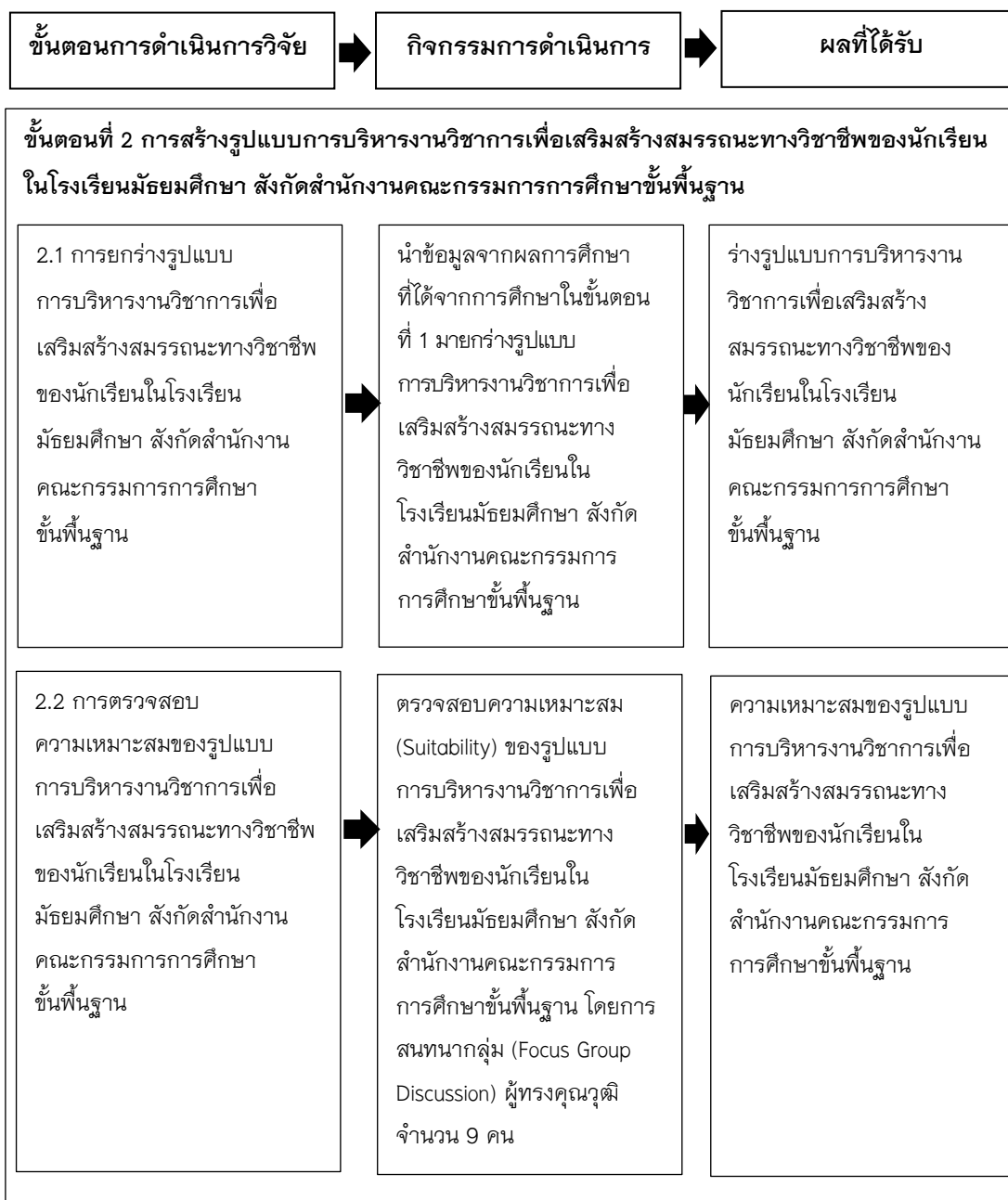

ภาพ 5 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1.1

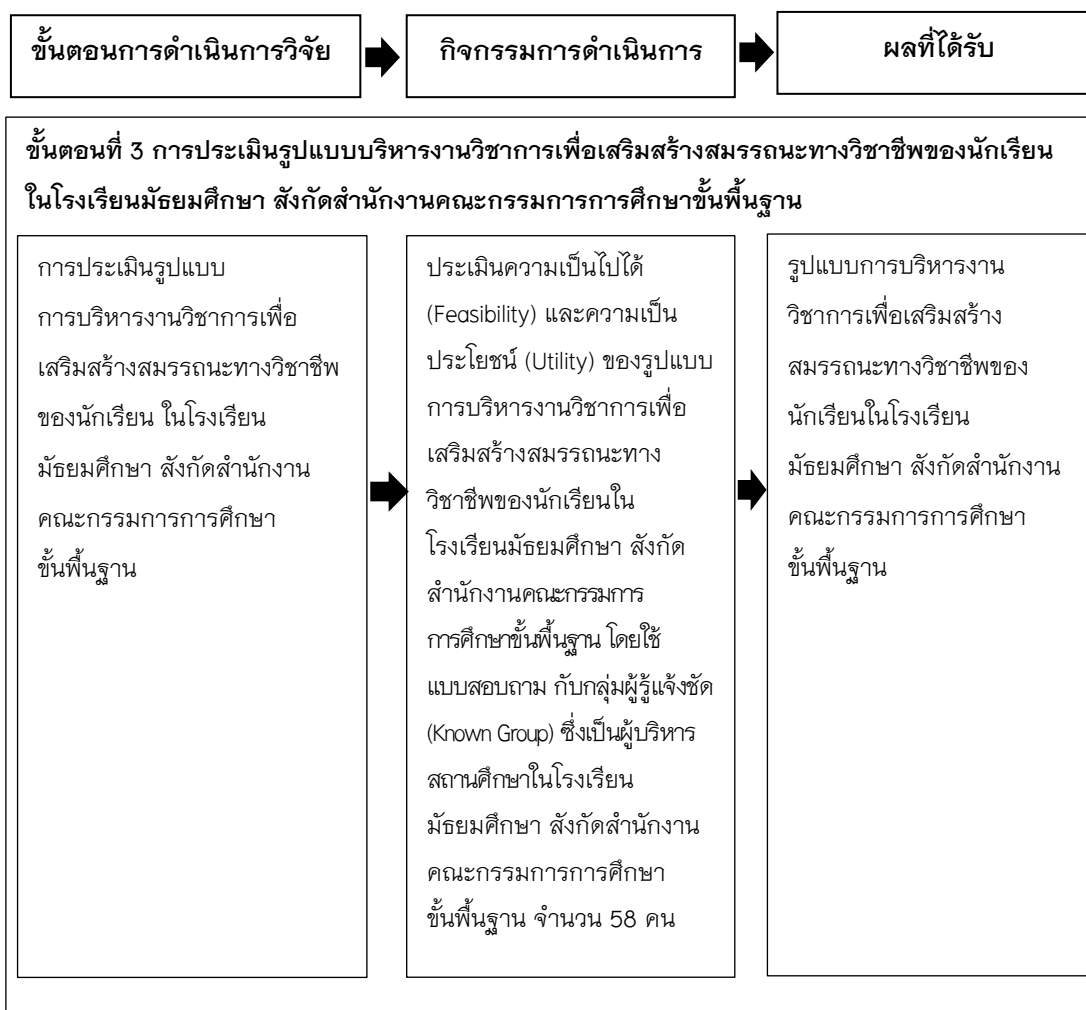

ภาพ 6 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1.2

ภาพ 7 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2

ภาพ 8 ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตารางบันทึกการวิเคราะห์ การสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและ ต่างประเทศที่เผยแพร่เป็นเอกสาร ตำรา หรือเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวกับ องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ สรุปประเด็นและนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

2. การศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 4 เขตพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34-37 จำนวน 192 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 192 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 192 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 192 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 576 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 4 เขตพื้นที่ คือ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34-37 จำนวน 78 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 78 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 78 คน และครูหัวหน้ากลุ่ม

สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 78 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 234 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากร จำนวน 576 คน เทียบขนาดที่จำนวน 600 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการแบ่งกลุ่ม

สพม.	จังหวัด	จำนวนโรงเรียน				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			
		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ	รวม	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ	รวม
สพม.34	เชียงใหม่	7	11	16	34	3	5	7	15
	แม่ฮ่องสอน	2	3	3	8	1	1	1	3
สพม.35	ลำพูน	10	2	3	15	4	1	1	6
	ลำปาง	19	4	7	30	8	2	3	13
สพม.36	พะเยา	6	10	2	18	2	4	1	7
	เชียงราย	18	15	8	41	7	6	3	16
สพม.37	แพร่	7	6	3	16	3	2	1	6
	น่าน	22	3	5	30	9	1	2	12
รวม		91	54	47	192	37	22	19	78

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะ

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ปฏิบัติ มากที่สุด	ระดับ 5 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ มากที่สุด
ปฏิบัติ มาก	ระดับ 4 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ มาก
ปฏิบัติ ปานกลาง	ระดับ 3 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ปานกลาง
ปฏิบัติ น้อย	ระดับ 2 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ น้อย
ปฏิบัติ น้อยที่สุด	ระดับ 1 หมายถึง มีเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2) จัดทำร่างแบบสอบถามโดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษา

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนี้

5.1) รศ.ดร.ปกรณ์ ประจัญบาน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

5.2) รศ.ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

5.3) ดร.ปรมิินทร์ อริเดช คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่

5.4) ดร.พูนชัย ยาวีราข อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่

5.5) ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม
จังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษาเชี่ยวชาญ

6) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิง
เนื้อหา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index
of Item Objective Congruence: IOC) และกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้อง และมีความ
ตรงเชิงเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้อง และมีความ
ตรงเชิงเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่มีความสอดคล้อง และ
ไม่มีความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้สูตรการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective
Congruence Index: IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2546, หน้า 220)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

พิจารณาเลือกรายการคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และ
ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากคำถาม 104 ข้อ มีช่วงของค่า IOC
ตั้งแต่ 0.60–1.00 ตัดข้อที่มีเนื้อหาซ้ำหรือใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 94 ข้อ

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา, ครูหัวหน้างานวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.99

8) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

2.3.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและซองบริการตอบกลับทางไปรษณีย์ และทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการตอบแบบสอบถาม

2.3.3 ผู้วิจัยติดตามรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งคืนมาทั้งด้วยตนเอง หรือบริการตอบกลับทางไปรษณีย์หรือตอบกลับทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

2.3.4 นำแบบสอบที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลในการตอบแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

2.4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.4.2 ข้อมูลองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ เพื่อแปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2543) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติน้อยที่สุด

พิจารณาเลือกข้อมูลองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่า เหมาะสม

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยใช้การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ได้แก่ การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นต้นแบบด้านการส่งเสริมสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย

1.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม จังหวัดพะเยา โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี จังหวัดเชียงราย โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่

1.2 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ไม่ได้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย กรมการปกครองท้องถิ่น

2. การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียน ดังนี้

2.1 เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่เป็นแหล่งศึกษาดูงาน หรือได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำหรือโรงเรียนต้นแบบในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 เป็นโรงเรียนที่มีผลงานด้านการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำที่ได้เผยแพร่ นำเสนอผลงานหรือจัดนิทรรศการแสดงผลงานในระดับประเทศ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามองค์ประกอบของขอบข่ายทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน 2) จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน 3) แนวทาง กระบวนการวิธีดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ใน 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านอื่น ๆ 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย

1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ชื่อโรงเรียน ระดับชั้นที่เปิดสอน จำนวนนักเรียน จำนวนครูและบุคลากร 2) สมรรถนะทางวิชาชีพที่โรงเรียนจัด 3) ระดับชั้นที่จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ และ 4) การจัดหลักสูตรและรายวิชา

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน 2) จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน 3) แนวทาง กระบวนการ วิธีดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ใน 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านอื่น ๆ 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

3.2.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อความถามและความชัดเจนของภาษา

3.2.3 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยกำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ตาราง 3 แสดงแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรม	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1. พบผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอ อนุญาตเก็บข้อมูลและชี้แจง วัตถุประสงค์และแนวทาง ในการเก็บข้อมูล	1. สัมภาษณ์ โดยใช้แบบ สัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา แผนปฏิบัติการ ประจำปี โครงสร้าง
2. สัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับ แนวทางในการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน	2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียน	การบริหารงาน หลักสูตรสถานศึกษา เอกสารการวัดผล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ แนวทางและเงื่อนไขความสำเร็จ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	มัธยมศึกษา	ประเมินผล รายงาน การประชุม ฯลฯ

รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละวิธี มีดังนี้

1. การสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โดยส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ล่วงหน้า เพื่อให้ทราบแนวคำถามและเตรียมพร้อมสำหรับการให้ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (Informal Interview) ให้ผู้ให้ข้อมูลตอบอย่างอิสระภายใต้โครงสร้างคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยจดบันทึกและบันทึกเทป โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 10-15 กรกฎาคม 2563 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ได้ครบทุกคนตามจำนวนที่กำหนด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยศึกษา และวิเคราะห์เอกสารสำคัญของโรงเรียน ประกอบด้วย แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี สารสนเทศโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา สรุปรายงานโครงการ/กิจกรรม รายงานการประชุม คำสั่ง วารสารประชาสัมพันธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ ได้จากการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 วิธี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็น จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปเป็น องค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลจากผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบ การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นำร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความเหมาะสม

3. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ

บริหารสถานศึกษาหรือด้านการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ จำนวน 9 คน โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร การศึกษาหรือด้านการบริหารจัดการศึกษาและด้านการวิจัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีคุณวุฒิ การศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยและประเมินผลการศึกษา อดีตอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณชาติ ประธานหลักสูตรการศึกษาดุขฎีบัณฑิต และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัย การศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือ ผู้บริหารการศึกษา ที่ทำหน้าที่หรือมีประสบการณ์ในการกำกับดูแลนโยบาย มีบทบาทในการ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา และมีคุณวุฒิ การศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน ได้แก่

1. ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.อภิวัฒน์ กันศรีเวียง รองศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย
3. ดร.ศิริพันธ์ ขวัญอ่อน อดีตศึกษาธิการจังหวัดแพร่ และประธานคณะกรรมการ สกสค.จังหวัดแพร่
4. ดร.ธวัช ชุมชอบ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม และผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย
 2. ดร.อัครเดช ยมภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
 3. ดร.วันสว่าง สิงห์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงราย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1.1 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3 แบบประเมินความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง รูปแบบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบปลายเปิด (Open Form)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการจัดสนทนากลุ่ม

2.2.2 จัดทำประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม โดยกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มจากร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนในการใช้ภาษา

2.2.4 นำประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่ม โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3.3 ผู้วิจัยจัดเตรียมความพร้อมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้ง จัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3.4 ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2564 เวลา 09.00 น.–12.00 น. โดยใช้ระบบ Zoom Meeting

3.5 ทำการเก็บข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูล ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิจากฉันทามติในการสนทนากลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบประเมินความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 102) ดังนี้

- 4.50–5.00 ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 3.51–4.50 ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก
- 2.51–3.50 ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.51–2.50 ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย
- 1.00–1.50 ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 2) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 58 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 38) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์ร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 192 คน จากโรงเรียน จำนวน 192 แห่ง และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบการบริหาร

งานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ (Feasibility) และ
ความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง
วิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาหลักการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน
คุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 สร้างแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ข้อมูล
พื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของรูปแบบการบริหารงาน
วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2.5 จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการเก็บข้อมูล โดยแนบเอกสารดังนี้

3.2.1 รูปแบบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.2 แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ผู้วิจัยติดตามรวบรวมแบบประเมินที่ส่งคืนมาด้วยตนเองและนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543, หน้า 102) ดังนี้

4.51-5.00 ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 ระดับ 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 ระดับ 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 ระดับ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ ตารางบันทึกการวิเคราะห์ การสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) จัดหมวดหมู่ สรุปประเด็น ซึ่งผลการศึกษาได้ประเด็นขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านที่ 3 การวัดผลประเมินผล

ด้านที่ 4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านที่ 6 การนิเทศการศึกษา

ด้านที่ 7 การแนะแนว

ด้านที่ 8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ด้านที่ 9 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ได้ข้อมูลตอบกลับที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 93.16 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	126	57.80
หญิง	92	42.20
รวม	234	100
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	1.38
30-40 ปี	25	11.47
41-50 ปี	87	39.90
51-60 ปี	103	47.25
รวม	234	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
3. บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
ผู้บริหารสถานศึกษา	72	33.00
ครูหัวหน้างานวิชาการ	73	33.50
ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการงานอาชีพ	73	33.50
รวม	234	100
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
1-3 ปี	8	3.70
4-6 ปี	24	11.00
7-9 ปี	15	6.90
10 ปีขึ้นไป	171	78.40
รวม	234	100
5. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	53	24.31
ปริญญาโท	157	72.02
ปริญญาเอก	8	3.67
รวม	234	100

จากตาราง 4 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.80 เพศหญิง ร้อยละ 42.20 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.25 รองลงมาคือ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.90 บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เป็นครูหัวหน้างานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 33.50 ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการงานอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 33.50 และผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.00 ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 78.40 ด้านวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 72.02

2.2 ความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในภาพรวมทุกด้าน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.35	0.59	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.26	0.60	มาก
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.18	0.63	มาก
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	4.24	0.66	มาก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.98	0.66	มาก
6. การนิเทศการศึกษา	4.21	0.70	มาก
7. การแนะแนว	4.23	0.68	มาก
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในและมาตรฐาน การศึกษา	3.71	0.25	มาก
9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.35	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.17	0.53	มาก

จากตาราง 5 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่าย การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.53) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) และการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.60) และการแนะแนว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.68)

ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.25)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนไว้อย่างชัดเจน	4.41	0.69	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ	4.19	0.82	มาก
3. สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	4.39	0.70	มาก
4. สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและท้องถิ่น	4.34	0.74	มาก
5. สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.25	0.82	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
6. สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น ที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.37	0.75	มาก
7. สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่ผู้เรียน	4.44	0.71	มาก
8. สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจอย่างชัดเจน	4.42	0.78	มาก
9. สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สนองต่อความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น อย่างชัดเจน	4.30	0.77	มาก
10. สถานศึกษาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.35	0.68	มาก
11. ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.39	0.64	มาก
12. ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.45	0.65	มาก
13. ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.37	0.68	มาก
14. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ	4.28	0.77	มาก
15. สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	4.35	0.59	มาก

จากตาราง 6 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษา มีการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.71) และสถานศึกษากำหนดแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษา จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.82)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างชัดเจน	4.33	0.67	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ	3.98	0.93	มาก
3. สถานศึกษามีการวางแผน จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพ	4.35	0.71	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน	4.39	0.74	มาก
5. ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	4.33	0.68	มาก
6. ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน	4.31	0.62	มาก
7. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนโดยใช้วิทยากรภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	4.10	0.80	มาก
8. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	4.07	0.86	มาก
9. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานประกอบการ แหล่งฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	4.30	0.67	มาก
10. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะค่ายวิชาชีพหรือกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	3.99	0.93	มาก
11. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพตามหลักสูตร	4.30	0.69	มาก
12. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักเรียนเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน	4.34	0.66	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
13. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน	4.42	0.64	มาก
14. ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน	4.39	0.64	มาก
15. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ	4.31	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.60	มาก

จากตาราง 7 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.60) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.64) และครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.93)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนอย่างเป็นชัดเจน	4.09	0.98	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ	4.06	0.97	มาก
3. สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและส่งเสริมให้ครู ดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ	4.42	0.62	มาก
4. ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แผนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	4.37	0.78	มาก
5. ครูผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถ ประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	4.40	0.75	มาก
6. ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน ให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	3.95	0.83	มาก
7. ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการ ประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของ ผู้เรียน	4.46	0.70	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
8. ครูผู้สอนสร้างความสุขในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน	4.28	0.82	มาก
9. ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน ให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	3.90	0.76	มาก
10. ครูผู้สอนจัดทำเอกสารหลักฐาน สรุปผลการวัดและประเมินผล จัดทำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา	4.24	0.84	มาก
11. สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์และผลการเรียนด้านวิชาชีพของผู้เรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษากำหนด	3.87	0.87	มาก
12. สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศ ติดตามและวิเคราะห์ผลการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ	4.20	0.84	มาก
13. สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.13	0.86	มาก
รวมเฉลี่ย	4.18	0.63	มาก

จากตาราง 8 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.63) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.70) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลโดยเน้นการประเมิน

ตามสภาพจริงจากกระบวนการการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.62) ครูผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.97)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.27	0.71	มาก
2. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน อย่างเป็นระบบ	4.21	0.79	มาก
3. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ	4.16	0.63	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียน การสอนและเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้ เพียงพอและเหมาะสม	4.20	0.81	มาก
5. สถานศึกษามีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.34	0.77	มาก
6. สถานศึกษาพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ให้เพียงพอและเอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	4.21	0.83	มาก
7. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.23	0.74	มาก
8. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.40	0.71	มาก
9. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.22	0.71	มาก
10. สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้าน การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาางานอย่าง ต่อเนื่อง	4.18	0.86	มาก
รวมเฉลี่ย	4.24	0.66	มาก

จากตาราง 9 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.71) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.77) และสถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.63)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน	3.93	0.66	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	3.90	0.85	มาก
3. สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.06	0.76	มาก
4. สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.03	0.72	มาก
5. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.00	0.74	มาก
6. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	3.98	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย	3.98	0.66	มาก

จากตาราง 10 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.66) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.76) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.72) และสถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.85)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.18	0.77	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.17	0.77	มาก
3. สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.26	0.76	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการสร้าง เครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้	4.25	0.70	มาก
5. สถานศึกษามีกระบวนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่องและ ทัวถึง	4.22	0.79	มาก
6. สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการนิเทศ และเครื่องมือ นิเทศการศึกษาให้มีความคุณภาพ	4.19	0.78	มาก
7. สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการ นิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนา	4.18	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	4.21	0.70	มาก

จากตาราง 11 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่าย การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการนิเทศ การศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.70) โดยองค์ประกอบที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.76) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามี การดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการ สร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.70) และสถานศึกษา มีกระบวนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีความคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบ ที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่องและทั่วถึง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.77)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการแนะแนว

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.27	0.79	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ	4.05	0.93	มาก
3. สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และชุมชน อัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อจัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ และพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ	4.25	0.68	มาก
4. สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน การวัดความถนัดบุคลิกภาพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ	4.23	0.70	มาก
5. สถานศึกษามีการสำรวจและค้นหาความสนใจและความถนัดด้านอาชีพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักตนเองในทุกด้าน	4.21	0.79	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความเคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
6. สถานศึกษามีการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน	4.23	0.72	มาก
7. สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.71	มาก
8. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ	4.28	0.75	มาก
9. สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ	4.28	0.72	มาก
10. สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล การดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา	4.25	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.68	มาก

จากตาราง 12 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการแนะแนวมีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.68) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.71) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75) และสถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารมอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.93)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.22	0.68	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ	2.08	0.40	น้อย
3. สถานศึกษามีการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายความสำเร็จและตัวชี้วัดด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	3.33	0.73	ปานกลาง
4. สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	4.09	0.37	มาก
5. สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.44	0.71	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
6. สถานศึกษามีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพของการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างเป็นระบบ	3.71	0.71	มาก
7. สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป	4.06	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	3.71	0.25	มาก

จากตาราง 13 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.25) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.71) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.68) และสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 2.08$, S.D. = 0.40)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นต่อ
 เหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อ
 เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการประสานความร่วมมือ
 ในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างชัดเจน	4.37	0.75	มาก
2. สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ	4.19	0.82	มาก
3. สถานศึกษามีการประสานงาน และสร้างการมีส่วนร่วมกับ บุคลากรในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	4.34	0.74	มาก
4. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและการมี ส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียน ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.45	0.65	มาก
5. สถานศึกษามีการประสานงานสร้างเครือข่าย และการมี ส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา สถาบัน อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กร ภาคเอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ ในการเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน	4.42	0.78	มาก
6. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วน ในการจัดทำแผนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.25	0.82	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
7. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และ การมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.41	0.69	มาก
8. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและ การมีส่วนร่วมกับการใช้วิทยากร สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานฝึกประสบการณ์ สถานประกอบการ เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.30	0.77	มาก
9. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.35	0.68	มาก
10. สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและ การมีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล การจัดการเรียนการ สอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.39	0.70	มาก
11. สถานศึกษามีกระบวนการติดตามและประเมินผล การดำเนินการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบและนำผลไป ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา	4.39	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.35	0.60	มาก

จากตาราง 14 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่าย
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ด้านการประสาน
ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.60) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามี
การประสานงาน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของ
โรงเรียนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65)
สถานศึกษามีการประสานงานสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น
รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กร

ภาคเอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.78) และสถานศึกษา มีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหาร งานวิชาการเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.82)

จากผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถาม โดยพิจารณาประเด็นองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากขึ้นไป พบว่าจำนวนองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

ตาราง 15 แสดงจำนวนองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	จำนวนองค์ประกอบ (ประเด็น)
1. การพัฒนาหลักสูตร	15
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	15
3. การวัดผลประเมินผล	13
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	10
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	6
6. การนิเทศการศึกษา	7
7. การแนะแนว	10
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	5
9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น	11
รวม	92

จากตาราง 15 พบว่า องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 ด้าน และองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 92 องค์ประกอบ

ตอนที่ 1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง มีผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนที่ 1 เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 450 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 233 คน หญิง จำนวน 217 คน มีจำนวนครูและบุคลากรรวม 48 คน โดยบริบทของนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคีเป็นเด็กชาวเขา มีโอกาสในการเรียนต่อน้อย ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารจึงมีหลักคิดด้านการเรียนการสอนเพื่อสร้างนวัตกรรมด้านอาชีพมุ่งพัฒนาให้เด็กสามารถเป็นผู้ประกอบการ มากกว่าการมีทักษะอาชีพที่สามารถประกอบอาชีพได้ การจัดการเรียนการสอนเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริง มีหลักการบริหารสำคัญ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม ทั้งภายใน และภายนอก (ชุมชน ผู้ปกครอง) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ กระบวนการเรียนการสอนที่ครบวงจร PDCA หลักการพัฒนาตามวงจรการทำงานแบบ DAI และ Coaching การสนับสนุน ช่วยเหลือ โดยโรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะเฉพาะในอาชีพนั้น ๆ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ อุปนิสัย คุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น ทำเป็น คิดได้ ขายเป็น ชยัน ซื่อสัตย์ อดทน มุ่งมั่น กตัญญู ทักษะด้านการสื่อสารภาษา และเทคโนโลยี เพื่อการประกอบอาชีพ ในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะวิชาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเองได้ ประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ดำเนินการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา โดยวางพื้นฐานให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักอาชีพที่หลากหลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดแผน

การเรียนด้านอาชีพตามสาขาวิชาชีพ โดยมีสาขาวิชาชีพที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการเกษตร, คหกรรม, หัตถกรรม, งานช่าง, งานบัญชี เป็นต้น การเรียนการสอนผ่านกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ รายวิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพ รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมชุมนุม/ชมรม ค่าวิชาชีพ ซึ่งมีจุดเด่นที่น่าสนใจ คือ โรงเรียนสามารถฝึกทักษะวิชาชีพให้กับนักเรียนและสามารถสร้างรายได้หรือสร้างมูลค่าจากอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนมีอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียนและสามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นและมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการได้ เมื่อจบการศึกษา

โรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย-ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 1,867 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 936 คน หญิง 931 คน จำนวนครูและบุคลากรรวม 139 คน บริบทของโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีจุดเน้นด้านการค้าขาย การลงทุน การขนส่งโลจิสติก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ ผู้ประกอบอาชีพให้ทำเป็น ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจด้านอาชีพเพื่อนำไปต่อยอดประกอบอาชีพในอนาคต โดยจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีหลักสูตรด้านอาชีพที่หลากหลาย ในรายวิชาเพิ่มเติม นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนเตรียมอาชีพ จัดแผนการเรียนศิลปศักยภาพด้านอาชีพ โดยเน้นด้านการค้าการลงทุน ได้แก่ หลักสูตรกาแฟสด และเบเกอรี่ หลักสูตรศูนย์บ่มเพาะนักธุรกิจน้อย หลักสูตรบริษัทสร้างการดี หลักสูตรไอซีทีดิจิทัลคลาสรูม หลักสูตรการเสริมสวย หลักสูตรสอนขับรถยนต์ หลักสูตร Computer Skill ata Child หลักสูตรมวยไทย หลักสูตรยุวมัคคุเทศก์ หลักสูตร RPG15 Academy หลักสูตรช่างยนต์ช่างก่อสร้าง เป็นต้น ผลการดำเนินงานส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ อาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ มีทักษะอาชีพ มีเจตคติที่จะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ในการดำรงชีวิตทันต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถนำความรู้ด้านอาชีพและเทคโนโลยีไปต่อยอดสร้างอาชีพในอนาคตได้

โรงเรียนที่ 3 เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 550 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 202 คน หญิง 348 คน จำนวนครูและบุคลากร รวม 48 คน สภาพบริบทเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลางประจำตำบล เป็นโรงเรียนคู่ขนานนำร่องการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพตามนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึง

ความสำคัญและเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สำรวจความสนใจ ความถนัดและมองเห็นเส้นทางในการชีวิตในอนาคต เพื่อวางแผนการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยโรงเรียนได้ปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามการจัดการศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบการจัดการศึกษาประกอบด้วย 1) รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น เพื่อฝึกฝนทักษะเบื้องต้นของสมรรถนะอาชีพที่สนใจเพื่อนำไปสู่การค้นพบตัวเองว่าเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพใด การจัดวิชาอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม โดยเปิดสอนสมรรถนะด้านอาชีพใน 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรม และคหกรรม 2) การจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษา ได้แก่ สาขาช่างยนต์ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาช่างไฟฟ้า 3) รูปแบบเตรียมความถนัดทางสาขาวิชาชีพและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา โดยจัดรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อรองรับการศึกษาต่อกลุ่มความถนัด 9 กลุ่มสาขาวิชาชีพในการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ) แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (กลุ่มวิทยาศาสตร์กายภาพ-ชีวภาพ) แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (กลุ่มเกษตรศาสตร์) แผนการเรียนสถาปัตยกรรมศาสตร์ แผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ แผนการเรียนวิชาชีพครู แผนการเรียนสถาปัตยกรรมศาสตร์ และแผนการเรียนรวมเหล่า 4) รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ ธุรกิจพอเพียง นำเอาทักษะความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาใช้พัฒนาการประกอบการ และสร้างธุรกิจขึ้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง นำมาใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพ

โรงเรียนที่ 4 เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 823 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 212 คน หญิง 611 คน จำนวนครู และบุคลากรรวม 63 คน สภาพบริบทของนักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนด้อยโอกาสทางการศึกษาที่มีพื้นฐานด้านการเรียนต่ำ พบว่า นักเรียนมากกว่า 70% มีปัญหาในด้านการเรียนในสายสามัญ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันส่งเสริมให้นักเรียนเรียนในสายอาชีพมากขึ้น แนวโน้มของตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานในสายอาชีพมากกว่า และบริบทของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านวิชาชีพ เช่น มีแม่แจ่มโมเดล เพื่อการสร้างอาชีพในท้องถิ่น ผู้บริหารมีหลักการบริหาร โดยการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพ ทั้งในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และสร้างภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนด้านการส่งเสริมสมรรถนะด้านอาชีพ (ธนาคารเพื่อการเกษตร วิสาหกิจชุมชน

มูลนิธิรักษดิน รักรักษ์น้ำ ส่วนราชการในอำเภอ ฯลฯ) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความชำนาญในอาชีพ 1 คน 1 อาชีพ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน นักเรียนต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในวิชาชีพนั้น ๆ หรือมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น ๆ เช่น สมรรถนะด้านการเกษตรวิธีใหม่ ที่นำเทคโนโลยีมาผสมผสาน, สมรรถนะด้านงานช่าง, สมรรถนะด้านงานบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพในระดับประถมศึกษาใช้วิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักอาชีพที่หลากหลายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้วิธีการจัดหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมอย่างหลากหลายเพื่อให้ นักเรียนได้ค้นพบตัวเอง ใช้การจัดหลักสูตรโดยนักเรียนสามารถเลือกเรียนในลักษณะ Shopping list และการอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเพิ่มสมรรถนะให้กับนักเรียน ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดหลักสูตรใน 2 แนวทาง ได้แก่ กลุ่มแผนการเรียน แผนกวิชา และจัดหลักสูตรทวิศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอว.) โดยการรวมกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในอาชีพเดียวกัน รวมกลุ่มกันเพื่อฝึกทักษะและสมรรถนะด้านอาชีพและสร้างรายได้ระหว่างเรียน

โรงเรียนที่ 5 เป็นโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย-ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 2,793 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 1,824 คน หญิง 1,498 คน จำนวนครูและบุคลากร รวม 246 คน มีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทำให้นักเรียนภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จในหลายเรื่อง โดยเฉพาะมีนักเรียนหลายคนที่ดีเยาวชนแห่งชาติ ทีมสโมสรฟุตบอลอาชีพต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งนักเรียนก็ประสบความสำเร็จในการแข่งขันทางวิชาการหลายรายการ ทั้งนี้ สิ่งที่ทำให้โรงเรียนแห่งนี้มีความน่าสนใจมาก คือ รูปแบบอาคารและห้องเรียนต่าง ๆ ที่มีสีสันและรูปแบบการตกแต่งที่มีความสวยงาม สีสันหลากหลาย และไม่ซ้ำแบบกันในแต่ละห้อง รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีการใช้หนังสือเรียน นักเรียนจึงไปเรียนด้วยสมุดจด ส่วนสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มีอยู่ให้ห้องเรียน โดยใช้ทั้งหนังสือนอกเวลา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ตออนไลน์ ครูสอนภายในห้องเรียน ฯลฯ เข้าใจศักยภาพของเด็กทุกคน เปิดให้นักเรียนเลือกเรียนตามศักยภาพ (ลู่วิ่ง) โดยจัดหลักสูตร 3 หลักสูตร 14 โปรแกรมวิชา หลักสูตรแรกเป็นหลักสูตรปกติ ให้เด็กที่มีอัจฉริยภาพด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านอื่น ๆ ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ อีกหลักสูตรเป็นด้านภาษา เน้นที่ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และหลักสูตรกีฬา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

ด้านฟุตบอล วอลเลย์บอล และกีฬาด้านอื่น ๆ ได้พัฒนาเต็มเต็มศักยภาพตนเองสู่ความเป็นเลิศ และนักกีฬาอาชีพ โดยเราจะติดตามให้ครูผู้สอนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับวิธีการหรือกระบวนการ มากกว่าข้อมูลหรือเนื้อหา มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักรู้ มีเหตุมีผลมากขึ้น หรือที่เรียกว่า Thinking School หนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา โดยสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์เป็นสำคัญ โดยมีหลักสูตรมากถึง 14 โปรแกรม หลักสูตร ได้แก่

1) หลักสูตรพิเศษภาษาอังกฤษ (English Program: EP) เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา

2) หลักสูตรปกติ (General Program) เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1) ห้องเรียนเตรียมแพทย์-วิศวะ (Genius Science-Math: GSM)

2.2) ห้องเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (Talented Science-Math: TSM)

2.3) ห้องเรียนภาษาอังกฤษ (Talented English Program: EP)

2.4) ห้องเรียนภาษาจีน (Talented Chinese Program: TCP)

2.5) ห้องเรียนทั่วไป (Talented General Program: TGP)

2.6) ห้องเรียนผู้นำแห่งการพัฒนา (Citizen Empowerment Program: CEP)

2.7) ห้องเรียนเตรียมความพร้อมสู่สี่เหล่าทัพ (Pre-Cadet: PCD)

2.8) ห้องเรียนเตรียมความพร้อมสู่ผู้บริหารธุรกิจ (Pre-Mini Master of Business Administration: Pre-Mini MBA)

2.9) ห้องเรียนความเป็นเลิศด้านธุรกิจค้าปลีก (Retail Management Program: RMP)

2.10) ห้องเรียนเตรียมครูทายาท (Pre-Educator Program: PEP)

2.11) ห้องเรียนดนตรี ศิลปะ การแสดง (Performing Art Program: PAP)

2.12) ห้องเรียนการจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร (Smart Chef Program: SCP)

2.13) ห้องเรียนเตรียมพาณิชย์นาวี (Merchant Marine Program: MMP)

3) หลักสูตรอัจฉริยะภาพทางด้านกีฬา (Excellent Sports: E-Sport)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ จำนวน 5 โรงเรียน สามารถสังเคราะห์แนวทางในการบริหารงานวิชาการตามองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้ดังนี้

2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่น โดยไม่ทิ้งถิ่นฐานที่อยู่ ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มุ่งสอนอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนและเน้นการลงมือฝึกทักษะอาชีพแบบปฏิบัติจริง การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงานการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ และหารายได้ระหว่างเรียน เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความขยัน อดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบมีคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพ และสร้างโอกาสในการเรียนรู้อาชีพแก่ผู้เรียน

2.2 จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าแต่ละโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันไปตามบริบทของสถานศึกษา โดยมีประเด็นจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่าการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้นักเรียน มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

2.3 แนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมีแนวทาง ดังนี้

2.3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อวางแผนในจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นหรือบริบทของพื้นที่
- 2) การคัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพบริบท
- 3) จัดทำโปรแกรมการเรียนรู้รองรับประเภทและสาขาวิชาชีพ หรือกลุ่มสาขาวิชา ปรับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ในรายวิชาเพิ่มเติม

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติมต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับความถนัดทางทักษะและสมรรถนะทางอาชีพ และความถนัดทางสาขาวิชาชีพ ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกัน และรองรับพื้นฐานการศึกษาต่อในประเภทและสาขาตามหลักสูตรของอาชีวศึกษา หรือกลุ่มสาขาวิชาตามหลักสูตรของอุดมศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้นควรจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่อิงหน่วยสมรรถนะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นลักษณะกลุ่มสมรรถนะย่อยแบบหลากหลายสาขาวิชาชีพ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นลักษณะหน่วยสมรรถนะที่เฉพาะสาขาของประเภทวิชาชีพมาก งานหลักสูตรนำไปจัดทำความร่วมมือใช้หลักสูตรด้านอาชีพกับหน่วยงาน ใน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 หลักสูตรรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้น และกลุ่มวิชาที่เป็นพื้นฐาน ความรู้ของรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 จัดรายวิชา 1 หน่วยกิต จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพย่อยได้มากกว่า 1 สาขาของประเภทวิชาชีพ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพ 1 หน่วยกิต จัดเป็นเฉพาะทางสาขาของประเภทที่นักเรียนสนใจและมีความถนัดให้มากขึ้น สถานศึกษาจะทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สังกัดกรมการจัดหางาน หรือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 หลักสูตรทวิศึกษาหรือการเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่สนใจ มีบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบตัวตนว่ามีบุคลิกภาพ และมีความถนัดเหมาะสมกับประเภท หรือกลุ่มสาขาวิชาชีพใด แต่ถ้ามีความถนัดในสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานของความถนัดของกลุ่มสาขาวิชาชีพต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพตามประเภทและสาขาวิชาชีพที่มีความถนัดกับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ถ้าอยู่ห่างไกลควรเลือกเรียนหลักสูตรทวิศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อนักเรียนจบหลักสูตร

จะได้รับวุฒิการศึกษา 2 หลักสูตร คือ ได้รับทั้งวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวุฒิประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จะทำการประสานความร่วมมือกับวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา รวบรวมหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพตามประเภท และสาขาวิชาชีพของวิทยาลัย และสถาบันที่มีการเปิดสอนที่สอดคล้องกับความต้องการอัตรากำลังแรงงานของจังหวัดและอำเภอ จัดทำเป็นแหล่งความรู้ให้ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา และงานหลักสูตรได้นำไปประสานจัดทำความร่วมมือกับวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาดังกล่าว

ลักษณะที่ 3 หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักเรียนที่สนใจ มีบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบว่าตนเองมีบุคลิกภาพ และมีความถนัดเหมาะสมกับกลุ่มสาขาวิชาชีพที่มีพื้นฐานความรู้รายวิชาเป็นไปตามเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพตามความถนัด ตามที่สถานศึกษาจัดทำโปรแกรมการเรียนร่วมกับสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

4) จัดทำหลักสูตรวิชาเพิ่มเติมในรายวิชาชีพตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงกำหนดแนวทางในการวัดผลประเมินผล เขียนคำอธิบายรายวิชา และแนวการวัดผลประเมินผล โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติมต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับความถนัดทางทักษะและสมรรถนะทางอาชีพ และความถนัดทางสาขาวิชาชีพ ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกัน และรองรับพื้นฐานการศึกษาต่อในประเภทและสาขาตามหลักสูตรของอาชีวศึกษา หรือกลุ่มสาขาวิชาตามหลักสูตรของอุดมศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้นควรจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่อิงหน่วยสมรรถนะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นลักษณะกลุ่มสมรรถนะย่อยแบบหลากหลายสาขาวิชาชีพ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นลักษณะหน่วยสมรรถนะที่เฉพาะสาขาของประเภทวิชาชีพมากขึ้น

5) จัดทำผลการเรียนรู้และสาระสำคัญรายวิชาตามประเภทและกลุ่มสาขาวิชาชีพของรายวิชาเพิ่มเติม

ผลการเรียนรู้และสาระสำคัญรายวิชาในรายวิชาที่เป็นความถนัดตามสมรรถนะอาชีพจะถูกกำหนดตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งจะนำความสามารถที่จำเป็นสำหรับการทำงานมาใช้เป็นฐานหรือเนื้อหาของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถตามเนื้อหานั้น มีการกำหนดผลการเรียนรู้ชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรกำหนดเนื้อหา วางแผนการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล เชื่อมโยงสู่การรับรองคุณวุฒิมีเกณฑ์การปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็น

เกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนตามมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานและตามมาตรฐานด้านผลงาน วิทยาลัย หรือสถาบันในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถาบันอื่น ได้จัดทำไว้ แล้วสามารถทำความร่วมมือในการนำเอาหลักสูตรมาใช้ได้เลย ส่วนผลการเรียนรู้ และสาระสำคัญของรายวิชา ในรายวิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานความถนัดทางกลุ่มสาขาวิชาของหลักสูตร ฐานสมรรถนะอาชีพต่าง ๆ จะถูกกำหนดตามความถนัดวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ของกลุ่มสาขาวิชา หรือประเภทสาขาวิชา การจัดทำสาระสำคัญมีแนวทางดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 นักเรียนจะได้เรียนหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติม ที่เป็นหน่วย สมรรถนะย่อย ๆ แบบหลากหลาย และเมื่อขึ้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนจะได้เรียน ในหน่วยสมรรถนะในประเภท และสาขาวิชาชีพตามที่นักเรียนสนใจ ตามบุคลิกภาพ และความ ถนัดของตัวนักเรียน นักเรียนจะได้ฝึกทักษะ และสร้างสมรรถนะทางอาชีพต่าง ๆ โดยทำความร่วมมือขอใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและบุคลากรหรือวิทยากร กับศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงานจังหวัด วิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นที่จัดทำหลักสูตรฐาน สมรรถนะอาชีพระยะสั้น นำมาจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะใช้ สถานประกอบการทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนกลุ่มอาชีพอิสระเป็นสถานที่ฝึกและ ถอดประสบการณ์ให้กับนักเรียน การจัดโปรแกรมการเรียนเป็นหลักสูตรอาชีพระยะสั้น ในรายวิชาเพิ่มเติมจะจัดรองรับอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการอัตรากำลังแรงงานของจังหวัด และอำเภอ และรองรับความสนใจและบุคลิกภาพด้านอาชีพของนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่นักเรียนได้ฝึกทักษะและสร้างสมรรถนะทางอาชีพต่าง ๆ ทำใ้ นักเรียนสามารถค้นหาความถนัดของตนเองได้ดีขึ้นก่อนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจะสามารถใช้ เป็นข้อมูลการตัดสินใจเลือกเรียนในโปรแกรมการเรียนตามสาขาวิชาชีพในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเป็นสมรรถนะพื้นฐานตามกลุ่มอาชีพที่ใช้ประกอบอาชีพ ในกรณีที่ไม่ได้ศึกษาต่อ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดทำผลการเรียนรู้ และสาระสำคัญของ รายวิชาตามประเภท และสาขาวิชาชีพของหลักสูตรทวิศึกษา จะถูกปรับจากหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากสมรรถนะของรายวิชา มา เป็นผลการเรียนรู้รายวิชา ส่วนคำอธิบายรายวิชาจะถูกปรับมาเป็นสาระสำคัญของรายวิชา ซึ่งได้มี การวิเคราะห์และจัดทำเอกสารแบบเทียบเคียงรายวิชา หรือกลุ่มวิชา ของสำนักมาตรฐานของ ทั้ง 2 สำนักงานไว้ตามข้อตกลงความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้เรียบร้อยแล้วทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิทยาลัย หรือสถาบันอาชีวศึกษา สามารถนำมาใช้เป็นเอกสารประกอบการจัดทำความร่วมมือกันได้เลย

สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการจัดทำหลักสูตรเตรียมพื้นฐานความถนัดตามกลุ่มสาขาวิชาในการศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดทำผลการเรียนรู้และสาระสำคัญรายวิชา ควรให้มหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคเป็นที่เลี้ยง เนื่องจากผลการเรียนรู้และสาระสำคัญในกลุ่มสาขาความถนัดจะมีผลต่อพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาชีพที่นักเรียนจะใช้เรียนต่อ ได้แก่ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มเกษตรศาสตร์ กลุ่มบริหาร พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม เศรษฐศาสตร์ กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา กลุ่มศิลปกรรมศาสตร์ และกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งกลุ่มสาขาวิชาเหล่านี้จะถูกรองรับวิชาความถนัดทางอาชีพต่างกันไปได้แก่ วิชาความถนัดทางคณิตศาสตร์ วิชาความถนัดทางวิทยาศาสตร์ วิชาความถนัดทางวิศวกรรมศาสตร์ วิชาความถนัดทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ วิชาความถนัดทางวิชาชีพครู วิชาความถนัดทางศิลปกรรมศาสตร์ วิชาความถนัดทางภาษาต่างประเทศ (ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาอาหรับ และภาษาบาลี) ส่วนรายวิชาฝึกและถอดประสบการณ์ในวันหยุดและภาคฤดูร้อน ควรจัดทำผลการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการและมหาวิทยาลัย เพื่อให้ไปสังเกตถอดประสบการณ์ที่จะเรียนรู้อุปกรณ์ เครื่องมือ เรียนรู้คำศัพท์และภาษาเฉพาะทางของกลุ่มสาขาวิชาชีพ เรียนรู้ทักษะกระบวนการและขั้นตอนวิธีการทำงาน รวมถึงบุคลิกภาพ และทัศนคติต่ออาชีพที่จะเข้าศึกษาต่อในคณะและสาขาวิชาชีพที่เลือกโปรแกรมการเรียนนั้น ๆ

6) นำหลักสูตรไปใช้ โดยฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา และงานหลักสูตรนำไปจัดทำความร่วมมือใช้หลักสูตรด้านอาชีพกับหน่วยงาน และมีการประเมินหลักสูตรในทุก ๆ สิ้นปีการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือสถาบันทางการศึกษาด้านอาชีพ ร่วมกันพิจารณานำเอาหลักสูตรอาชีพระยะสั้นมาจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รู้จักอาชีพอย่างหลากหลายและมีการฝึก และถอดประสบการณ์ในหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้น ค้นพบตนเองว่าสนใจ และมีความถนัดในการทำงานอาชีพใดได้ดี นำไปใช้วางแผนการศึกษาต่อหรือเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพได้ โดยหลักสูตรรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้น และกลุ่ม

วิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ของรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 จัดรายวิชาจำนวน 1 หน่วยกิต จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพย่อยได้มากกว่า 1 สาขาของประเภทวิชาชีพ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพ 1 หน่วยกิต จัดเป็นเฉพาะทางสาขาของประเภทที่นักเรียนสนใจและมีความถนัดให้มากขึ้น

2. รูปแบบการจัดเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โดยความร่วมมือกับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกันพิจารณานำรายวิชาในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ในรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนขั้นพื้นฐาน และปรับรายวิชาพื้นฐานของหลักสูตรขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับรายวิชาในหมวดวิชาทักษะชีวิต และหมวดวิชาเลือกเสรีของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะทำให้นักเรียนได้ 2 วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยหลักสูตรทวิศึกษาหรือการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่สนใจ มีบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบว่ามีความถนัดและมีบุคลิกภาพ และมีความถนัดเหมาะสมกับประเภท หรือกลุ่มสาขาวิชาชีพใด แต่ถ้ามีความถนัดในสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานของความถนัดของกลุ่มสาขาวิชาต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตามประเภท และสาขาวิชาชีพที่มีความถนัด กับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ถ้าอยู่ห่างไกลควรเลือกเรียนหลักสูตรทวิศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อนักเรียนจบหลักสูตรจะได้รับวุฒิการศึกษา 2 หลักสูตร คือ ได้ทั้งวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวุฒิประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. รูปแบบการจัดเตรียมพื้นฐานความถนัดในสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา โดยความร่วมมือกับภาควิชาของสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์พื้นฐานความรู้ที่เป็นความถนัดของกลุ่มสาขาวิชาในการศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษา จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนขั้นพื้นฐาน และจัดวิชาเรียนรู้ประสบการณ์อาชีพให้สอดคล้องกับกลุ่มสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อ จะทำให้นักเรียนได้ฝึกและถอดประสบการณ์ในสถานประกอบการจริง จะทำให้นักเรียนที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียนเอง และได้เตรียมความรู้ในกลุ่มสาขาวิชาได้ตรงกับเส้นทางที่นักเรียนจะศึกษาต่อ โดยหลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักเรียนที่สนใจ มีบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบว่ามีความถนัด และมีบุคลิกภาพ และมีความถนัดเหมาะสม

กับกลุ่มสาขาวิชาชีพที่มีพื้นฐานความรู้รายวิชาเป็นไปตามเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพตามความถนัด ตามที่สถานศึกษาจัดทำโปรแกรมการเรียนร่วมกับสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

4. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ โดยโรงเรียนดำเนินการในรูปแบบของกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการรวมตัวกันของนักเรียนที่สนใจ หรือมีบุคลิกภาพด้านอาชีพแบบเดียวกัน เปิดบริษัทจำลองที่มีการจดทะเบียนทำโครงการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้า มีการวิเคราะห์ความต้องการตลาด ผลิตและจัดหาวัตถุดิบ กำหนดกระบวนการผลิตและแปรรูป สร้างกลยุทธ์การขาย การบรรจุผลิตภัณฑ์ การขาย และจัดจำหน่าย ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการประกอบการ ทำบัญชีรายรับรายจ่าย สามารถปฏิบัติจริงอย่างยั่งยืน

2.3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกและถอดประสบการณ์บนฐานวิจัย (Problem-Based Learning & Project-Based Learning: PBL)

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นไปที่การเปลี่ยนบทบาทของตัวครูจากบทบาทที่เป็นผู้สอน (Teacher) มาเป็นบทบาทผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ (Facilitator) และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ได้นำกรอบทฤษฎี QSCCS มาเป็นกรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิด Thinking School และใช้แนวคิดพหุวิทยาการ (Multidisciplinary approach) มาจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary Integration) ของคณะครูผู้สอน

จัดการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการในกิจกรรมชุมนุม เมื่อนักเรียนมีทักษะที่จะอธิบายปรากฏการณ์ให้เหตุผลตามกระบวนการและขั้นตอนการทำงานได้แล้ว นักเรียนจะเริ่มถอดความรู้จากกระบวนการและขั้นตอนของอาชีพต่าง ๆ ที่จะนำมาสู่การสร้างกระบวนการและขั้นตอนการผลิตสินค้าเพื่อการจัดทำธุรกิจการค้า โดยการรวมตัวกันของนักเรียนหลายระดับชั้นที่สนใจเรื่องธุรกิจการค้าลักษณะเดียวกัน เรียนรู้การทำงานการเป็นผู้ประกอบการในรายวิชาชุมนุม หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียน มีการสำรวจความต้องการของตลาด จัดหาแหล่งวัตถุดิบ สร้างกระบวนการแปรรูปการผลิตและบรรจุภัณฑ์ สร้างกลยุทธ์การขาย คำนวณต้นทุนการผลิตและผลกำไร

2) การพัฒนาครูผู้สอน ให้ครูได้ศึกษาและทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการของระดับชั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบทฤษฎี QSCCS จะเป็นการเรียนรู้แบบฝึกและถอดประสบการณ์ (Problem-Based Learning) และต่อยอดด้วยการจัดทำโครงการ (Project-Based Learning) และการ Train ครูผู้สอนโดยเริ่มจากเชิญครูที่มีความถนัดด้านอาชีพ ได้แก่ ครูจากวิทยาลัยเทคนิค อาชีวะ มาเป็นครูพี่เลี้ยงและให้ครูได้เรียนรู้วิธีสอนไปพร้อม ๆ กับนักเรียน

2.3.3 ด้านการวัดผลประเมินผล

1) วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยครูจะต้องพัฒนาทักษะการวัดผลตามหลักสูตรอิงมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคล โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชา เพื่อตรวจสอบประเด็นหลักความรู้ที่ตัวชี้วัดต้องการให้รู้ และระดับชั้นของพฤติกรรมที่ตัวชี้วัดต้องการวัดในหลักความรู้นั้น ตลอดจนวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าทักษะความรู้ และเจตคติของนักเรียน นำไปสู่การประเมินความสมดุลเชิงคุณภาพของผู้เรียนที่มีความสอดคล้องทิศทางเดียวกันของทักษะความถนัด เจตคติและบุคลิกภาพ และความรู้ความสามารถทางวิชา

2) ประเมินผลแบบสมดุลเชิงคุณภาพเชิงคุณภาพ โดยครูผู้สอน และครูรายวิชาจะต้องนำผลการวัดผลตามระดับชั้นของพฤติกรรมของตัวชี้วัดรายวิชา ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) มาประเมินหาความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการประเมินคุณภาพของนักเรียนรายบุคคล โดยการนำผลคะแนนของระดับชั้นตัวชี้วัดรายวิชาของแต่ละด้านมาสร้างกราฟเปรียบเทียบกัน อาจเป็นกราฟเส้น กราฟแท่ง หรือกราฟใยแมงมุม เพื่อเป็นตัวบ่งบอกความสมดุลเชิงคุณภาพของผู้เรียนรายบุคคล

3) การแปลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมินผลความสมดุลเชิงคุณภาพ นักเรียนที่มีคะแนนด้านความรู้ (Knowledge) มีคะแนนด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) ต่ำ แสดงว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้มาสร้างกระบวนการและขั้นตอนปฏิบัติได้จริง ควรให้นักเรียนลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น และนักเรียนที่มีคะแนนด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) สูง แต่คะแนนด้านความรู้ (Knowledge) ต่ำ แสดงว่านักเรียนไม่สามารถนำหลักความรู้มาอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติได้ดี ควรให้นักเรียนอ่าน และสืบค้นหลักความรู้มาอธิบายกระบวนการและขั้นตอนให้มากขึ้น

2.3.4 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

- 1) พัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ เช่น Shop ฝึกงาน, แหล่งเรียนรู้เกษตร, วัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพ, จัดสถานประกอบการจำลองในโรงเรียน, สถานประกอบการในท้องถิ่น หรือชุมชน, สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 2) จัดทำคลังแหล่งเรียนรู้ สำหรับเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาบังคับพื้นฐานแบบหน่วยเรียนรู้บูรณาการในแต่ละระดับชั้น
- 3) จัดทำคลังอาชีพในถิ่นฐาน สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติม
- 4) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการระบบบริหารจัดการโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

2.3.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 1) ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เช่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นอาชีพสำหรับนักเรียนในโครงการพัฒนาออยตุง
- 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ เช่น การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนศิลปะเพื่ออาชีพ การพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียน

2.3.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

- 1) ใช้กระบวนการนิเทศเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน (Coaching) ไม่เน้นการตรวจสอบติดตาม แต่เน้นการเยี่ยมเยือน ให้คำแนะนำช่วยเหลือ
- 2) สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้รับการนิเทศให้เกิดขึ้นในบรรยากาศของกัลยาณมิตร ก่อนจะมุ่งประเด็นการนิเทศ โดยผู้นิเทศต้องเข้าใจแนวคิดการจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี
- 3) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศ และช่วยเหลืออย่างยั่งยืน

2.3.7 ด้านการแนะแนว

- 1) จัดรายวิชาแนะแนวแนะนำลักษณะการทำงานของแต่ละอาชีพที่สำคัญ ในจังหวัดและอำเภอของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้นักเรียนรู้จักอาชีพอย่างหลากหลาย จัดนิทรรศการ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนได้สืบค้นรับรู้ลักษณะของอาชีพ

ที่สนใจในจังหวัด และอำเภอที่เป็นท้องถิ่นของนักเรียนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจให้กับตัวนักเรียน บทบาทของงานแนะแนวจะต้องประสานงานกับกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้จัดทำคลังอาชีพและสถานประกอบการเอาไว้แล้ว นำเอาสารสนเทศการแนะนำลักษณะอาชีพในเขตอำเภอและจังหวัดที่สำคัญที่สอดคล้องกับโปรแกรมการเรียนมาจัดประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบ และเป็นแหล่งความรู้ให้นักเรียนได้สืบค้นเพื่อกระตุ้นสร้างความสนใจให้กับนักเรียน

2) ประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพ โดยประเมินบุคลิกภาพนักเรียนเป็นรายบุคคลเข้าโปรแกรมการเรียนตามสาขาวิชาชีพ โรงเรียนทำความร่วมมือกับกรมการจัดหางานใช้แบบประเมินบุคลิกภาพ หรือหน่วยงานที่มีแบบประเมิน จัดทำ Career Path นักเรียนรายบุคคล

3) สำรวจความต้องการอัตรากำลังแรงงานของท้องถิ่นระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งการรู้ถึงความต้องการอัตรากำลังแรงงานในจังหวัดและอำเภอจะทำให้สามารถจัดทำโปรแกรมการเรียนในการเตรียมนักเรียนเข้าสู่เส้นทางของโลกของงานอาชีพที่จะศึกษาต่อให้สอดคล้องกับความสนใจ บุคลิกภาพ และความถนัดของตัวนักเรียนเพื่อออกมาประกอบอาชีพพัฒนาถิ่นฐานและคุณภาพชีวิตของตนเอง

2.3.8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1) งานอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ใช้กลไกระบบประกันคุณภาพการศึกษาเหมือนโรงเรียนทั่วไป

2) การกำหนดมาตรฐานด้านอาชีพของโรงเรียนอาจกำหนดเพิ่มเติมได้ตามบริบทโรงเรียน แต่ส่วนใหญ่ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความครอบคลุมด้านอาชีพอยู่แล้ว

2.3.9 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1) สร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนเปิดรายวิชาเพิ่มเติมโดยให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมใช้บุคลากร และเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกและทดสอบการณ และมิสถาบันการศึกษาต่อมาร่วมกำหนดรายวิชาและสาระสำคัญที่เป็นพื้นฐานการศึกษาต่อ

2) สร้างความร่วมมือจัดการศึกษาสนองความต้องการอัตรากำลังแรงงานในถิ่นฐานโดยเฉพาะในจังหวัดและอำเภอเป็นการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนา

ถิ่นฐานให้ผู้เรียนได้รู้จักและเห็นความสำคัญของถิ่นฐานของตนเองและสร้างเส้นทางการศึกษาที่จะประกอบอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิตในถิ่นฐานของตนเอง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในจังหวัดและอำเภอนั้น ๆ กำหนดความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนและทุกกลุ่มอาชีพ โดยเริ่มจากวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นต้นทุนเดิมมีอะไรที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดได้บ้าง ได้แก่ ทรัพยากรในท้องถิ่น ภูมิอากาศ การคมนาคม ศักยภาพคน และวิถีชุมชน ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตของคนในการประกอบอาชีพในจังหวัดและอำเภอ สถานประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงกลุ่มอาชีพอิสระที่มีอยู่ตอบสนองรองรับปัจจัยเหล่านี้กับการสร้างงานสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ดีเพียงใด จะต้องต่อยอดพัฒนาอะไรเพิ่มเติม โดยเฉพาะกำลังคนที่จะรองรับกระบวนการนำเข้าซึ่งวัตถุดิบการแปรรูป บรรจุภัณฑ์ จัดจำหน่าย และกำลังคนที่เป็นฝ่ายสนับสนุน ส่งเสริมตัวกระบวนการและคุณภาพของคน

จากข้อมูลแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการบริหารงานสำคัญ ได้แก่ กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) กระบวนการ PDSA และกระบวนการ DALI ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการ DALI ในรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยที่ทำให้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประสบความสำเร็จ ได้แก่

- 2.4.1 วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของผู้บริหาร
- 2.4.2 วิสัยทัศน์ หรือทิศทางในการส่งเสริมอาชีพที่ชัดเจนของโรงเรียน
- 2.4.3 การส่งเสริมให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านบุคลากรและวัสดุ อุปกรณ์
- 2.4.4 การสร้างความตระหนักและสร้างค่านิยมร่วมกันของคนในองค์กร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2.4.5 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การใช้ทรัพยากรที่มีในพื้นที่ทั้งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรควบคู่กับการพัฒนาอาคารสถานที่ และบูรณาการทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่ออาชีพให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ของโรงเรียน เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ หรือซ่อมแซมอาคารสถานที่

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมทักษะวิชาชีพให้กับผู้เรียน และต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ

2. การจัดสรรงบประมาณการอุดหนุนรายหัวให้กับนักเรียนในการเรียนการสอน ด้านอาชีพ ควรมียาขหัวที่มากกว่ารายหัวปกติ เนื่องจากค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการฝึกทักษะวิชาชีพมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

3. บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพขาดแคลน ควรมีการผลิตบุคลากรในด้านอาชีพให้เพียงพอและควรมีกระบวนการพัฒนาครูด้านอาชีพให้มากขึ้น

4. การสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะปัจจุบันหน่วยงานนโยบายยังคงติดตามคุณภาพการจัดการศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากกว่าผลการเรียนรู้ด้านอาชีพและการมีงานทำ โดยผู้บริหารท่านหนึ่งกล่าวว่า “ตอนแรก ๆ ครูก็กังวลว่าถ้าเอาแต่สอนอาชีพแล้วผลการสอบ O-Net ตกต่ำจะทำยังไง ผมต้องคอย ๆ อธิบายว่าถ้าเด็กจบแล้วได้คะแนนเยอะ ๆ และไม่ได้เรียนต่อ ซ้ำยังทำอะไรไม่เป็นแล้วจะเอาคะแนนไปทำอะไร ผมต้องคอย ๆ ทำความเข้าใจอยู่นาน เพื่อให้ครูคลายกังวล เพราะคะแนนสอบ O-Net ต้องใช้ในการยกระดับวิทยฐานะด้วย”

5. ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงรายบุคคล ที่ครูควรเข้าใจถึงการสอนที่เน้นอาชีพที่แท้จริง โดยเน้นที่สมรรถนะของอาชีพนั้น มากกว่ามุ่งสร้างผลิตภัณฑ์ เนื้อหาที่ใช้สอนควรทันสมัยและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต ครูต้องปลูกฝังคุณลักษณะของความขยัน อดทน มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อและคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ ด้วย ซึ่งการช่วยให้ผู้เรียนเกิดรายได้ระหว่างเรียนจะเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง สรุปได้ว่า การพัฒนา สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำางานการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะ เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ เห็นลู่ทางในการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อ

อาชีพสุจริต มีความขยัน อดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพ และสร้างโอกาสในการเรียนรู้อาชีพแก่ผู้เรียน โดยมีแนวทางสำคัญประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อวางแผนในจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นหรือบริบทของพื้นที่ คัดเลือกเนื้อหา สารที่จะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพบริบท จัดทำโปรแกรมการเรียนรู้รองรับประเภทและสาขาวิชาชีพ หรือกลุ่มสาขาวิชา ปรับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ในรายวิชาเพิ่มเติม และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกและถอดประสบการณ์บนฐานวิจัย (Problem-Based Learning and Project-Based Learning: PBL) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบทฤษฎี QSCCS 3) ด้านการวัดผลประเมินผล ได้แก่ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินผลแบบสมดุลเชิงคุณภาพเชิงคุณภาพ แผลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมินผล ความสมดุลเชิงคุณภาพ 4) พัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพ เช่น Shop ฝึกงาน, แหล่งเรียนรู้เกษตร, วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ, จัดสถานประกอบการจำลองในโรงเรียน, สถานประกอบการในท้องถิ่น หรือชุมชน, สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, จัดทำคลังแหล่งเรียนรู้, จัดทำคลังอาชีพในถิ่นฐาน สำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้ในวิชาเพิ่มเติมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการระบบบริหารจัดการโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมให้ทำวิจัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านวิชาชีพและการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ใช้กระบวนการนิเทศเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน (Coaching) ไม่เน้นการตรวจสอบติดตาม แต่เน้นการเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศช่วยเหลืออย่างยั่งยืน 7) ด้านการแนะแนว ได้แก่ จัดรายวิชาแนะแนวแนะนำลักษณะการทำงานของแต่ละอาชีพที่สำคัญในจังหวัดและอำเภอ ให้นักเรียนรู้จักอาชีพอย่างหลากหลาย จัดนิทรรศการ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนได้สืบค้นรับรู้ลักษณะของอาชีพที่สนใจในจังหวัดและอำเภอที่เป็นท้องถิ่นของนักเรียนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจให้กับตัวนักเรียน จัดทำคลังอาชีพและสถานประกอบการที่สอดคล้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ ประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพนักเรียนรายบุคคล จัดทำ Career Path นักเรียนรายบุคคล 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

ที่กำหนดไว้ โดยใช้กลไกระบบประกันคุณภาพการศึกษา 9) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ได้แก่ การสร้างความร่วมมือพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม โรงเรียนเปิดรายวิชาเพิ่มเติม โดยให้สถานประกอบการ และมีสถาบันการศึกษาต่อมาร่วมกำหนดรายวิชาและสาระสำคัญที่เป็นพื้นฐานการศึกษา โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) การจัดเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) 3) การจัดเตรียมพื้นฐานความถนัดในสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และ 4) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ มีปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของผู้บริหารวิสัยทัศน์ หรือทิศทางในการส่งเสริมอาชีพที่ชัดเจนของโรงเรียน การส่งเสริมให้มีความพร้อมในการจัด การเรียนการสอนทั้งด้านบุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์ การสร้างความตระหนักและสร้างค่านิยมร่วมกันของคนในองค์กร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการนำข้อมูลจากผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกกร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (* ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร, ** ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม, *** ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ)

หลักการ

การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงานการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพตรงกับอาชีพ

ที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะ เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ (*, ***)

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (***)

กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินงาน (*, ***)

D: Design คือ ออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่าง ๆ เทียบได้กับคำว่า P: PLAN: การวางแผน ในวงจร PDSA คือ การออกแบบกระบวนการ ตามมาตรฐานหรือแนวทางที่จะนำมาปรับใช้

A: Action คือ การนำสู่การปฏิบัติหรือลงมือทำ เทียบได้กับคำว่า D: DO: การลงมือทำ ในวงจร PDSA คือการนำลงปฏิบัติในหน่วยงานตามแนวทางที่วางไว้

L: LEARNING คือ การเรียนรู้จากสิ่งที่เราได้ลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ และเรียนรู้ร่วมกัน เทียบได้กับคำว่า S: STUDY: การเรียนรู้ ในวงจร PDSA คือ การเรียนรู้จากการนำแนวทาง มาปฏิบัติในหน่วยงานว่าเป็นอย่างไร เช่น ทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา

I: Improvement คือ การปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มา นั่นคือในส่วนที่ดีเราจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำไม่ได้ดีหรือมีโอกาสพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่หรือขั้นตอนใหม่ (DESIGN) เทียบได้กับคำว่า A: Action: การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในวงจร PDSA คือการนำโอกาสในการพัฒนาของการปฏิบัติ มาปรับปรุงกระบวนการใหม่ให้มีคุณภาพมากขึ้น

กระบวนการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร (*)

ขั้น D: Design

1.1 วางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนไว้อย่างชัดเจน (**)

1.2 จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากร ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ (**)

1.3 ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

1.4 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและท้องถิ่น (**, ***)

ชั้น A: Action

1.5 สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**)

1.6 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น ที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

1.7 สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพแก่ผู้เรียน (**, ***)

1.8 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและ ความสนใจอย่างชัดเจน (**, ***)

1.9 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพที่สนองต่อความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างชัดเจน (**, ***)

1.10 สถานศึกษาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

1.11 ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

1.12 ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

1.13 ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

ขั้น L: Learning

1.14 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
อย่างเป็นระบบ (**, ***)

ขั้น I: Improve

1.15 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร
ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (**, ***)

2. การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้น D: Design

2.1 วางแผน กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างชัดเจน (**, ***)

2.2 จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ
บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับ
นักเรียนอย่างเป็นระบบ (**)

2.3 วางแผน จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
เสริมสมรรถนะทางวิชาชีพ (*, ***)

2.4 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัดและ
ความสนใจของนักเรียน (*, ***)

ขั้น A: Action

2.5 ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
หน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

2.6 ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้
ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน (**, ***)

2.7 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนโดยใช้วิทยาการ
ภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับ
นักเรียน (**, ***)

2.8 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น
ที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

2.9 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานประกอบการ และแหล่งฝึกปฏิบัติ
ที่เหมาะสม สำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

2.10 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะค่ายวิชาชีพหรือกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

2.11 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ทำให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพตามหลักสูตร (**, ***)

2.12 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของนักเรียนเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

2.13 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน (**, ***)

2.14 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับนักเรียน (**, ***)

ขั้น L: Learning, ขั้น I: Improve

2.15 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (**, ***)

3. การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน

ขั้น D: Design

3.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนอย่างเป็นชัดเจน (**)

3.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ (**)

ขั้น A: Action

3.3 สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครู และส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ (**, ***)

3.4 ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ (**, ***)

3.5 ครูผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้ (**, ***)

3.6 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐาน และมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้ (**,***)

3.7 ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน (**,***)

3.8 ครูผู้สอนสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำ ประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน (**,***)

3.9 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐาน และมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้ (**,***)

3.10 ครูผู้สอนจัดทำเอกสารหลักฐาน สรุปผลการวัดและประเมินผล จัดทำข้อมูล สารสนเทศและรายงานผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา (**,***)

3.11 สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์และผลการเรียน ด้านวิชาชีพของผู้เรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการ และสถานศึกษากำหนด (**,***)

ขั้น L: Learning

3.12 สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศ ติดตามและวิเคราะห์ผลการวัดผลประเมินผล อย่างเป็นระบบ (**)

ขั้น I: Improve

3.13 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการวัดผล ประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (**)

4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี

ขั้น D: Design

4.1 สถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้ แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับ นักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (**,***)

4.2 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายการพัฒนาและส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับ นักเรียนอย่างเป็นระบบ (**)

4.3 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน (**)

4.4 สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้เพียงพอและเหมาะสม (**, ***)

4.5 สถานศึกษามีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

4.6 สถานศึกษาพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและเอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

4.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผลิต และพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (**, ***)

4.8 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

ชั้น L: Learning

4.9 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบ (**)

ชั้น I: Improve

4.10 สถานศึกษานำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (**)

5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ชั้น D: Design

5.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน (**)

5.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ (**)

ชั้น A: Action

5.3 สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

5.4 สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (**, ***)

ชั้น L: Learning

5.5 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ (**)

5.6 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ (**)

ชั้น I: Improve

นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (**)

6. การนิเทศการศึกษา

ชั้น D: Design

6.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน (**)

6.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ (**)

ชั้น A: Action

6.3 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (**, ***)

6.4 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ (**, ***)

6.5 สถานศึกษามีกระบวนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่องและทั่วถึง (**)

6.6 สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการนิเทศ และเครื่องมือนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ (**, ***)

ชั้น L: Learning, ชั้น I: Improve

6.7 สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา (**)

7. การแนะแนว

ชั้น D: Design

7.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน (**)

7.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ (**)

7.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และชุมชน อัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อจัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพและพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ (**, ***)

ชั้น A: Action

7.4 สถานศึกษามีการศึกษวิเคราะห์ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของนักเรียน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน การวัดความถนัดบุคลิกภาพของนักเรียนที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ (**, ***)

7.5 สถานศึกษามีการสำรวจและค้นหาความสนใจและความถนัดด้านอาชีพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักตนเองในทุกด้าน (**, ***)

7.6 สถานศึกษามีการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษาเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน (**, ***)

7.7 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (**, ***)

7.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ (**, ***)

7.9 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ (**, ***)

ชั้น L: Learning, ชั้น I: Improve

7.10 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา (**)

8. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ชั้น D: Design

8.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน (**)

ขั้น A: Action

8.2 สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน (**, ***)

8.3 สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ (**, ***)

ขั้น L: Learning

8.4 สถานศึกษามีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพของ การบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างเป็นระบบ (**, ***)

ขั้น L: Learning, ขั้น I: Improve

8.5 สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และ นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป (**, ***)

9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น

ขั้น D: Design

9.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น อย่างชัดเจน (**)

9.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากร ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ (**)

ขั้น A: Action

9.3 สถานศึกษามีการประสานงานและสร้างการมีส่วนร่วมกับบุคลากรใน โรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.4 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.5 สถานศึกษามีการประสานงานสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.6 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.7 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.8 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการใช้วิทยาการ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานฝึกประสบการณ์ สถานประกอบการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.9 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

9.10 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (**, ***)

ชั้น L: Learning, ชั้น I: Improve

9.11 สถานศึกษามีกระบวนการติดตาม และประเมินผลการดำเนินการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา (**)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (*, ***)

1. การจัดสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. การจัดเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)
3. การจัดเตรียมพื้นฐานความถนัดในสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (**, ***)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วมกัน มีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ดังนี้

1. Shared Vision: การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการมุ่งส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. Shared Vision: มีค่านิยมร่วมกันในการส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3. Participation: มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ผลผลิตที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (*.***)

1. ทักษะในศตวรรษที่ 21

1.1 ทักษะในสาระหลัก คือ กลุ่มความรู้และความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาสาระวิชา ประกอบด้วย ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการคำนวณ

1.2 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ กลุ่มความสามารถที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

1.3 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ กลุ่มความสามารถในการเลือกรับรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารจากสื่อในยุคดิจิทัลที่มีความหลากหลาย ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

1.4 ทักษะชีวิตและการทำงาน คือ กลุ่มความสามารถในการทำงาน โดยมีการยืดหยุ่นและปรับตัว มีความคิดริเริ่มและการขึ้นนำ ทำให้การดำรงชีวิตและการทำงานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ทักษะชีวิต และการทำงาน ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม และจริยธรรม

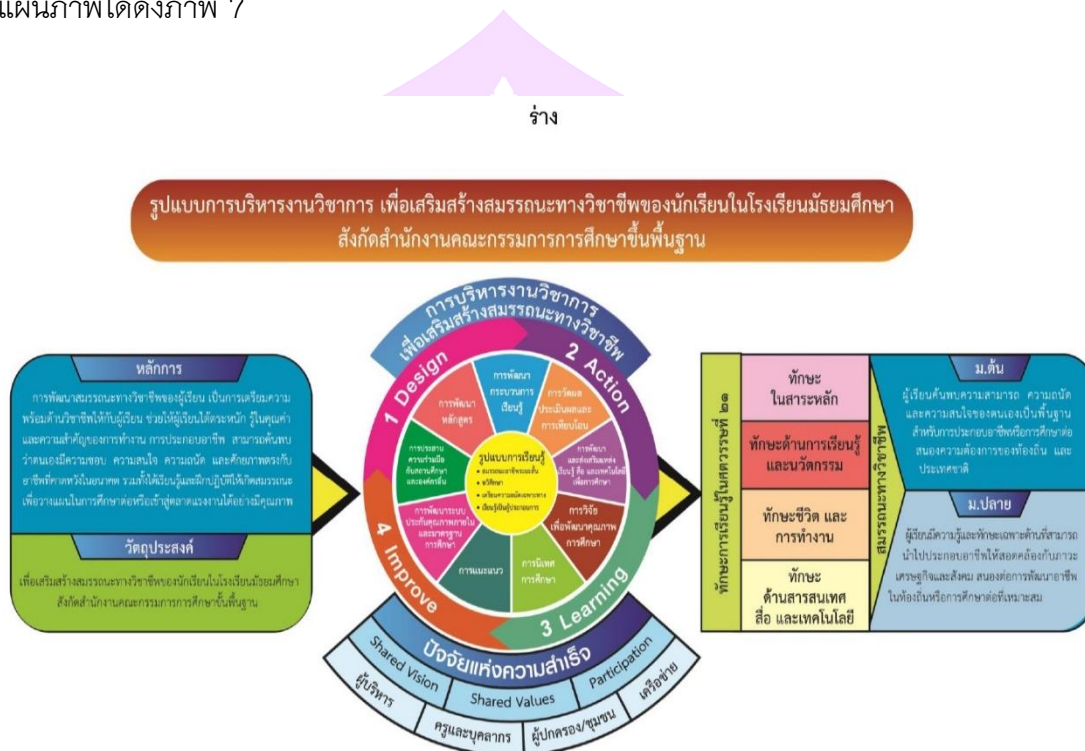
2. สมรรถนะทางวิชาชีพ

2.1 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือความสามารถด้านวิชาชีพของนักเรียน

2.2 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม หรือความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผลให้

ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อที่เหมาะสม

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพ 7

ภาพ 9 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับร่างรูปแบบฯ และประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น

2 ส่วนย่อย ได้แก่ 1) ผลการพิจารณาร่างรูปแบบฯ และ 2) ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ แสดงรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 16 แสดงผลการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1. หลักการและวัตถุประสงค์		
1.1 หลักการ		
การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบตัวตนเองมีความชอบความสนใจ ความถนัดและศักยภาพ ตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ	✓	เพิ่มเติม ควรปรับข้อความใหม่ให้ชัดเจน ดังนี้ “การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพ และการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบตัวตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาหรือประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ”

ตาราง 16 (ต่อ)

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1.2 วัตถุประสงค์		
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	✓	เพิ่มเติม ควรแยกรายละเอียดเป็นข้อ ๆ และระบุวัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ ไม่ใช่ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน
2. กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน		
D: Design คือ ออกแบบ กระบวนการ วางแผนกระบวนการ ต่าง ๆ เทียบได้กับคำว่า P: PLAN: การวางแผน ในวงจร PDSA คือ การออกแบบกระบวนการตาม มาตรฐานหรือแนวทางที่จะนำมา ปรับใช้	✓	แก้ไข พิจารณาให้ตัดรายละเอียดขั้นตอนย่อย ตามกระบวนการ DALI ออก โดยนำ ประเด็นองค์ประกอบย่อยๆ ย้ายไปไว้ ในส่วนขององค์ประกอบของข้อข่าย การบริหารงานวิชาการ ในส่วน กระบวนการดำเนินงานควรจัดกลุ่ม กิจกรรมที่ต้องดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ของกระบวนการ DALI ใหม่ โดยระบุ กิจกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในการ บริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ
A: Action คือ การนำสู่การปฏิบัติ หรือการลงมือทำ เทียบได้กับคำว่า D: DO: การลงมือทำ ในวงจร PDSA คือ การนำลงปฏิบัติในหน่วยงาน ตาม แนวทางที่วางไว้	✓	

ตาราง 16 (ต่อ)

<p>ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา</p>	<p>ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	
<p>L: Learning คือ การเรียนรู้จากสิ่ง ที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้ กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ และ เรียนรู้ร่วมกัน เทียบได้กับคำว่า S: STUDY: การเรียนรู้ ในวงจร PDSA คือการเรียนรู้จากการนำ แนวทางมาปฏิบัติในหน้างานว่าเป็น อย่างไร เช่นทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคือ อะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา I: Improvement คือ การปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มา นั่นคือใน ส่วนที่ดีเราจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำได้ไม่ดีหรือมี โอกาสพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือ ออกแบบกระบวนการใหม่หรือ ขั้นตอนใหม่ (DESIGN) เทียบได้กับ คำว่า A: Action: การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในวงจร PDSA</p> <p>3. องค์ประกอบของขอบข่าย การบริหารงานวิชาการเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน</p>	<p>คง เดิม</p>	<p>ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง เพิ่มเติม</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>เพิ่มเติม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรนำเสนอองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการไว้ก่อนกระบวนการบริหารฯ - ควรจัดเรียงลำดับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการใหม่ตามขั้นตอนกระบวนการบริหารงานวิชาการ

ตาราง 16 (ต่อ)

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
3.1 การพัฒนาหลักสูตร	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.2 การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.3 การวัดผลประเมินผล และ การเทียบโอน	✓	<u>แก้ไข</u> ตัดคำว่า การเทียบโอนออก ตัดประเด็น การนิเทศออก
3.4 การพัฒนาและส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.6 การนิเทศการศึกษา	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.7 การแนะแนว	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.8 การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ตัดประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้ออื่น เช่น การนิเทศ
3.9 การประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓	<u>เพิ่มเติม</u> รวมประเด็นที่มีสาระใกล้เคียงกัน ไว้ด้วยกัน และตัดประเด็นการนิเทศออก
4. ผลที่เกิดจากการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน	✓	<u>เพิ่มเติม</u> ควรใช้คำว่า ผลผลิต ตามแนวคิดทฤษฎีระบบ

ตาราง 16 (ต่อ)

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	คง เดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
4.1 ทักษะในศตวรรษที่ 21		
4.1.1 ทักษะในสาระหลัก	-	แก้ไข
4.1.2 ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม		ควรตัดออก เพราะจุดประสงค์ของ รูปแบบไม่ได้พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21
4.1.3 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี		
4.1.4 ทักษะชีวิตและ การทำงาน		
2. สมรรถนะทางวิชาชีพ		
2.1 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือ ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจาก ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผล ให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง เป็นพื้นฐานสำหรับ การประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ สนองความต้องการของท้องถิ่นและ ประเทศชาติคุณลักษณะเชิง พฤติกรรมหรือความสามารถ ด้านวิชาชีพของนักเรียน	✓	เพิ่มเติม ควรเขียนระบุสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ชัดเจน ครอบคลุมด้าน ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยระบุให้ชัดเจนว่า เกิดสมรรถนะในสาขาวิชาชีพใดบ้าง เมื่อนักเรียนจบการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น

ตาราง 16 (ต่อ)

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา		ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>2.2 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือ ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจาก ความรู้ ทักษะ ความสามารถส่งผลให้ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้าน ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและ สังคม สนองต่อการพัฒนาอาชีพ ในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อที่ เหมาะสม</p> <p>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</p>	✓	<p><u>เพิ่มเติม</u> ควรเขียนระบุสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ชัดเจน ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยระบุให้ชัดเจนว่า เกิดสมรรถนะในสาขาวิชาชีพใดบ้าง เมื่อนักเรียนจบการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น</p>
<p>1. Shared Vision การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการมุ่ง พัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่าย ความร่วมมือ)</p>	✓	<p><u>เพิ่มเติม</u> ใช้ข้อความเป็นภาษาไทย “วิสัยทัศน์ร่วม”</p>
<p>2. Shared Values การมีค่านิยมร่วมกันในการพัฒนา สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครู และบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่าย ความร่วมมือ)</p>	✓	<p><u>เพิ่มเติม</u> ใช้ข้อความเป็นภาษาไทย “ค่านิยมร่วม”</p>

ตาราง 16 (ต่อ)

ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	คง	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	เดิม	
3. Participation การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่าย ความร่วมมือ)	✓	เพิ่มเติม ใช้ข้อความเป็นภาษาไทย “มีส่วนร่วม”

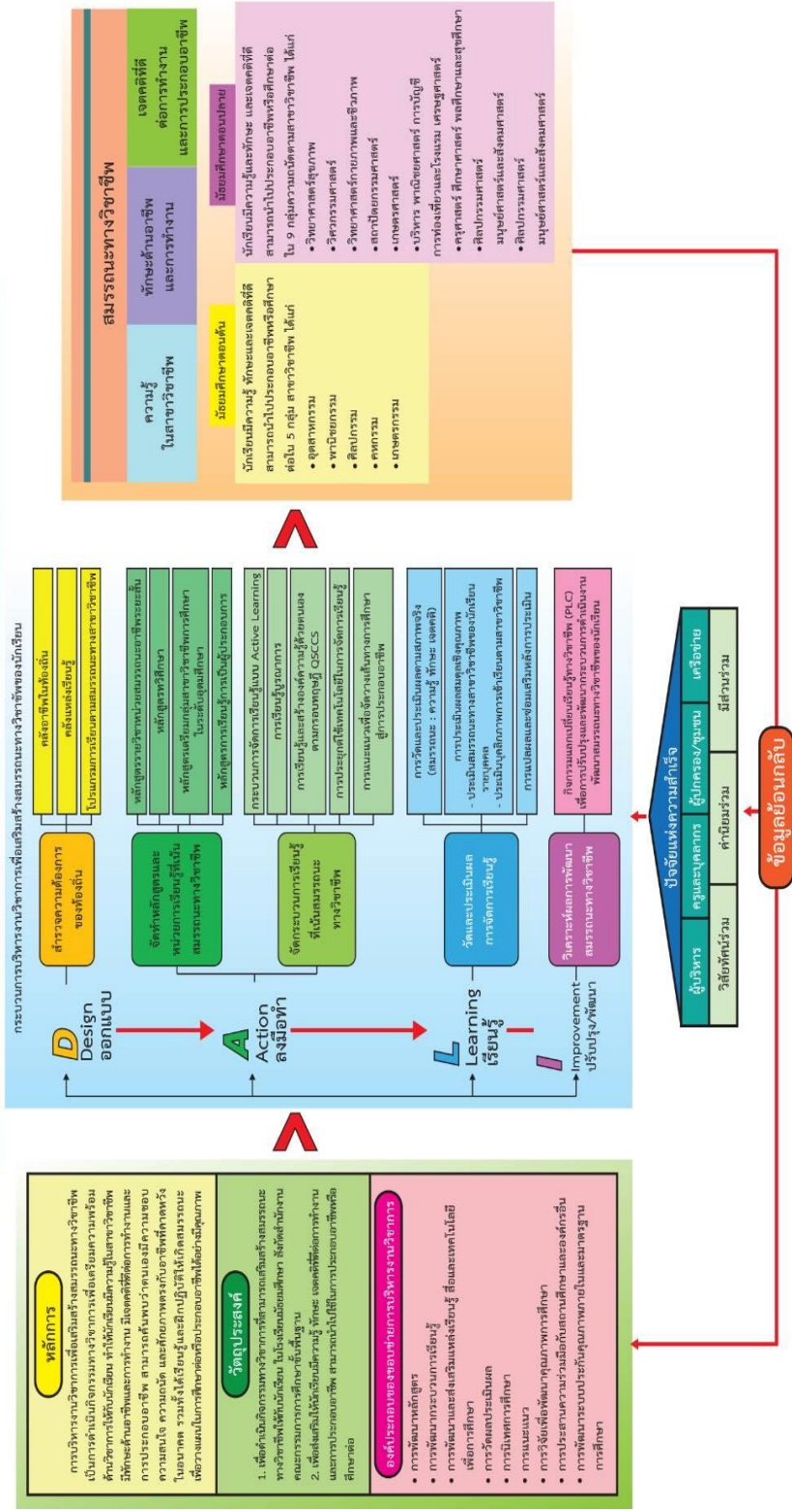
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. รูปแบบการนำเสนอร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ควรนำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจน โดยมีทฤษฎีรองรับ เช่น ใช้ทฤษฎีระบบในการออกแบบรูปแบบฯ
2. การใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบฯ กรณีเป็นศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรระบุภาษาไทยด้วย เช่น D: Design การออกแบบ
3. เพิ่มเติม ข้อมูลย้อนกลับ โดยมีเส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์แต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีระบบ
4. คู่มือการใช้รูปแบบควรระบุรายละเอียดเพิ่มเติมที่สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาได้จริง

จากตาราง 16 ผลการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำมาปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ดังนี้

- ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์
- ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
- ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
- ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ภาพ 10 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จึงได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้

1. หลักการและวัตถุประสงค์
 - 1.1 หลักการ
 - 1.2 วัตถุประสงค์
 2. องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย
 - 2.1 การพัฒนาหลักสูตร
 - 2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 2.3 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี
 - 2.4 การวัดผลประเมินผล
 - 2.5 การนิเทศการศึกษา
 - 2.6 การแนะแนว
 - 2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 - 2.9 การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
 3. กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย
 - ขั้นที่ 1 การออกแบบ (D: Design)
 - ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (A: Action)
 - ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ (L: Learning)
 - ขั้นที่ 4 การปรับปรุง/พัฒนา
 4. ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ
 - 4.1 ผลผลิต
 - 4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- โดยมีรายละเอียดของแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

1. หลักการ

การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวิชาการที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

1. การพัฒนาหลักสูตร

1.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนไว้อย่างชัดเจน

1.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ

1.3 การดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

1.4 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและท้องถิ่น

1.5 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.6 การวิเคราะห์ และจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.7 การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่ผู้เรียน

1.8 การกำหนดแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจอย่างชัดเจน

1.9 การกำหนดแผนการเรียน และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สนองต่อความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.10 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตร และสาระเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.11 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.12 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.13 การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 การวางแผน กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างชัดเจน

2.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2.3 การวางแผน จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพ

2.4 การเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัด และความสนใจของนักเรียน

2.5 การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน

2.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิทยาการภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2.7 การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการเรียนการสอนโดยใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน ท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2.8 การกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานประกอบการ แหล่งฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2.9 การกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะค่ายวิชาชีพหรือกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2.10 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพตามหลักสูตร มุ่งพัฒนาด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน

2.11 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของนักเรียนเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน

3. การพัฒนา และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.1 การศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.2 การวางแผน กำหนดนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ

3.3 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน

3.4 การจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้เพียงพอและเหมาะสม

3.5 การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3.6 การพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและเอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3.7 การส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 การส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

4. การวัดผลประเมินผล

4.1 การวางแผน กำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนอย่างเป็นชัดเจน

4.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนอย่างเป็นระบบ

4.3 การพัฒนาครูและส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ

4.4 การจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แผนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้

4.5 การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้

4.6 การสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้

4.7 การวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน

4.8 การสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน

4.9 การจัดทำเอกสารหลักฐาน สรุปผลการวัดและประเมินผล จัดทำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

4.10 การเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ และผลการเรียนด้านวิชาชีพของผู้เรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษากำหนด

5. การนิเทศการศึกษา

5.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน

5.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากร ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

5.3 การดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูสามารถจัด กระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 การดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้

5.5 การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่อง และทั่วถึง

5.6 การพัฒนากระบวนการนิเทศ และเครื่องมือนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ

5.7 การติดตามและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6. การแนะแนว

6.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน

6.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากร ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ

6.3 การวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และในชุมชน อัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อจัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะอาชีพและพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ

6.4 การศึกษา วิเคราะห์ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน การวัดความถนัดบุคลิกภาพของผู้เรียนที่ สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ

6.5 การสำรวจและค้นหาความสนใจ และความถนัดด้านอาชีพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักตนเองในทุกด้าน

6.6 การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน (**, ***)

6.7 การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนในการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.8 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี และทักษะพื้นฐานที่จำเป็น
ในอาชีพ

6.9 การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางาน
อาชีพตามความถนัดและความสนใจ

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

7.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัย
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน

7.2 สถานศึกษา จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรร
ทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็น
ระบบ

7.3 การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การเรียนรู้ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

7.4 การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา

8. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

8.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับ
การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างชัดเจน

8.2 การจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากร
ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ
สถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ

8.3 การประสานงานและสร้างการมีส่วนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

8.4 การประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่
อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

8.5 การประสานงานสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น
สถานศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนหรือ
มูลนิธิต่าง ๆ ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

9.1 การวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน

9.2 การกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน

9.3 การดำเนินการพัฒนางานตามแผนการพัฒนสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

9.4 การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพของการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

9.5 การรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การออกแบบ (D: Design) คือ การออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่าง ๆ เตรียมความพร้อมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยสำรวจความต้องการของท้องถิ่นทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ผลการสำรวจจะทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้

1. คลังอาชีพในท้องถิ่น เป็นการรวบรวมสถานประกอบการ และกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งหอการค้าจังหวัดหรือแรงงานจังหวัดได้ทำการวิเคราะห์ความเจริญเติบโตของภาคประกอบ และได้มีการจัดทำแผนความต้องการอัตรากำลังแรงงานในช่วง 5-10 ปีข้างหน้า ข้อมูลนี้จะมีประโยชน์ต่อการกำหนดสมรรถนะความรู้ และคุณลักษณะของอัตรากำลังแรงงานในแต่ละสาขาอาชีพ นำแผนความต้องการอัตรากำลังมาใช้จัดทำคลังอาชีพ แนะนำลักษณะประเภท และสาขาวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของแต่ละอำเภอและจังหวัด ซึ่งสถานศึกษานำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ

2. คลังแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่ง หรือสถานที่ ที่เป็นที่รวมข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ และประสบการณ์ซึ่งรวมไปถึงสถานประกอบการในอำเภอและจังหวัด ในส่วนแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งสำคัญที่สถานศึกษาจะนำไปจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการของระดับชั้น และใช้เป็นสถานประกอบการสำหรับฝึกและถอดประสบการณ์

3. โปรแกรมการเรียนตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ เป็นการเปิดโปรแกรมการเรียนของสถานศึกษาเพื่อรองรับแผนความต้องการอัตรากำลังแรงงานของอำเภอ และจังหวัด ซึ่งจะกำหนดกลุ่มรายวิชาชีพไว้ในรายวิชาเพิ่มเติม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น สามารถทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่าง ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน วิทยาลัยการอาชีพ ฯลฯ นำหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นมาใช้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมร่วมกับวิทยาการมาช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนของสถานศึกษา โดยวางแผนการจัดรายวิชาหลักสูตรฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นให้สามารถรวมรายวิชาเป็น 1 รายวิชาของสาขาวิชาชีพ เพื่อใช้สะสมหน่วยกิตไปเทียบโอนในกรณีเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สำหรับในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีทางเลือกตามความสนใจ บุคลิกภาพ และความถนัดที่จะเลือกเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เปิดหลักสูตรทวิศึกษา โดยทำความร่วมมือกับวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา นำเอาหลักสูตรกลุ่มทักษะอาชีพมาเปิดในรายวิชาเพิ่มเติม กรณีนักเรียนเลือกเรียนหลักสูตรเตรียมความถนัดตามกลุ่มสาขาวิชาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา ให้ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาค กำหนดผลการเรียนรู้ และสาระสำคัญรายวิชาที่เป็นพื้นฐานความถนัดทางวิชาชีพ และรายวิชาฝึกและถอดประสบการณ์ทางอาชีพ

ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (A: Action) คือ การนำสู่การปฏิบัติหรือการลงมือทำ ประกอบด้วย

1. การจัดทำหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความถนัดทางทักษะและสมรรถนะทางอาชีพ และความถนัดทางสาขาวิชาชีพ ซึ่งต้องสอดคล้องกัน และรองรับพื้นฐานการศึกษาต่อในประเภทและสาขาตามหลักสูตรของอาชีวศึกษา หรือกลุ่มสาขาวิชาตามหลักสูตรของอุดมศึกษา หลักสูตรที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ มี 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 หลักสูตรรายวิชาหน่วยอาชีพระยะสั้น

หลักสูตรรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้น และกลุ่มวิชาที่เป็นพื้นฐาน ความรู้ของรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในรายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 จัดรายวิชา 1 หน่วยกิต จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพอ้อยได้มากกว่า 1 สาขาของประเภทวิชาชีพ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหน่วยสมรรถนะอาชีพ 1 หน่วยกิต จัดเป็นเฉพาะทางสาขาของประเภทที่นักเรียนสนใจและมีความถนัดให้มากขึ้น โดยสถานศึกษาจะทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่าง

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สังกัดกรมการจัดหางาน หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

1.2 หลักสูตรทวิศึกษา

โดยความร่วมมือกับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกันพิจารณานำรายวิชาในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมาจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของหลักสูตรชั้นพื้นฐาน ในรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนชั้นพื้นฐานและปรับรายวิชาพื้นฐานของหลักสูตรชั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับรายวิชาในหมวดวิชาทักษะชีวิต และหมวดวิชาเลือกเสรีของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะทำให้นักเรียนได้ 2 วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยหลักสูตรทวิศึกษาหรือการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่สนใจ มีบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบว่า มีบุคลิกภาพและความถนัดเหมาะสมกับประเภท หรือกลุ่มสาขาวิชาชีพใด แต่ถ้ามีความถนัดในสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานของความถนัดของกลุ่มสาขาวิชาชีพต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตามประเภทและสาขาวิชาชีพที่มีความถนัด กับวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ถ้าอยู่ห่างไกลควรเลือกเรียนหลักสูตรทวิศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานเมื่อนักเรียนจบหลักสูตรจะได้รับวุฒิกการศึกษา 2 หลักสูตร คือ ได้ทั้งวุฒิปประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวุฒิปประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3 หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพการศึกษา

โดยความร่วมมือกับภาควิชาของสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์พื้นฐาน ความรู้ที่เป็นความถนัดของกลุ่มสาขาวิชาในการศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษา จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนชั้นพื้นฐาน และจัดวิชาเรียนรู้ประสบการณ์อาชีพให้สอดคล้องกับกลุ่มสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อ จะทำให้นักเรียนได้ฝึกและถอดประสบการณ์ในสถานประกอบการจริงจะทำให้รู้จักตัวตนที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียนเอง และได้เตรียมความรู้ในกลุ่มสาขาวิชาได้ตรงกับเส้นทางที่นักเรียนจะศึกษาต่อบุคลิกภาพ และความถนัดจากการได้เรียนหน่วยสมรรถนะระยะสั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนจะพบว่า มีบุคลิกภาพ และ ความถนัดเหมาะสมกับกลุ่มสาขาวิชาชีพที่มีพื้นฐานความรู้รายวิชาเป็นไปตามเกณฑ์ นักเรียนควรตัดสินใจเลือกเรียนตามความถนัด ตามที่

สถานศึกษาจัดทำโปรแกรมการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1.4 หลักสูตรการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ

โดยโรงเรียนดำเนินการในรูปของกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการรวมตัวกันของนักเรียนที่สนใจ หรือมีบุคลิกภาพด้านอาชีพแบบเดียวกัน เปิดบริษัทจำลองที่มีการจดทะเบียน ทำโครงการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้า มีการวิเคราะห์ความต้องการตลาด ผลิตและจัดหาวัตถุดิบ กำหนดกระบวนการผลิตและแปรรูป สร้างกลยุทธ์การขาย การบรรจุผลิตภัณฑ์ การขาย และจัดจำหน่าย ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการประกอบการ ทำบัญชีรายรับรายจ่าย สามารถปฏิบัติจริงอย่างยั่งยืน

2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ

2.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.2 การเรียนรู้บูรณาการ

การเรียนรู้บูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุวิทยาการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น โดยคณะครูในแต่ละระดับชั้นคัดเลือกแหล่งเรียนรู้จากคลังมาจัดทำหน่วยบูรณาการระดับชั้นสำหรับรายวิชาบังคับพื้นฐานที่ต้องบูรณาการข้ามรายวิชาและสาขาวิชา โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นสถานการณ์กระตุ้นคำถามตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจัดทำแนวทางการเรียนแบบถอดและฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการสำหรับรายวิชาเพิ่มเติมที่จัดกลุ่มนักเรียนตามสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ หรืออาจบูรณาการรายวิชาพื้นฐานเข้ากับรายวิชาเพิ่มเติมที่ใช้สถานประกอบการหรือกลุ่มอาชีพอิสระเป็นการบูรณาการก็ได้

2.3 การเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามกรอบทฤษฎี QSCCS

การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ โดยคณะครูแต่ละระดับชั้นร่วมกันออกแบบกิจกรรมตามกระบวนการ Five Step of Learning (Q: Learn to Question, S: Learn to Search, C: learn to Construct, C: Learn to Communicate และ S: Learn to Service) ในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เพื่อให้นักเรียนนำกระบวนการไปเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง

2.4 การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนำไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ และช่วยการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการดำเนินการให้มีระบบ สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีเข้าไปช่วยจัดการประสิทธิภาพทุกกระบวนการเรียนรู้

2.5 การแนะแนวเพื่อจัดวางเส้นทางการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ

หัวใจการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาคือการจัดวางเส้นทางการศึกษาสู่การประกอบอาชีพให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความสนใจ บุคลิกภาพ และความถนัดของนักเรียนรายบุคคล เมื่อนักเรียนรู้ข้อมูลความต้องการอัตรากำลังแรงในแต่ละประเภท และกลุ่มสาขาอาชีพของจังหวัดและอำเภอแล้ว ควรทำให้นักเรียนเริ่มสำรวจตนเองเพื่อจัดวางเส้นทางการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ ซึ่งถือเป็นบทบาทที่สำคัญของโรงเรียนในจะต้องวางรูปแบบการบริหารจัดการ และจัดหาหรือสร้างเครื่องมือการค้นพบตัวตนของนักเรียน เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียการลงทุนการจัดการศึกษาที่ไม่ตรงกับบุคลิกภาพและความถนัดของนักเรียน แนวทางการจัดเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพประกอบด้วย 1) จัดรายวิชาแนะนำลักษณะการทำงานของแต่ละอาชีพที่สำคัญ 2) ประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพ 3) สำรวจความต้องการอัตรากำลังแรงงานของท้องถิ่นระดับจังหวัดและอำเภอ

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ (L: Learning) Learning คือการเรียนรู้จากสิ่งที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ โดยการวัดและประเมินผลการดำเนินงานเรียนรู้จากการนำแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนว่าไปใช้ว่าเป็นอย่างไร ทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา ประกอบด้วย

1. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ครูจะต้องพัฒนาทักษะการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรอิงมาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคล โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชา เพื่อตรวจสอบประเด็นหลักความรู้ที่ตัวชี้วัดต้องการให้รู้ และระดับขั้นของพฤติกรรมที่ตัวชี้วัดต้องการวัดในหลักความรู้นั้น ตลอดจนวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบประเด็นหลักความรู้ของผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้รู้เรื่องอะไร เพื่อตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าทักษะความรู้ และเจตคติของนักเรียน นำไปสู่การประเมินความสมดุลเชิงคุณภาพของผู้เรียนที่มีความสอดคล้องทิศทางเดียวกันของทักษะความถนัด เจตคติและบุคลิกภาพ และความรู้ความสามารถทางวิชา

2. การประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพ

การประเมินผลแบบสมดุลงเชิงคุณภาพเชิงคุณภาพ โดยคณะครูผู้สอนและครูรายวิชาจะต้องนำผลการวัดผลตามระดับชั้นของพฤติกรรมของตัวชี้วัดรายวิชา ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) มาประเมินหาความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นการประเมินคุณภาพของนักเรียนรายบุคคล โดยการนำผลคะแนนของระดับชั้นตัวชี้วัดรายวิชาของแต่ละด้านมาสร้างกราฟเปรียบเทียบกัน อาจเป็นกราฟเส้น กราฟแท่ง หรือกราฟใยแมงมุม เพื่อเป็นตัวบ่งบอกความสมดุลงเชิงคุณภาพของผู้เรียนรายบุคคล

3. การแปลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมิน

การแปลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมินผลความสมดุลงเชิงคุณภาพ นักเรียนที่มีคะแนนด้านความรู้ (Knowledge) มีคะแนนด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) ต่ำ แสดงว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้มาสร้างกระบวนการและขั้นตอนปฏิบัติได้จริง ควรให้นักเรียนลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น และนักเรียนที่มีคะแนนด้านทักษะการปฏิบัติ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude) สูง แต่คะแนนด้านความรู้ (Knowledge) ต่ำ แสดงว่า นักเรียนไม่สามารถนำหลักความรู้มาอธิบายกระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติได้ดี ควรให้นักเรียนอ่าน และสืบค้นหลักความรู้มาอธิบายกระบวนการ และขั้นตอนให้มากขึ้น เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การปรับปรุง/พัฒนา (I: Improvement) คือการปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มา นั่นคือในส่วนที่ดีเราจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำได้ไม่ดีหรือมีโอกาสพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่หรือขั้นตอนใหม่ (DESIGN) ดำเนินการวิเคราะห์ผลการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนผลักดันหรือส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย

1.1 นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ

1.2 สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จำแนกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1.2.1 มัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม และเกษตรกรรม

1.2.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อใน 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ, วิศวกรรมศาสตร์, วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ, สถาปัตยกรรมศาสตร์, เกษตรศาสตร์, บริหาร พาณิชยศาสตร์, การบัญชี, การท่องเที่ยวและโรงแรม, เศรษฐศาสตร์, ครุศาสตร์, ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา, ศิลปกรรมศาสตร์, มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมที่ศรัทธา คือ การมีทัศนคติ แนวคิด และเป้าหมายร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ ในการมุ่งพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2.2 การมีค่านิยมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือมีแนวคิด ความเชื่อร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำร่างรูปแบบดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ภาพรวมทุกส่วน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. หลักการและวัตถุประสงค์	4.67	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
2. องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.58	0.26	มากที่สุด	เหมาะสม
3. กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	4.39	0.36	มาก	เหมาะสม
4. ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ	4.55	0.46	มากที่สุด	เหมาะสม
รวมเฉลี่ย	4.55	0.34	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตาราง 17 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ภาพรวมทุกส่วน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.34) โดยส่วนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.50) รองลงมา คือ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.26) และส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัย ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.46) ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.36)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. หลักการ	4.67	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก	เหมาะสม
รวมเฉลี่ย	4.56	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.22	0.83	มาก	เหมาะสม
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.78	0.44	มากที่สุด	เหมาะสม
3. การวัดผลประเมินผล	4.88	0.33	มากที่สุด	เหมาะสม
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี	4.78	0.44	มากที่สุด	เหมาะสม
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.77	0.44	มากที่สุด	เหมาะสม
6. การนิเทศการศึกษา	4.77	0.44	มากที่สุด	เหมาะสม
7. การแนะแนว	4.66	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.11	0.33	มาก	เหมาะสม
9. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.22	0.44	มาก	เหมาะสม
รวมเฉลี่ย	4.58	0.26	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตาราง 19 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.26) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.44) และการพัฒนา และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.33)

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. ออกแบบ (D: Design)	4.56	0.53	มากที่สุด	เหมาะสม
2. ลงมือทำ (A: Action)	4.56	0.53	มากที่สุด	เหมาะสม
3. เรียนรู้ (L: Learning)	4.22	0.44	มาก	เหมาะสม
4. ปรับปรุง/พัฒนา (I: Improvement)	4.22	0.67	มาก	เหมาะสม
รวมเฉลี่ย	4.39	0.36	มาก	เหมาะสม

จากตาราง 20 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.36) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ชั้นที่ 1 การออกแบบ และชั้นที่ 2 ลงมือทำ ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.53) รองลงมา คือ ชั้นที่ 3 เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.44) และชั้นที่ 4 ปรับปรุงพัฒนา ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.67) ตามลำดับ

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. ผลผลิต	4.67	0.50	มากที่สุด	เหมาะสม
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	4.44	0.53	มาก	เหมาะสม
รวมเฉลี่ย	4.55	0.46	มากที่สุด	เหมาะสม

จากตาราง 21 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.46) โดยผลผลิตมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.50) และปัจจัยแห่งความสำเร็จมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.53)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ครอบคลุมองค์ประกอบด้านคุณภาพ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 2) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 58 คน จาก 58 โรงเรียน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 22 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	31	53.40
หญิง	27	46.60
รวม	58	100
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	18	31.00
5-10 ปี	31	63.40
มากกว่า 10 ปี	9	15.50
รวม	58	100

จากตาราง 22 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.40 มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.40 รองลงมา คือ น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.00 และมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.50 ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในภาพรวมทุกส่วน

รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการ ประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. หลักการและ วัตถุประสงค์	4.43	0.58	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด	ผ่าน
2. องค์ประกอบของ ขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	4.20	0.54	มาก	4.55	0.24	มากที่สุด	ผ่าน
3. กระบวนการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	4.26	0.54	มาก	4.57	0.23	มากที่สุด	ผ่าน
4. ผลผลิตและปัจจัยแห่ง ความสำเร็จ	4.23	0.51	มาก	4.60	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
รวมเฉลี่ย	4.26	0.54	มาก	4.60	0.46	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 23 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในภาพรวม มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.54) โดยส่วนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.58) รองลงมาได้แก่ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.54) และส่วนที่ 4 ผลผลิต และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.51) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.54) และมีความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.46) โดยส่วนที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.23) และส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.24) และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52)

ตาราง 24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการ ประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปล ผล	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. หลักการ	4.40	0.59	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
2. วัตถุประสงค์	4.47	0.60	มาก	4.43	0.62	มาก	ผ่าน
รวมเฉลี่ย	4.43	0.58	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 24 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ในภาพรวมมีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.58) และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.52)

ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมิน
ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของ
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ
นักเรียน

รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการ ประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปล ผล	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.17	0.50	มาก	4.74	0.44	มากที่สุด	ผ่าน
2. การพัฒนากระบวนการ การเรียนรู้	4.12	0.56	มาก	4.57	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
3. การวัดผลประเมินผล	4.10	0.67	มาก	4.52	0.71	มากที่สุด	ผ่าน
4. การพัฒนาและ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี	4.09	0.57	มาก	4.52	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
5. การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา	4.26	0.55	มาก	4.43	0.50	มาก	ผ่าน
6. การนิเทศการศึกษา	4.36	0.48	มาก	4.59	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
7. การแนะแนว	4.22	0.42	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
8. การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐาน การศึกษา	4.21	0.69	มาก	4.41	0.62	มาก	ผ่าน
9. การประสาน ความร่วมมือกับ สถานศึกษาและ องค์กรอื่น	4.26	0.44	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
รวมเฉลี่ย	4.20	0.36	มาก	4.55	0.24	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 25 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในภาพรวม มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.36), และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.24)

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการ ประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปล ผล	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. ชั้นที่ 1 ออกแบบ (D: Design)	4.12	0.33	มาก	4.48	0.50	มาก	ผ่าน
2. ชั้นที่ 2 ลงมือทำ (A: Action)	4.34	0.58	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
3. ชั้นที่ 3 เรียนรู้ (L: Learning)	4.26	0.44	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
4. ชั้นที่ 4 ปรับปรุง/พัฒนา (I: Improvement)	4.21	0.69	มาก	4.62	0.52	มากที่สุด	ผ่าน
รวมเฉลี่ย	4.23	0.34	มาก	4.57	0.28	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 26 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในภาพรวม มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.34), และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.28)

ตาราง 27 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการประเมิน
ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัย
แห่งความสำเร็จ

รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ผลการ ประเมิน
	(\bar{X})	(S.D.)	แปล ผล	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	
1. ผลผลิต	4.21	0.61	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	4.24	0.71	มาก	4.84	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
รวมเฉลี่ย	4.22	0.51	มาก	4.76	0.37	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 27 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ทางวิชาชีพของนักเรียน ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จในภาพรวม มีความเป็นไปได้
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.51), และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.37)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
ควรมีรายละเอียดในการปฏิบัติมากกว่านี้ เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้น
2. ควรมีรายละเอียดการออกแบบหลักสูตรแต่ละประเภท
3. ควรมีตัวอย่างการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลประเมินผล
สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน
4. ควรมีการวัดประเมินผล เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการบริหารงาน
5. สมรรถนะทางวิชาชีพที่ต้องการของแต่ละสถานศึกษาอาจมีความแตกต่างกันตามบริบท
ของสถานศึกษา จึงควรมีประเด็นสมรรถนะตามที่สถานศึกษากำหนด
6. ควรระบุบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปใช้ เช่น บทบาท
ของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยสรุปผลการดำเนินการวิจัยรวม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

- 1.1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการยกย่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยการประเมินจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านที่ 3 การวัดผลประเมินผล

ด้านที่ 4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านที่ 6 การนิเทศการศึกษา

ด้านที่ 7 การแนะแนว

ด้านที่ 8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ด้านที่ 9 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ผลการศึกษารายองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ความเหมาะสมขององค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ พิจารณาตัดสินความเหมาะสมขององค์ประกอบที่มีระดับความเหมาะสมในระดับมากขึ้นไป พบว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 9 ด้าน มีจำนวนองค์ประกอบ 92 องค์ประกอบ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง สรุปผลดังนี้

2.1 หลักการและจุดมุ่งหมาย

การพัฒนา สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ในคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะ เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความขยัน อดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพ และสร้างโอกาสในการเรียนรู้อาชีพแก่ผู้เรียน

2.2 แนวทางสำคัญ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อวางแผนในจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นหรือบริบทของพื้นที่ คัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพบริบท จัดทำโปรแกรมการเรียนรองรับประเภทและสาขาวิชาชีพ หรือกลุ่มสาขาวิชา ปรับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติม และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกและถอดประสบการณ์บนฐานวิจัย (Problem-Based Learning and Project-Based Learning: PBL) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกรอบทฤษฎี QSCCS 3) ด้านการวัดผลประเมินผล ได้แก่ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินผลแบบสมดุลเชิงคุณภาพเชิงคุณภาพ แผลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมินผลความสมดุลเชิงคุณภาพ 4) พัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

ด้านอาชีพ เช่น Shop ฝึกงาน, แหล่งเรียนรู้เกษตร, วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ, จัดสถานประกอบการจำลองในโรงเรียน, สถานประกอบการในท้องถิ่น หรือชุมชน, สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, จัดทำคลังแหล่งเรียนรู้, จัดทำคลังอาชีพในถิ่นฐาน สำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้ในวิชาเพิ่มเติม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการระบบบริหารจัดการโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และระบบการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมให้ทำวิจัยควบคู่ไปกับการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ และ การพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ใช้กระบวนการนิเทศเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน (Coaching) ไม่เน้นการตรวจสอบติดตาม แต่เน้นการเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศช่วยเหลืออย่างยั่งยืน 7) ด้านการแนะแนว ได้แก่ จัดรายวิชาแนะแนวแนะนำลักษณะการทำงานของแต่ละอาชีพที่สำคัญในจังหวัดและอำเภอ ให้นักเรียนรู้จักอาชีพอย่างหลากหลาย จัดนิทรรศการ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้นักเรียนได้สืบค้นรับรู้ลักษณะของอาชีพที่สนใจในจังหวัดและอำเภอที่เป็นท้องถิ่นของนักเรียนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจให้กับตัวนักเรียน จัดทำคลังอาชีพและสถานประกอบการที่สอดคล้องกับโปรแกรมการเรียน ประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพนักเรียนรายบุคคล จัดทำ Career Path นักเรียนรายบุคคล 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยใช้กลไกระบบประกันคุณภาพการศึกษา 9) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ได้แก่ การสร้างความร่วมมือพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม โรงเรียนเปิดรายวิชาเพิ่มเติม โดยให้สถานประกอบการ และมีสถาบันการศึกษาต่อมาร่วมกำหนดรายวิชาและสาระสำคัญที่เป็นพื้นฐานการศึกษา โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดสมรรถนะอาชีพระยะสั้นในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) การจัดเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) 3) การจัดเตรียมพื้นฐานความถนัดในสาขาวิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และ 4) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ

2.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ หรือทิศทางในการส่งเสริมอาชีพที่ชัดเจนของโรงเรียน การส่งเสริมให้มีความพร้อมในการจัด การเรียนการสอน ทั้งด้านบุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์ การสร้างความตระหนักและ

สร้างค่านิยมร่วมกันของคนในองค์กร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการสร้าง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1.1 หลักการและวัตถุประสงค์

1.1.1 หลักการ

การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นการ ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียน มีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และ การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพ ตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผน ในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

1.1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวิชาการที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพให้กับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

1.2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย

1.2.1 การพัฒนาหลักสูตร

1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2.3 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี

1.2.4 การวัดผลประเมินผล

1.2.5 การนิเทศการศึกษา

1.2.6 การแนะแนว

1.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.2.9 การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การออกแบบ (D: Design) คือ การออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่าง ๆ เตรียมความพร้อมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยสำรวจความต้องการของท้องถิ่นทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ผลการสำรวจจะทำให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ 1.1) คลังอาชีพในท้องถิ่น 1.2) คลังแหล่งเรียนรู้ และ 1.3) โปรแกรมการเรียนรู้ตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ

ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (A: Action) คือ การนำสู่การปฏิบัติหรือการลงมือทำ ประกอบด้วย

1. การจัดทำหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) หลักสูตรรายวิชาหน่วยอาชีพระยะสั้น 2) หลักสูตรทวิศึกษา 3) หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพการศึกษา 4) หลักสูตรการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 2) การเรียนรู้บูรณาการ 3) การเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามกรอบทฤษฎี QSCCS 4) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 5) การแนะแนวเพื่อจัดวางเส้นทางการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ (L: Learning) คือ การเรียนรู้จากสิ่งที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ โดยการวัดและประเมินผลการดำเนินงานเรียนรู้จากการนำแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนว่าไปใช้ว่าเป็นอย่างไร ทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา ประกอบด้วย 1) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 2) การประเมินผลสมดุลเชิงคุณภาพ 3) การแปลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมิน

ขั้นที่ 4 การปรับปรุง/พัฒนา คือ การปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มานั้นคือในส่วนที่ดีเราจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำไม่ได้ไม่ดีหรือมีโอกาสดพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่หรือขั้นตอนใหม่ (DESIGN) ดำเนินการวิเคราะห์ผลการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

1.4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนผลักดันหรือส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.4.1 ผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย

1) นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ

2) สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จำแนกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

2.1) มัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม และเกษตรกรรม

2.2) มัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อใน 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ, วิศวกรรมศาสตร์, วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ, สถาปัตยกรรมศาสตร์, เกษตรศาสตร์, บริหาร พาณิชยศาสตร์, การบัญชี, การท่องเที่ยวและโรงแรม, เศรษฐศาสตร์, ครุศาสตร์, ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา, ศิลปกรรมศาสตร์, มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

1.4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่

1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม คือ การมีทัศนคติ แนวคิด และเป้าหมายร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ ในการมุ่งพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2) การมีค่านิยมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือมีแนวคิด ความเชื่อร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับรูปแบบฯ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่าผลการประเมินความเหมาะสม ในภาพรวม ทุกส่วน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ รองลงมา คือ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน 6) และส่วนที่ 4 ผลผลิตและ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 2) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความเป็นไปได้ ผลการประเมินในภาพรวม มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน และส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่ง ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

2. ด้านความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินในภาพรวม มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ และส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ตามลำดับ และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพเป็นการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ได้อย่างมีคุณภาพ 2) วัตถุประสงค์ ได้แก่ 2.1) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ ที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.2) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียน มีการบริหารงานวิชาการที่ต้องสอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด และคำนึงถึงเป้าหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษาของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, สื่อออนไลน์) และสอดคล้องกับ ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558, หน้า 238) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ได้สรุปแนวคิดและหลักการสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนา มุ่งให้เกิดความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะและสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ได้แก่ผู้เรียนมีประสบการณ์ สามารถนำไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบท

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การวัดผลประเมินผล 5) การนิเทศการศึกษา 6) การแนะแนว 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 9) การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการดำเนินงานด้านวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์หรือคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ โชติพันธ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ผลวิจัย พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และ สอดคล้องกับ อาทิจิฎยา โชคดีวัฒนา, ประยูร อิ่มสวัสดิ์ และชัยพจน์ รังงาม (2556, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการไปปฏิบัติของสถานศึกษาในอีสานใต้ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการไปปฏิบัติมี 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ออกแบบ (D: Design) ขั้นที่ 2 ลงมือทำ (A: Action) ขั้นที่ 3 เรียนรู้ (L: Learning) และ ขั้นที่ 4 ปรับปรุง/พัฒนา (I: Improvement) ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน มีระบบชัดเจน ตามแนวคิดและหลักการบริหารเพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สุรเดช ศรีอังทุน (2562, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า DALI ถูกนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนา เทียบเคียงได้กับวงจรคุณภาพ PDCA และ PDSA โดยการแปลง Check ในวงจรคุณภาพ PDCA เป็น Study ใน PDSA ซึ่งเทียบได้กับ Learning ใน DALI เมื่อต้องการเน้นเป้าหมายที่กระบวนการเรียนรู้หลังจากดำเนินการไปแล้ว เหมาะกับองค์กรที่ให้ความสำคัญเรื่องการจัดการความรู้ อย่างเช่น สถานศึกษา สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563, บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์ประกอบการนำ และการควบคุม ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558, หน้า 238) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ได้เสนอกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารมีวิธีการจัดการศึกษาและก้าพัฒนาตามวิธีการจัดศึกษาดำเนินงานโดยการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา และการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ภายใต้กระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตามช่วยเหลือ เช่นเดียวกับ ณรงค์ อภัยใจ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ผลการวิจัยองค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุง และการรายงาน เช่นเดียวกับ ปาริชาติ โชติพันธ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ผลวิจัยได้มีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์ กิจกรรมคุณภาพวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) ตามขอบข่ายงานด้านวิชาการประกอบด้วย 8 ด้าน ซึ่งในรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กำหนดกิจกรรมในกระบวนการดำเนินงานแต่ละขั้นประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ออกแบบ (D: Design) ได้แก่ การสำรวจความต้องการของท้องถิ่น เพื่อจัดทำข้อมูล คลังอาชีพในท้องถิ่น, คลังแหล่งเรียนรู้ และโปรแกรมการเรียนตามสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ขั้นที่ 2 ลงมือทำ (A: Action) ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ เพื่อจัดทำ 1.1) หลักสูตรรายวิชาหน่วยสมรรถนะอาชีพ ระยะสั้น 1.2) หลักสูตรทวิศึกษา 1.3) หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และ 1.4) หลักสูตรการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 2.1) กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 2.2) การเรียนรู้บูรณาการ 2.3) การเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามกรอบทฤษฎี QSCCS 2.4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 2.5) การแนะแนวเพื่อจัดวางเส้นทางการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ ขั้นที่ 3 เรียนรู้ (L: Learning) ได้แก่ การวัดและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (สมรรถนะ: ความรู้ ทักษะ เจตคติ) 2) การประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การประเมินสมรรถนะทาง สาขาวิชาชีพของนักเรียนรายบุคคล และ การประเมินบุคลิกภาพการเข้าเรียนตามสาขาวิชาชีพ 3) การแปลผลและซ่อมเสริมหลังการประเมิน ขั้นที่ 4 ปรับปรุง/พัฒนา (I: Improvement) ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (PLC) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานในการพัฒนาสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนัก บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 21) ที่ได้กำหนดกรอบการบริหาร จัดการศึกษาใน 7 โมดูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 1) การสำรวจความต้องการของท้องถิ่นในระดับ ท้องถิ่น มีคลังแหล่งเรียนรู้ คลังอาชีพท้องถิ่น และโปรแกรมการเรียนรู้ตามสมรรถนะทางวิชาชีพ 2) การจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้นเรียน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ 5) การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง 6) การพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ 7) การประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการ จัดการเรียนรู้ โดยมีแนวทางการนำการบริหารจัดการใน 7 โมดูลมาพัฒนาให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในลักษณะการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ สมรรถนะอาชีพระยะสั้น, รูปแบบทวิศึกษา, รูปแบบการเตรียมความถนัดเฉพาะทางสาขา วิชาชีพอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจพอเพียง จึงทำให้เชื่อมั่น ว่ากระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีขั้นตอน กระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบ ชัดเจน เหมาะสมในการนำไปดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนได้

ส่วนที่ 4 ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย 4.1) ผลผลิตหรือผลที่ เกิดขึ้นจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ได้แก่ สมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน แบ่งออกเป็นด้านความรู้ในสาขาวิชาชีพ, ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน และเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ 2) สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ (1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ นักเรียนมีความรู้ ทักษะและ เจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม, พาณิชยกรรม, ศิลปกรรม, คหกรรม และเกษตรกรรม (2) ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย คือ นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือ ศึกษาต่อใน 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ, วิศวกรรมศาสตร์,

วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ, สถาปัตยกรรมศาสตร์, เกษตรศาสตร์, บริหาร
 พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม เศรษฐศาสตร์, ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
 พลศึกษาและสุขศึกษา, ศิลปกรรมศาสตร์, มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจาก
 เป้าหมายสำคัญคือสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ซึ่งวิชาชีพใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ
 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเป้าหมายสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการ
 ส่งเสริมให้เกิดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ
 เป็นวิชาชีพที่มีความสอดคล้องกับคณะหรือสาขาวิชาที่เปิดในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผลผลิตที่
 เกิดขึ้นสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ,
 2563, สื่อออนไลน์) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่
 กำหนดไว้ว่า “ระดับมัธยมศึกษา มุ่งต่อยอดระดับประถมศึกษา ด้วยจุดเน้น การจัดการเรียนรู้
 ที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่การสร้างอาชีพและการมีงานทำ”
 เช่นเดียวกับสำนักงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน (2560) ที่กล่าวถึงระบบการจัดการศึกษามัธยมศึกษาของไทย มีหลักการจัด
 การศึกษาระดับมัธยมต้น มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของ
 ตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อสนองความต้องการของท้องถิ่น
 และประเทศชาติ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลักการจัดการศึกษามุ่งเพิ่มความรู้อัน
 และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
 สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อเหมาะสม ซึ่งผลผลิตด้านวิชาชีพที่
 ต้องการให้เกิดกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยกำหนดในรูปแบบฯ เป็นวิชาชีพที่
 สอดคล้องกับสภาพบริบทในการจัดการศึกษาด้านอาชีพระดับมัธยมศึกษา ดังที่
 กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาศักยภาพคน โดยให้คำนึงถึงการพัฒนา
 หลักสูตรตาม 5 กลุ่มอาชีพ และสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560, หน้า 15)
 ได้จัดกลุ่มสาขาวิชาความถนัดทางสาขาวิชาชีพและอาชีพในการคัดเลือกเข้าเรียนต่อ
 ในระดับอุดมศึกษา เป็น 9 กลุ่มและสอดคล้องกับการจัดกลุ่มสาขาวิชาและอาชีพที่จำแนกตาม
 ระบบ ISCED (International Standard Classification of Education) ในด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ
 4.2) ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่านิยมร่วมกันและ มีส่วนร่วม
 ในการดำเนินงานของ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่าย สอดคล้อง
 กับ ญัตติฯ งามตา (2561, หน้า 124) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ
 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง
 จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ เป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านครูผู้สอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ ด้านการจัดตารางงบประมาณ และด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ทั้ง 6 ด้านมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับ ปราณี เพชรสีช่วง (2561, หน้า 97) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร ด้านชุมชน และด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เช่นเดียวกับ ภาคภูมิ ทองลาด (2561, หน้า 208) ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ปัจจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยสนับสนุน พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ปัจจัย อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านศักยภาพของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ด้านศักยภาพและบทบาทของศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่น เช่นเดียวกัน เขษมสร โข่งศรี และชัยรัตน์ บุนี (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านชุมชน ด้านครูผู้สอนและด้านผู้บริหาร

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการประเมินจากผู้อำนวยการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการนำรูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้สอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

ทางวิชาชีพแก่นักเรียน และได้ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญการพัฒนารูปแบบ ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 104-106) ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนี้ อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ 2) ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่ง อุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 32) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกมาก แต่มีข้อให้คิดคือ ต้องใช้ให้ถูกกับงานในแต่ละลักษณะ จึงไม่อาจกำหนดให้เป็นลักษณะแน่นอนตายตัวได้ สอดคล้องกับข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบตามแนวคิดของ พูลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 53) ทาดาโอะ มียากาวะ (1986, หน้า 15) และ Keeves (1988, p. 560) ที่มีความสอดคล้องอย่างมาก โดยรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน และนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา สอดคล้องกับ อีระ รุญเจริญ (2553, หน้า 20) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ โดยในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอน โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงาน และแนวทางการบริหาร งานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน แล้วจึงดำเนินการจัดทำรูปแบบฉบับร่าง โดยได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 9 คน ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 2 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน และกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่ง อุทุมพร จามรมาน (2550, หน้า 23) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบ หรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ

(Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ อีกทั้งผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับ Eisner (1976, pp. 192–193) ที่ได้เสนอแนวคิดของการตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์ วิจัยอย่างลึกซึ้งซึ่งเฉพาะในประเด็นที่พิจารณาเพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน เช่นเดียวกับ Hingkanon (1997 อ้างอิงใน พูลสุข หิงคานนท์, 2540) กล่าวไว้ว่า การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ เป็นการประเมินด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบที่สร้างขึ้นการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์มักจะดำเนินการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ ผลการประเมินจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธในรูปแบบนั้น ๆ และนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป ดังเช่น ศุภโชค ปิยะสันต์ (2558, หน้า 237) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญตามมาตรฐาน 6 ด้าน พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่งผลให้รูปแบบฯ ในภาพรวมผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ และผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ร้อยละของคะแนนพัฒนาการการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของผู้บริหารและครูโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นทุกรายการ ดังนั้น รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้จึงมีความเหมาะสม มีความไปได้ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญตามขอบข่ายงาน 9 ด้าน จำนวน 92 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเลือกองค์ประกอบที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

ซึ่งสอดคล้องกับ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563, บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี 9 ด้าน และสอดคล้อง ศราวุธ ศรีสวัสดิ์ (2562, หน้า 161) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์) สรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบ 10 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2. ผลการสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก กระบวนการในการสร้างรูปแบบ มีขั้นตอนและที่มาของรูปแบบชัดเจน มีการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบของรูปแบบมีความครอบคลุมและสอดคล้องกัน คือ ประกอบด้วยส่วนของหลักการวัตถุประสงค์ องค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ผลผลิตและปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องคล้อยกับ Keeves (1988, p. 560) ที่กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง และสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 104) ที่กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบว่าจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและใช้การศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้รูปแบบ ที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายผลได้มาก ฯลฯ และจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมด้วย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังที่ Eisner (1976, pp. 192–193) ได้เสนอแนวคิดของการตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิว่าการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง

เฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจักษณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาควรดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยยึดหลักการและวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ ในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการควรคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา โดยมีมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้ครอบคลุมและครบตามองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การแนะแนว 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 9) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

3. กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการดำเนินงาน ตามกระบวนการ DALI ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การออกแบบ (D: Design) ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (A: Action) ขั้นที่ 3 การเรียนรู้ (L: Learning) และขั้นที่ 4 การปรับปรุง/พัฒนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ควรมีการดำเนินงานตามวงจรของกระบวนการ DALI อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4. การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน โรงเรียนควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

ของชุมชนและท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยสามารถจัดหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพได้ใน 4 ลักษณะ คือ หลักสูตรรายวิชาหน่วยอาชีพระยะสั้น หลักสูตรทวิศึกษา หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพ และหลักสูตรการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ โดยอาจจัดครบทั้ง 4 ลักษณะหรือไม่ครบก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียนเป็นสำคัญ

5. ควรประเมิน สมรรถนะที่เกิดขึ้นหลังจากดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน โดยประเมินด้านผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย 1) นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ 2) สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จำแนกเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี และเกษตรกรรม และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ, วิศวกรรมศาสตร์, วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ, สถาปัตยกรรมศาสตร์, เกษตรศาสตร์, บริหารพาณิชยศาสตร์, การบัญชี, การท่องเที่ยวและโรงแรม, เศรษฐศาสตร์, ครุศาสตร์, ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา, ศิลปกรรมศาสตร์, มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

6. การบริหารงานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญคือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีค่านิยมร่วมกันและ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทิพย์ พับบลิเคชั่น. .
- กมล ภูประเสริฐ. (2545). **การบริหารวิชาการในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิพย์.
- กรมวิชาการ. (2539). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาใฝ่รู้ใฝ่เรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. รักรักรวมข่าวการศึกษาเพื่อครู. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2562, จาก <https://www.xn--12cg5gc1e7b.com/21375/>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (6 กรกฎาคม 2564). **IMD ประกาศความสามารถในการแข่งขันของประเทศประจำปี 2564**. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/944142>.
- กฤษฎี อนุธรรมณี. (2564). **“การวางแผน” ขั้นตอนสำคัญของ PDCA**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/651951>.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2557). **การบริหารวิชาการและนวัตกรรม**. **การจัดการเรียนรู้** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- กาญจนา วัชรสุนทร. (2550). **การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดล” ในแนวการศึกษาชุดวิชา**. **ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- กิ่งกาญจน์ ยกย่อง. (2560). **สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระนอง**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

- กิตติมา มั่นคิด และประณีต วิบูลย์ประพันธ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. **วารสารวิจัย
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 1(2), 18-27.
- ขวัญชนก อุ๋นสกล. (2560). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยพาร์อีส์เทอร์น, กรุงเทพฯ.
- เชษฐมาส ไช่ศรี และชัยรัตน์ บุญมี. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41.
ใน **การประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ
(Proceedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.**
นครสวรรค์: สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). **การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.**
วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- งามทิพย์ มั่นทองขาว. (2559). **ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 23.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- จันทร์เพ็ญ สุวรรณนคร. (2558). **กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง
การใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์
ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).**
กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- จุฬากรณ์ มาเสถียรพงษ์, สรรชัย หนองตรุด, ภัทรา วายจตุ และกมลทิพย์ นิ่มคชาวุธ. (2560).
การประสานงานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. รายงานการวิจัย,
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ.
- จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ และเสาวณี จันทร์พงษ์. (2557). **Education for All สร้างสัมมาชีพเพื่อ
สังคมทั้งมวล.** กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2552). **ความคิดเห็นต่อแผนงานโครงการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**
เอกสารรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ครั้งที่ 4/2552, กรุงเทพฯ: ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2554). **บันทึกการเดินทางอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณภัทร ต้นศรี. (2557). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิชาการของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดนครนายก.** วิทยานิพนธ์
ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). **รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อย
โอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐชา จันทร์ดา. (2561). **การพัฒนาารูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี.**
ดุชนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณัฐธิดา งามตา. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง.** การศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ทัศนีย์ วงศ์เย็น. (ม.ป.ป.). **การบริหารงานวิชาการ.** สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2562, จาก
<https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-4-k.pdf>.
- ทาดาโอะ มียากาวะ. (1986). **เศรษฐมิติเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: รู้แจ้ง.
- ทิตนา แหมมณี. (2551). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง และบรรจบ บุญจันทร์. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์,
47-59.**
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ.** ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

- ธีระ รุณเจริณ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบสอง และประเมินภายนอกรอบสาม.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ธีระพร อายูวัฒน์. (2552). **แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- นงนุช ชุมภูเทพ. (2560). **รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร เขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- นงนุช ปิ่นสกุล. (2557). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(4), 71-81.**
- นเรศ สถิตยพงศ์. (2561). **การประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และ ศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3), 345-364.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7).** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร เจริญสุข. (2553). **การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2555). **ทิศทางใหม่ประเทศไทย ทิศทางใหม่ของการศึกษาชุมชนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- ประเสริฐ สำเภารอด. (2560). **รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้อง กับสถานการณ์โลก.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ปราณี เพชรสีช่วง. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.**
- ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(3), 141-158.**
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). **การนิเทศการสอน.** กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- ปอแก้ว อินต๊ะยศ และมานูญณ์ สุดีคา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มคหบดีอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**, 3(1), 601-613.
- ปาริชาติ โชติจันทร์. (2560). **กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปิย สุดิสุสดี. (2562). ยุทธศาสตร์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามแนวตะเข็บชายแดนจังหวัดเชียงราย. **วารสาร มหาคุพันธ์**, 6(8), 3938-3947.
- พรชัย เจดามาน, เษิญ กิจระการ, ไพโรชญ์ พิมพ์ดี, กลวัชร วังสะอา, อัครพงศ์ สุขมาตร และเจริญ สุขทรัพย์. (2559). **การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2562, จาก https://www.kroobannok.com/news_file/p81770280746.pdf.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (19 ธันวาคม 2545). **ราชกิจจานุเบกษา**. 119(99ก).
- พูลสุข หิงคานนท์. (2540). **การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เพ็ญภา กุลภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. **วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์**, 20, 15-27.
- ภัทรภรณ์ แจ่มบุรี. (2559). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ภาคภูมิ ทองลาด. (2561). **ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

- มาโนช หวังตระกูล. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.
- ยุพา เวียงกมล อัดโดดดร. (2554). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ศ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รวี จันทะนาม. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 8(3), 15-29.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรารุช ตริวรรัตนกุล, สุพรรณณี สมานญาติ และสิรินธร ลินจินดาวงศ์. (2560). ปัจจัยความสำเร็จที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริหารโรงเรียนสาธิตฝ่ายมัธยม สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(2), 302-317.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย แสงศรี. (2552). การศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิชาญ ใจเถิง. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศ.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงราย.
- วุฒิ วัฒนธนวนุฒิ, ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์, นพดล เจนอักษร และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2561). การบริหารการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนการศึกษามัธยมศึกษา. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 9(3), 240.

- ศราวุธ ศรีสวัสดิ์. (2562). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์)**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2548). **ทฤษฎีการประเมิน** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2558). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับโรงเรียนในพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมาน อัครภูมิ. (2551). **การบริหารการศึกษามัธยมใหม่ : แนวคิดทฤษฎี และการปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สวัสดิ์ อุดมโกชน. (2543). **การปฏิรูปการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพประเทศแคนาดา**. รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารการศึกษามัธยมใหม่ แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2552). **มาตรฐานและแนวทางการกำหนดความรู้ความสามารถทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา
วิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกัน
คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561**. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม
2562, จาก <http://skn-peo.go.th/home/datas/file/1562200264.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการประเมินคุณภาพตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนา
สมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21 (ฉบับสรุป)**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). **การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษา
ไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ชญาพิมพ์ อสุาโท และปราวณียา สุวรรณณัฐโชติ. (2554).
แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย และชญาพิมพ์ อถตสาโท. (2557). **การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ
การประกอบอาชีพ: โรงเรียนถนนมหาราชบุรีรัมย์**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ. (2549). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency
(พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สุกัน เทียนทอง. (2546). การวิจัยในชั้นเรียนแบบหน้าเดียว. **วารสารวิชาการ**, 6(6), 29-30.

- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). **หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุนีย์ ชัยสุขสังข์. (2557). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์. (2563). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2555). **ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ครั้งที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสัมมาอาชีพ**. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Details?contentId=238#Tzs6Yfxzh50>.Facebook.
- สุรเดช ศรีอังกูล. (2563). **ชวนคิดชวนเรียนรู้กับ HA HA ตอนที่ 1 DALI**. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2564, จาก <http://www.facebook.com/Riskroom/posts/1890995907871151>.
- สุวัฒน์ มีพร และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (16 มีนาคม 2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานสากลของสถานศึกษา สหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25**. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”** (หน้า 2953–2964). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). **การประเมินอภิमान**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา นิสมิโกมล. (2558). **กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2541). **การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมลรดา พุทธินันท์. (2561). **รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อัครเพชร อังกินันท์. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการของสถาบันการอาชีวศึกษา**. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 5(1), 143–156.

- อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). **การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อาดม วัดไธสง. (2547). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อาทิญา โชคดีวัฒนา, ประยูร อิ่มสวาสดี และชัยพจน์ รังงาม. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์**, 13(2), 255-262.
- อำไพ รงค์เยาว์. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 10(1), 132-143.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2550). **แบบและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา: การวิจัยรายกรณี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bardo, J. W. และ Hartman, J. J. (1982). **Urban sociology : A systematic introduction**. Newyork: F.E. Peacock.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation. **Journal of Aesthetic Education**, 10, 135.
- Fox, M. O. (2011). **Implementing 21st Century Skills: A Paradox in a Traditional World of Education**. Doctor of Education, College of Saint Elizabeth, New Jersey, United States of America.
- Glickman, C. D., Stephen, P. G. and Jovita, M. R. (2004). **SuperVision and instructional leadership : a developmental approach** (7th ed.). Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Good, C. V. (1973). **Dictional of Education**. Newyork: McGraw Hill.

Hughes, T. (1987). The Evolution of Large Technological System. In W. Bijker (Ed.),

The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

IMD World Competitiveness Center. (2560). **ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการ**

แข่งขันของประเทศประจำปี 2560. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2562,

จาก http://thailandcompetitiveness.org/topic_detail.php?lang=Th&ps=70.

Keeves, J. P. (1988). **Education research, Methodology and measurement :**

An international Handbook. Oxford: Pergamon.

Olsen, J. L. (2010). **A grounded theory of 21st century skills instructional design for**

high school students. New England: University of Hartford, Connecticut.

Smith, E. W. (1973). The Educational Encyclopedia. New Jersey: Prentice Hall.

Tosi, H. L. and Carroll, S. J. (1982). **Management** (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. รศ.ดร.ปกรณ์ ประจัญบาน อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รศ.ดร.ฉลอง ชาตुरुประชีวิน อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ดร.ปรมิินทร์ อริเดช อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
4. ดร.พูนชัย ยาวีราช อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
5. ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

รายชื่อผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. ดร.ศุภโชค ปิยสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. ดร.กัมพล ไชยนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15
(เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
3. นางวิลาวัลย์ ยอดผ่านเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31
จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ
4. นายวิโรจน์ แสงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนฝายกวางวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
5. ดร.ศราวุธ สุตะวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. รศ.ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยและประเมินผลการศึกษา
อดีตอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผศ.ดร.สันติ บุรณชาติ ประธานหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา และประธานหลักสูตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ดร.เทอดชาติ ชัยพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงาน
คณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.อภิวัฒน์ กันศรีเวียง รองศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย
5. ดร.ศิริพันธ์ ขวัญอ่อน อดีตศึกษาธิการจังหวัดแพร่
ประธานคณะกรรมการ สกสค.จังหวัดแพร่
6. ดร.ธวัช ชุมชอบ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคณะกรรมการศึกษาธิการ
จังหวัดเชียงราย
7. ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย
8. ดร.อัครเดช ยมภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเชียงของ จังหวัดเชียงราย
9. ดร.วันสว่าง สิงห์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย
จังหวัดเชียงราย

ผู้ดำเนินการสนทนา ผศ.ดร.รัชนี สุธิพงษ์
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร, การพัฒนากระบวนการเรียนรู้, การวัดผลประเมินผล, การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา, การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การนิเทศการศึกษา, การแนะแนว, การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการจัดการศึกษา

3. คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาเป็นความลับ และจะใช้สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เท่านั้น โดยจะเสนอผลการศึกษาในภาพรวมซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อ หรือก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ท่านหรือการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ราชการของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย นางพรรณวิภา สมสะอาด

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทร. 09 – 1140 – 7689

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน [] หน้าข้อความที่เป็นจริงตามข้อมูลพื้นฐานของท่าน

1. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

2. อายุของท่าน [] ต่ำกว่า 30 ปี

[] 30-40 ปี

[] 41-50 ปี

[] 51-60 ปี

3. บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

[] ผู้บริหารสถานศึกษา

[] ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

[] ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

[] 1-3 ปี

[] 4-6ปี

[] 7-9 ปี

[] 10 ปีขึ้นไป

5. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด

[] ต่ำกว่าปริญญาตรี

[] ปริญญาตรี

[] ปริญญาโท

[] ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านในประเด็นที่กำหนด โดยพิจารณาประเด็นองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการว่ามีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับใด ดังนี้

- 5 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ระดับมาก
 3 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ระดับปานกลาง
 2 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ระดับน้อย
 1 หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ระดับน้อยที่สุด

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร						
1.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน ivo อย่างชัดเจน						() 1
1.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน อย่งเป็นระบบ						() 2
1.3 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียน						() 3

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
1.4 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ประเมิน สถานภาพสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานและท้องถิ่น						() 4
1.5 สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน						() 5
1.6 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำ กรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น ที่เน้นการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 6
1.7 สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่ผู้เรียน						() 7
1.8 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้และรายวิชา เพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ อย่างชัดเจน						() 8
1.9 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนรู้ และรายวิชา เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สนองต่อ ความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น อย่างชัดเจน						() 9
1.10 สถานศึกษাজัดทำโครงสร้างหลักสูตร และ สาระเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน						() 10

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
1.11 ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 11
1.12 ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 12
1.13 ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 13
1.14 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร อย่างเป็นระบบ						() 14
1.15 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง						() 15
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้						
2.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างชัดเจน						() 16
2.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ						() 17
2.3 สถานศึกษามีการวางแผน จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพ						() 18
2.4 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน						() 19

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
2.5 ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน						() 20
2.6 ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับนักเรียน						() 21
2.7 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอน โดยใช้วิทยาการภายนอก หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม สำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน						() 22
2.8 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่นที่เหมาะสม สำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน						() 23
2.9 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน โดยใช้สถานประกอบการ แหล่งฝึกปฏิบัติที่เหมาะสม สำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน						() 24
2.10 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในลักษณะค่ายวิชาชีพ หรือกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสม สำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน						() 25
2.11 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพตามหลักสูตร						() 26
2.12 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักเรียน เพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน						() 27

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
2.13 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนโดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน						() 28
2.14 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน						() 29
2.15 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ						() 30
3. ด้านการวัดผลประเมินผล						
3.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพ ของผู้เรียนอย่างเป็นชัดเจน						() 31
3.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนอย่างเป็นระบบ						() 32
3.3 สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครู และ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ						() 33
3.4 ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลประเมินผล ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้						() 34

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
3.5 ครูผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้						() 35
3.6 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้						() 36
3.7 ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน						() 37
3.8 ครูผู้สอนสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน						() 38
3.9 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้						() 39
3.10 ครูผู้สอนจัดทำเอกสารหลักฐาน สรุปผลการวัดและประเมินผล จัดทำข้อมูลสารสนเทศและรายงานผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา						() 40
3.11 สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์และผลการเรียนด้านวิชาชีพของผู้เรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการ และสถานศึกษากำหนด						() 41
3.12 สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ผลการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ						() 42

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
3.13 สถานศึกษามีการนำผลการประเมิน การดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผล และ การเทียบโอนไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง						() 43
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา						
4.1 สถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการ วางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา						() 44
4.2 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ						() 45
4.3 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็น ระบบ ชัดเจน						() 46
4.4 สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการ จัดการเรียนการสอนและเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน ให้เพียงพอและเหมาะสม						() 47

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
4.5 สถานศึกษามีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน						() 48
4.6 สถานศึกษาพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ และเอื้อต่อการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 49
4.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อ และนวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอนในการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ						() 50
4.8 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของ นักเรียน						() 51
4.9 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 52
4.10 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการ ดำเนินงานด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง						() 53
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
5.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายใน การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน						() 54

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
5.2 สถานศึกษาคัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 55
5.3 สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 56
5.4 สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา						() 57
5.5 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 58
5.6 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 59
6. การนิเทศการศึกษา						
6.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายใน การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน อย่างชัดเจน						() 60
6.2 สถานศึกษาคัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา อย่างเป็นระบบ						() 61
6.3 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูสามารถจัดกระบวนการ เรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ						() 62

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
6.4 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้						() 63
6.5 สถานศึกษามีกระบวนการจัดการนิเทศภายใน สถานศึกษาให้มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบ ที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่องและทั่วถึง						() 64
6.6 สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการนิเทศ และเครื่องมือนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ						() 65
6.7 สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผล การดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา						() 66
7. การแนะแนว						
7.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายใน การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนว เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน อย่างชัดเจน						() 67
7.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ						() 68
7.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และชุมชน อัตรากำลัง แร่งงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อ จัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ และพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ						() 69

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
7.4 สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน การวัดความถนัด บุคลิกภาพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ						() 70
7.5 สถานศึกษามีการสำรวจและค้นหาความสนใจ และความถนัดด้านอาชีพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักตนเอง ในทุกด้าน						() 71
7.6 สถานศึกษามีการจัดระบบการแนะแนวทาง วิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษาเชื่อมโยงกับ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียน การสอน						() 72
7.7 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก แสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ						() 73
7.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ						() 74
7.9 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม ของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางานอาชีพตามความถนัด และความสนใจ						() 75
7.10 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา						() 76
8. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา						
8.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน						() 77

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
8.2 สถานศึกษาคัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงาน และจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 78
8.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อกำหนด เป้าหมาย ความสำเร็จและตัวชี้วัดด้านสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน						() 79
8.4 สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน คุณภาพภายใน เพื่อตรวจสอบสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนอย่างชัดเจน						() 80
8.5 สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนางานตาม แผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ						() 81
8.6 สถานศึกษามีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพของการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน อย่างเป็นระบบ						() 82
8.7 สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมิน คุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และนำผลการประเมิน ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาในปีถัดไป						() 83
9. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น						
9.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่นอย่างชัดเจน						() 84

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
9.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการ บริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น อย่างเป็นระบบ						() 85
9.3 สถานศึกษามีการประสานงานและสร้างการ มีส่วนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 86
9.4 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขต บริการของโรงเรียนในการเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน						() 87
9.5 สถานศึกษามีการประสานงานสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนหรือมูลนิธิต่าง ๆ ในการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 88
9.6 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 89
9.7 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 90
9.8 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมกับการใช้วิทยาการ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานฝึกประสบการณ์ สถานประกอบการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						() 91

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ
	5	4	3	2	1	ผู้วิจัย
9.9 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน						() 92
9.10 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล การจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน						() 93
9.11 สถานศึกษามีกระบวนการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินการประสานความร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็น ระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา						() 94

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ ที่ท่านคิดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในขอบข่าย งานวิชาการ แต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 การพัฒนาหลักสูตร

.....

3.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

.....

3.3 การวัดผลประเมินผล

.....

3.4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

.....

3.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

.....

3.6 การนิเทศการศึกษา

.....

3.7 การแนะแนว

.....

3.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

.....

3.9 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

.....

3.10 องค์กรประกอบอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้สัมภาษณ์ นางพรรณวิภา สมสะอาด

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....ตำแหน่ง.....

สถานศึกษา.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนที่มีวิสัยปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยจะระบุประเด็นเนื้อหาซึ่งจะแจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้า ตามประเด็นที่กำหนด โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. ผู้วิจัยขออนุญาตฉบับที่กและบันทึกเทปขณะทำการสัมภาษณ์

ผู้วิจัย นางพรรณวิภา สมสะอาด

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา โทร. 09 – 1140 – 7689

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน
 - 1.1 ชื่อโรงเรียนที่ตั้ง.....
 - 1.2 ระดับชั้นที่เปิดทำการเรียนการสอน
 - 1.3 จำนวนนักเรียน.....คน ชาย.....คน หญิง..... คน
 - 1.4 จำนวนครูและบุคลากรรวม.....คน
2. โรงเรียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพด้านใดบ้าง
 - อาชีพด้านการเกษตร
 - อาชีพด้านคหกรรม อาหาร
 - อาชีพด้านหัตถกรรม งานฝีมือ
 - อาชีพด้านศิลปการแสดง ดนตรี
 - อาชีพด้านการบริการ
 - อาชีพด้านงานช่าง
 - อาชีพอื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. ระดับชั้นที่จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
4. การจัดหลักสูตรและรายวิชา
 - จัดนอกหลักสูตร
 - จัดในหลักสูตร โดย
 - จัดในรายวิชา การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี
 - จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ตามโครงสร้างหลักสูตร
 - จัดในลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม)
 - จัดในลักษณะอื่น ๆ

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. แนวคิดและหลักการในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

1.1 ท่านมีแนวคิดและหลักการอย่างไรเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2 ท่านใช้หลักการการบริหารงานอย่างไรบ้างในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2. จุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

2.1 ในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายไว้หรือไม่ อย่างไร

2.2 ท่านคิดว่าสมรรถนะทางวิชาชีพใดบ้างที่ควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. แนวทาง กระบวนการ วิธีดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

3.1 ท่านมีแนวทาง กระบวนการหรือวิธีดำเนินการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

3.1.1 การพัฒนาหลักสูตร

3.1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.1.3 การวัดผลประเมินผล

3.1.4 การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.1.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.1.6 การนิเทศการศึกษา

3.1.7 การแนะแนว

3.1.8 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3.1.9 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

3.1.10 นอกจากทั้ง 9 ด้านมีแนวทางดำเนินงานด้านอื่น ๆ (เพิ่มเติม) หรือไม่ อย่างไร

3.2 ท่านมีแนวทางในการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างไรบ้าง

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาในการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน

4.1 ท่านคิดว่าอะไรคือตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหาร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน

4.2 มีปัจจัยอะไรบ้างทำให้ท่านสามารถบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน จนประสบความสำเร็จ

4.3 อะไรคือจุดแข็งหรือจุดเด่นของการบริหารงาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพในโรงเรียนของท่าน และมีประเด็นใดบ้างที่เป็นประเด็นที่ควรพัฒนา หรือเติมเต็มให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

4.4 ในการดำเนินงานที่ผ่านมาท่านเคยประสบปัญหา หรือมีอุปสรรคในการบริหาร เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพแก่นักเรียนอย่างไรบ้าง ท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

5.1 ท่านมีข้อเสนอแนะ หรือคำแนะนำเพิ่มเติมอย่างไรบ้างสำหรับสถานศึกษาที่ต้องการจะดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

5.2 อื่น ๆ

“ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ”

เอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่ม (ฉบับที่ 3)

การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ
(ร่าง)รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นการสนทนากลุ่ม
เพื่อพิจารณาองค์ประกอบของ
(ร่าง)รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสนทนากลุ่มในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ องค์ประกอบของ (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพิจารณาความเหมาะสมของหลักการและวัตถุประสงค์

ประเด็นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมของกระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ประเด็นที่ 4 การพิจารณาความเหมาะสมของผลที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

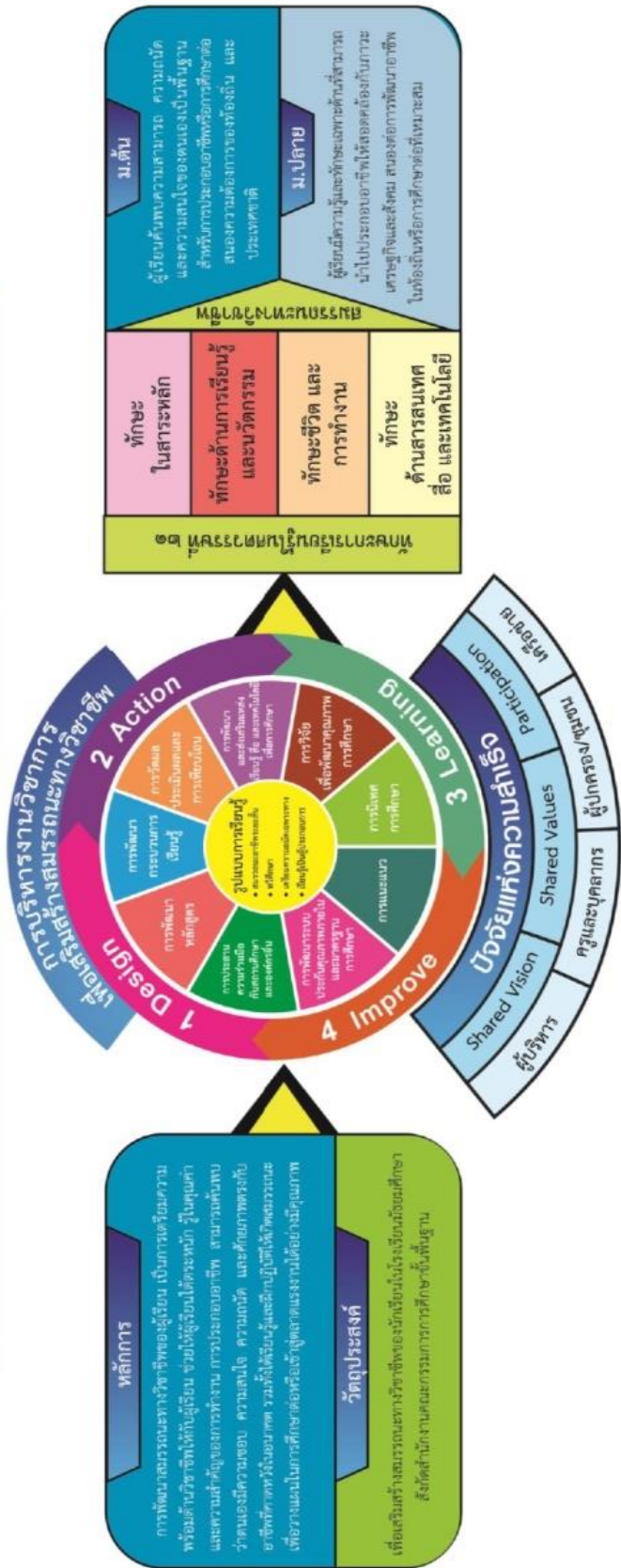
การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาและลงความเห็นตามประเด็นการสนทนากลุ่มนี้ จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางพรรณวิภา สมสะอาด

ผู้วิจัย

ร่าง

รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 1 การพิจารณาความเหมาะสมของหลักการและวัตถุประสงค์

ใน (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
หลักการและวัตถุประสงค์		
หลักการ		
การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนเป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ในคุณค่าและความสำคัญ ของ การทำงาน การประกอบอาชีพ สามารถค้นพบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัดและศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ	
วัตถุประสงค์		
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
กระบวนการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน		
<p>D : Design คือออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่างๆ เทียบได้กับคำว่า P : PLAN : การวางแผน ในวงจร PDSA คือการออกแบบกระบวนการ ตามมาตรฐานหรือแนวทางที่จะนำมาปรับใช้</p> <p>A : Action คือการนำสู่การปฏิบัติหรือการลงมือทำ เทียบได้กับคำว่า D : DO : การลงมือทำ ในวงจร PDSA คือการนำลงปฏิบัติในหน้างานตามแนวทางที่วางไว้</p> <p>L : Learning คือการเรียนรู้จากสิ่งที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้ อย่างเปิดใจ และเรียนรู้ร่วมกัน เทียบได้กับคำว่า S : STUDY : การเรียนรู้ ในวงจร PDSA คือการเรียนรู้จากการนำแนวทาง มาปฏิบัติในหน้างานว่าเป็นอย่างไร เช่นทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา</p>	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน		
I : Improvement คือการปรับปรุง พัฒนาจาก สิ่งที่เราเรียนรู้มา นั่นคือในสิ่งที่เราจะขยาย ผลต่ออย่างไร และในสิ่งที่ยังทำได้ไม่ดีหรือมี โอกาสพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือออกแบบ กระบวนการใหม่หรือขั้นตอนใหม่ (DESIGN) เทียบได้กับคำว่า A : Action : การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ในวงจร PDSA คือการนำโอกาส ในการพัฒนาของการปฏิบัติ มาปรับปรุง กระบวนการใหม่ให้มีคุณภาพมากขึ้น	
1. การพัฒนาหลักสูตร		
ชั้น D : Design 1.1 วางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน ไว้อย่างชัดเจน 1.2 จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระ งานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน อย่างเป็นระบบ	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. การพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)		
<p>1.3 ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพให้กับนักเรียน</p> <p>1.4 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ประเมินสภาพสถานศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และท้องถิ่น</p>		<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ชั้น A : Action</p> <p>1.5 สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึง พึงประสงค์ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน</p> <p>1.6 สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำ กรอบสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่น ที่เน้นการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน</p> <p>1.7 สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรฐาน สมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ แก่นักเรียน</p>		<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. การพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)		
1.8 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ที่สามารถรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจอย่างชัดเจน	
1.9 สถานศึกษากำหนดแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพที่สนองต่อความต้องการและทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น อย่างชัดเจน	
1.10 สถานศึกษาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
1.11 ครูผู้สอนจัดทำคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
1.12 ครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
1.13 ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1. การพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)		
ชั้น L : Learning 1.14 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร อย่างเป็นระบบ	
ชั้น I : Improve 1.15 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการ ดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้		
ชั้น D : Design 2.1 วางแผน กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่าง ชัดเจน 2.2 จัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระ งานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ		

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ต่อ)		
2.3 วางแผน จัดตารางเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสมรรถนะทางวิชาชีพ	
2.4 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน	
ชั้น A : Action		
2.5 ครูผู้สอนดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	
2.6 ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียน	
2.7 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนโดยใช้วิทยากรภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	
2.8 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ต่อ)		
2.9 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานประกอบการ แหล่งฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	
2.10 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในลักษณะค่ายวิชาชีพหรือกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน	
2.11 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทางวิชาชีพตามหลักสูตร	
2.12 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักเรียนเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน	
2.13 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนโดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียน	
2.14 ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ต่อ)		
ชั้น L : Learning ชั้น I : Improve 2.15 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน อย่างเป็นระบบ	
3. การวัดผลประเมินผล		
ชั้น D : Design 3.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนอย่างเป็น ชัดเจน 3.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรใน การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนอย่าง เป็นระบบ ชั้น A : Action 3.3 สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจาก กระบวนการปฏิบัติ และผลงานเป็นสำคัญ	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
3. การวัดผลประเมินผล (ต่อ)		
3.4 ครูผู้สอนจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แผนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้	
3.5 ครูผู้สอนพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	
3.6 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพสามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	
3.7 ครูผู้สอนดำเนินการวัดผลตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อวัดสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน	
3.8 ครูผู้สอนสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน	
3.9 ครูผู้สอนสร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพสามารถนำเสนอสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียนได้	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
3. การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน (ต่อ)		
3.10 ครูผู้สอนจัดทำเอกสารหลักฐาน สรุปผล การวัดและประเมินผล จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา 3.11 สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์และผลการเรียนด้าน วิชาชีพของผู้เรียนจากสถานศึกษาอื่น สถาน ประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษากำหนด	
ชั้น L : Learning 3.12 สถานศึกษาจัดกระบวนการนิเทศ ติดตาม และวิเคราะห์ผลการวัดผลประเมินผลอย่างเป็น ระบบ	
ชั้น I : Improve 3.13 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการ ดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลและการ เทียบโอนไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา		
<p>ชั้น D : Design</p> <p>4.1 สถานศึกษามีการศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ จำเป็นในการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา</p> <p>4.2 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ</p> <p>4.3 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน</p>	
<p>ชั้น A : Action</p> <p>4.4 สถานศึกษาจัดหาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน ให้เพียงพอและเหมาะสม</p>	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
4. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ต่อ)		
4.5 สถานศึกษามีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในพื้นที่และพื้นที่ ใกล้เคียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน	
4.6 สถานศึกษาพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและเอื้อต่อการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
4.7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนา สื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนในการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ	
4.8 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง ในและนอกสถานศึกษาในการจัดการเรียนการ สอนให้เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน	
ชั้น L : Learning	
4.9 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาและส่งเสริมแหล่ง เรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่าง เป็นระบบ	
ชั้น I : Improve	
4.10 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการ ดำเนินงานด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่ง เรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ ในการปรับปรุงและพัฒนาางอย่างต่อเนื่อง	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา		
ชั้น D : Design 5.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างชัดเจน 5.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	
ชั้น A : Action 5.3 สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 5.4 สถานศึกษามีการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	
ชั้น L : Learning 5.5 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ต่อ)		
ชั้น I : Improve 5.6 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (**) 	
6. การนิเทศการศึกษา		
ชั้น D : Design 6.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน 6.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารมอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ 	
ชั้น A : Action 6.3 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 6.4 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้ครูให้มีความสามารถในด้านการสร้างเครือข่ายและชุมชนแห่งการเรียนรู้ 	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
6. การนิเทศการศึกษา (ต่อ)		
6.5 สถานศึกษามีกระบวนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความต่อเนื่องและทั่วถึง	
6.6 สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการนิเทศและเครื่องมือนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ	
ชั้น L : Learning , ชั้น I : Improve	
6.7 สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา	
7. การแนะแนว		
ชั้น D : Design	
7.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนว เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	
7.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารมอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการแนะแนวอย่างเป็นระบบ	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7. การแนะแนว (ต่อ)		
7.3 สถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และชุมชน อัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อจัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพและพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ	
ชั้น A : Action	
7.4 สถานศึกษามีการศึกษวิเคราะห์ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน การวัดความถนัดบุคลิกภาพของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ	
7.5 สถานศึกษามีการสำรวจและค้นหาความสนใจและความถนัดด้านอาชีพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักตนเองในทุกด้าน	
7.6 สถานศึกษามีการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน	
7.7 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7. การแนะแนว (ต่อ)		
7.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นใน อาชีพ	
7.9 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความ พร้อมของผู้เรียนสู่อาชีพและพัฒนางานอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจ	
ชั้น L : Learning , ชั้น I : Improve 7.10 สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการแนะแนวอย่าง เป็นระบบและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนา	
8. การประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา		
ชั้น D : Design 8.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนอย่างชัดเจน	
ชั้น A : Action 8.2 สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อตรวจสอบ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนอย่างชัดเจน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
8. การประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา (ต่อ)		
8.3 สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนางาน ตามแผน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ	
ชั้น L : Learning 8.4 สถานศึกษามีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพของการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ	
ชั้น L : Learning , ชั้น I : Improve 8.5 สถานศึกษามีการรายงานผลการประเมิน คุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และนำผลการ ประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในปีถัดไป	
9. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น		
ชั้น D : Design 9.1 สถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างชัดเจน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
9. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น (ต่อ)		
9.2 สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหาร มอบหมายภาระงานและจัดสรรทรัพยากรใน การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบ	
ชั้น A : Action 9.3 สถานศึกษามีการประสานงานและสร้าง การมีส่วนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 9.4 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนในการ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 9.5 สถานศึกษามีการประสานงานสร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับองค์กรส่วน ท้องถิ่น สถานศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรภาครัฐ องค์กร ภาคเอกชนหรือมูลนิธิต่างๆ ในการเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน 9.6 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการ บริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
9. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น (ต่อ)		
9.7 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระ ของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทาง วิชาชีพของนักเรียน	
9.8 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับการใช้ วิทยากร สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถาน ฝึกประสบการณ์ สถานประกอบการ เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
9.9 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ทรัพยากรและงบประมาณเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
9.10 สถานศึกษามีการประสานงาน สร้าง เครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน	
ชั้น L : Learning , ชั้น I : Improve 9.11 สถานศึกษามีกระบวนการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินการประสานความ ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่นอย่างเป็นระบบและนำผลไปใช้ ในการปรับปรุงและพัฒนา	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้		
1. การจัดสมรรถนะอาชีพระยะสั้นใน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	
2. การจัดเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)	
3. การจัดเตรียมพื้นฐานความถนัดในสาขา วิชาชีพในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา	
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเป็น ผู้ประกอบการ	

ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยแห่งความสำเร็จ ใน (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ		
1. Shared Visions การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการมุ่งสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ)	
2. Shared Value การมีค่านิยมร่วมกันในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ)	
3. Participation การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ)	

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....
.....

ประเด็นที่ 4 การพิจารณาความเหมาะสมของผลที่เกิดขึ้น

ใน (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
ผลที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน		
1. ทักษะในศตวรรษที่ 21		
1.1 ทักษะในสาระหลัก คือ กลุ่มความรู้และความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เนื้อหาสาระวิชา ประกอบด้วย ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และทักษะการคำนวณ	
1.2 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ กลุ่มความสามารถที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ	
1.3 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ กลุ่มความสามารถในการเลือกรับรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารจากสื่อในยุคดิจิทัลที่มีความหลากหลาย ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
1.4 ทักษะชีวิตและการทำงาน คือ กลุ่ม ความสามารถในการทำงาน โดยมีการยืดหยุ่น และปรับตัว มีความคิดริเริ่มและการชี้นำ ทำให้ การดำรงชีวิตและการทำงานประสบ ความสำเร็จ ประกอบด้วย ทักษะชีวิตและการ ทำงาน และความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรมและจริยธรรม	
ผลที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน		
2. สมรรถนะทางวิชาชีพ		
2.1 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม หรือความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของ ตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อสนองความต้องการของ ท้องถิ่นและประเทศชาติ คุณลักษณะเชิง พฤติกรรมหรือความสามารถด้านวิชาชีพของ นักเรียน	

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
<p>2.2 สมรรถนะทางวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อที่เหมาะสม</p>		<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

(ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

แบบประเมินความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะแบบปลายเปิด (Open Form)

ผู้วิจัย นางพรรณวิภา สมสะอาด

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทร. 09 – 1140 – 7689

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม (Suitability) ของ(ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โปรดพิจารณาความเหมาะสม (Suitability) ขององค์ประกอบของ(ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความหมาย ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับ น้อยที่สุด

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
หลักการ						
การบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ในสาขาวิชาชีพ มีทักษะด้านอาชีพและการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ สามารถค้น พบว่าตนเองมีความชอบ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพตรงกับอาชีพที่คาดหวังในอนาคต รวมทั้งได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดสมรรถนะ เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ ได้อย่างมีคุณภาพ						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
วัตถุประสงค์						
<p>1. เพื่อดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ ที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้กับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบ อาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อ</p>						
องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ						
<p>1. การพัฒนาหลักสูตร</p> <p>2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้</p> <p>3. การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา</p> <p>4. การวัดผลประเมินผล</p> <p>5. การนิเทศการศึกษา</p> <p>6. การแนะแนว</p> <p>7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา</p> <p>8. การประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น</p> <p>9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในและมาตรฐาน การศึกษา</p>						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						
<p>D: Design (ออกแบบ) คือ ออกแบบกระบวนการ วางแผนกระบวนการต่าง ๆ ตามมาตรฐานหรือแนวทางที่จะนำมาปรับใช้</p> <p>A: Action (ลงมือทำ) คือ การนำสู่การปฏิบัติหรือการลงมือทำในหน้างานตามแนวทางที่วางไว้</p> <p>L: Learning (เรียนรู้) คือ การเรียนรู้จากสิ่งที่เราลงมือทำหรือการปฏิบัติที่เราได้กำหนดขั้นตอนไว้อย่างเปิดใจ และเรียนรู้ร่วมกัน ว่าเป็นอย่างไร เช่นทำได้ดีหรือไม่ สิ่งที่ดีคืออะไร อะไรคือโอกาสในการพัฒนา</p> <p>I: Improvement (ปรับปรุง/พัฒนา) คือ การปรับปรุง พัฒนาจากสิ่งที่เราเรียนรู้มา นั่นคือในส่วนที่ดีเราจะขยายผลต่ออย่างไร และในส่วนที่ยังทำได้ไม่ดีหรือมีโอกาสพัฒนาเราจะปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่หรือขั้นตอนใหม่ (Design) ให้มีคุณภาพมากขึ้น</p>						
ขั้น D: Design (ออกแบบ)						
<p>สำรวจความต้องการของท้องถิ่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำคลังอาชีพของท้องถิ่น 2. จัดทำคลังแหล่งเรียนรู้ 3. ออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ตามสมรรถนะทางวิชาชีพ 						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ชั้น A: Action (ลงมือทำ)						
1. จัดทำหลักสูตรและหน่วยงาน เรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรรายวิชาหน่วยสมรรถนะ อาชีพระยะสั้น - หลักสูตรทวิศึกษา - หลักสูตรเตรียมกลุ่มสาขาวิชาชีพ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา - หลักสูตรการเรียนรู้การเป็น ผู้ประกอบการ 						
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น สมรรถนะทางวิชาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning - การเรียนรู้บูรณาการ - การเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเองตามกรอบทฤษฎี QSCCS - ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัด การเรียนรู้ - แนวโน้มเพื่อจัดวางเส้นทางการศึกษา สู่การประกอบอาชีพ 						
ชั้น L: Learning (เรียนรู้)						
วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง (สมรรถนะ: ความรู้ ทักษะ เจตคติ) 2. ประเมินผลสมดุลงเชิงคุณภาพ <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ประเมินสมรรถนะสาขาวิชาชีพของ นักเรียนรายบุคคล 2.2 ประเมินบุคลิกภาพการเข้าเรียน ตามสาขาวิชาชีพ 						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ขั้น I: Improvement (ปรับปรุง/พัฒนา)						
วิเคราะห์ผลการพัฒนาสมรรถนะ ทางวิชาชีพ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักเรียน						
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ						
1. วิสัยทัศน์ร่วม การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการมุ่ง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครู และบุคลากร, ผู้ปกครอง/ ชุมชน และเครือข่าย)						
2. ค่านิยมร่วม การมีค่านิยมร่วมกันในการพัฒนา สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ ชุมชน และเครือข่าย)						
3. มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะ ทางวิชาชีพของนักเรียน (ผู้บริหาร, ครูและบุคลากร, ผู้ปกครอง/ ชุมชน และเครือข่าย)						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ผลที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียน						
สมรรถนะทางวิชาชีพ - ความรู้ในสาขาวิชาชีพ - ทักษะด้านอาชีพและการทำงาน - เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ						
สมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อใน 5 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ - อุตสาหกรรม - พาณิชยกรรม - ศิลปกรรม - คหกรรม - เกษตรกรรม						
สมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีความรู้ ทักษะและเจตคติที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ใน 9 กลุ่มความถนัดตามสาขาวิชาชีพ ได้แก่ - วิทยาศาสตร์สุขภาพ - วิศวกรรมศาสตร์ - วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ - สถาปัตยกรรมศาสตร์ - เกษตรศาสตร์ - บริหาร พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การท่องเที่ยว และโรงแรม เศรษฐศาสตร์ - ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษา และสุขศึกษา - ศิลปกรรมศาสตร์ - มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบสอบถาม

เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพ
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้ ใช้เพื่อสอบถามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการ
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร
สถานศึกษา ที่มีต่อความเป็นไปได้และควมมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัย นางพรรณวิภา สมสะอาด

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทร. 09 – 1140 – 7689

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
2. เพศ ชาย หญิง
3. ประสบการณ์ในการทำงานเป็นผู้บริหารสถานศึกษา
 - น้อยกว่า 5 ปี
 - 5-10 ปี
 - มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โปรดพิจารณาความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความหมาย ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

ภาคผนวก ง รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 78 แห่ง

ลำดับ	โรงเรียน	สังกัด	ลำดับ	โรงเรียน	สังกัด
1	สันป่ายางวิทยาคม	สพม.34 เชียงใหม่	31	แม่สันวิทยา	สพม.35 ลำปาง
2	แม่หอพระวิทยาคม	สพม.34 เชียงใหม่	32	เวียงตาลพิทยาคม	สพม.35 ลำปาง
3	แม่อนนวิทยาลัย	สพม.34 เชียงใหม่	33	สบปราบพิทยาคม	สพม.35 ลำปาง
4	หอพระ	สพม.34 เชียงใหม่	34	แม่เกาะวิทยา	สพม.35 ลำปาง
5	แม่แตง	สพม.34 เชียงใหม่	35	วังเหนือวิทยา	สพม.35 ลำปาง
6	แมริมวิทยาคม	สพม.34 เชียงใหม่	36	เถินวิทยา	สพม.35 ลำปาง
7	สารภีพิทยาคม	สพม.34 เชียงใหม่	37	ลำปางกัลยาณี	สพม.35 ลำปาง
8	แม่แจ่ม	สพม.34 เชียงใหม่	38	เฉลิมพระเกียรติฯ	สพม.36 พะเยา
9	กาวิละวิทยาลัย	สพม.34 เชียงใหม่	39	ขุนควรวิทยาคม	สพม.36 พะเยา
10	สันกำแพง	สพม.34 เชียงใหม่	40	ปงรัชดาภิเษก	สพม.36 พะเยา
11	จอมทอง	สพม.34 เชียงใหม่	41	เชียงใหม่วิทยาคม	สพม.36 พะเยา
12	นวมินทรราชูทิศฯ	สพม.34 เชียงใหม่	42	ปากกวีานวิทยาคม	สพม.36 พะเยา
13	วัดโนนทัยพายัพ	สพม.34 เชียงใหม่	43	ฝายกวางวิทยาคม	สพม.36 พะเยา
14	ยุพราชวิทยาลัย	สพม.34 เชียงใหม่	44	พะเยาพิทยาคม	สพม.36 พะเยา
15	ฝางชนูปถัมภ์	สพม.34 เชียงใหม่	45	พานพิเศษพิทยา	สพม.36 เชียงราย
16	เฉลิมรัชวิทยาคม	สพม.34 แม่ฮ่องสอน	46	นครวิทยา	สพม.36 เชียงราย
17	แม่ลาน้อยจรุณสิกข์	สพม.34 แม่ฮ่องสอน	47	ป่าแดดวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
18	แม่สะเรียง ฯ	สพม.34 แม่ฮ่องสอน	48	แม่ฮ้อวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
19	ป่าซาง	สพม.34 ลำพูน	49	วัดถ้ำปลาวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
20	ป่าตาลบ้านธิพิทยา	สพม.34 ลำพูน	50	ดอนศิลาผางาม วิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
21	น้ำดิบวิทยาคม	สพม.34 ลำพูน	51	แม่ตำตาดควีนวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
22	วชิรป่าซาง	สพม.34 ลำพูน	52	ห้วยสักวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
23	แม่ตื่นวิทยา	สพม.34 ลำพูน	53	แม่สรวยวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
24	ส่วนบุญโญปถัมภ์ฯ	สพม.34 ลำพูน	54	เวียงป่าเป้าวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
25	แม่พริกวิทยา	สพม.34 ลำปาง	55	เชียงใหม่วิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
26	แม่ทะวิทยา	สพม.34 ลำปาง	56	เวียงแก่นวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
27	ห้างฉัตรวิทยา	สพม.34 ลำปาง	57	แม่เจดีย์วิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
28	เมืองปานพัฒนวิทย์	สพม.34 ลำปาง	58	สามัคคีวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย
29	สบจางวิทยา	สพม.34 ลำปาง	59	ดำรงราษฎร์สงเคราะห์	สพม.36 เชียงราย
30	กิวลมวิทยา	สพม.34 ลำปาง	60	เทิงวิทยาคม	สพม.36 เชียงราย

ลำดับ	โรงเรียน	สังกัด	ลำดับ	โรงเรียน	สังกัด
61	ท่าข้ามวิทยาคม	สพม.37 แพร่	70	น่านประชาอุทิศ	สพม.37 น่าน
62	ม่วงไข่พิทยาคม	สพม.37 แพร่	71	หนองบัวพิทยาคม	สพม.37 น่าน
63	สรอยเสรีวิทยา	สพม.37 แพร่	72	มัธยมปากกลาง	สพม.37 น่าน
64	ร้องกวางอนุสรณ์	สพม.37 แพร่	73	บ้านหลวง	สพม.37 น่าน
65	สูงเม่นชนูปถัมภ์	สพม.37 แพร่	74	ทุ่งช้าง	สพม.37 น่าน
66	ลองวิทยา	สพม.37 แพร่	75	ไตรเขตฯ	สพม.37 น่าน
67	สันติสุขพิทยาคม	สพม.37 น่าน	76	เชียงกลาง	สพม.37 น่าน
68	นาหมื่นพิทยาคม	สพม.37 น่าน	77	ปัว	สพม.37 น่าน
69	แม่จริม	สพม.37 น่าน	78	สตรีศรีน่าน	สพม.37 น่าน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พรรณวิภา สมสะอาด
วัน เดือน ปี เกิด	16 มกราคม 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี พ.ศ. 2540 ค.บ. เกียรตินิยมอันดับ 1 (เคมี), สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	312 หมู่ 2 ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	พรรณวิภา สมสะอาด. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). การศึกษา องค์ประกอบและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารรัชต์ภาคย์ Rajapak Journal ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 15(42). พรรณวิภา สมสะอาด. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). รูปแบบการบริหารงาน วิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารรัชต์ภาคย์ Rajapak Journal ฉบับมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, 16(44)